

Tsiviilkriisi ja riigikaitse seadus

1. peatükk Üldsätted

§ 1. Seaduse reguleerimis- ja kohaldamisala

(1) Käesolev seadus reguleerib riigikaitse rahu- ja sõjaaegset korraldust, eriolukorraks, erakorraliseks ja sõjaseisukorraks valmistumist ja nendest põhjustatud olukordade lahendamist, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni korraldust, Eesti Vabariigi osalemist rahvusvahelises sõjalises koostöös, elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamise õiguslikke aluseid ning järelevalvet ja vastutust.

(2) Käesolevas seaduses sätestatud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse sätteid, arvestades käesoleva seaduse erisusi.

(3) Käesolevas seaduses sätestatud riigivastutusele kohaldatakse riigivastutuse seadust ja võlaõigusseadust, arvestades käesoleva seaduse erisusi.

(4) Käesolevat seadust ei kohaldata finantskriisi ennetamise ja lahendamise seaduse § 1 lõikes 1 nimetatud isiku suhtes, kui tema finantsolukord on halvenenud või võib kiiresti halveneda, või on tõenäoline, et ta on maksejõuetu või võib muutuda lähitulevikus maksejõuetuks muul põhjusel, mis ei ole seotud eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra väljakuulutamisega vastavalt käesoleva seaduse §-dele 22, 24 ja 26, või kui on oht eelnimetatud paragrahvide alusel välja kuulutatavate olukordade tekkeks.

§ 2. Tsiviilkriis ja riigikaitse

(1) Tsiviilkriis on olukord, mis võib põhjustada tõsiseid ja ulatuslikke häireid ühiskonna toimimises või ohustada vahetult paljude inimeste elu ja tervist või põhjustada suure varalise, majandusliku või keskkonnakahju, sealhulgas loodusõnnetus, katastroof või nakkushaiguse levik.

(2) Katastroof käesoleva seaduse tähenduses on ulatuslike tagajärgedega sündmus, mis on põhjustatud eelkõige inimtegevusest ja millega võivad kaasneda ulatuslikud häired ühiskonna toimimises, oluline kahju isiku varale, majandusele, keskkonnale, inimeste elule ja tervisele, või muu sarnase mõjuga sündmus, mis ei ole tingitud loodusõnnetusest.

(3) Nakkushaigus käesoleva seaduse tähenduses on nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduses sätestatud nakkushaigus ning veterinaarseaduses sätestatud loomataud.

(4) Riigikaitse on Eesti Vabariigi iseseisvuse ja sõltumatuse, tema maa-ala, territoriaalmere ja õhuruumi lahutamatu ja jagamatu terviklikkuse ning põhiseadusliku korra kindlustamine, tagades elanikkonnakaitse ja ühiskonna toimimise.

§ 3. Tsiviilkriisiks valmistumise ja selle lahendamise ning riigikaitse tagamise põhimõtted

(1) Tsiviilkriisiks valmistub ja seda lahendab ning riigikaitset tagab iga asutus ja isik oma pädevuse kohaselt.

(2) Asutused ja isikud teevad tsiviilkriisiks valmistumiseks ja selle lahendamiseks ning riigikaitse tagamiseks koostööd ning pakuvad üksteisele abi.

(3) Tsiviilkriisiks valmistatakse, seda lahendatakse ja riigikaitset tagatakse avarast julgeolekukäsitusest lähtuvalt.

2. peatükk

Riigikaitse Nõukogu ja Vabariigi Valitsuse julgeolekukomisjon

§ 4. Riigikaitse Nõukogu

(1) Riigikaitse Nõukogu on Vabariigi Presidendi juures tegutsev nõuandev organ.

(2) Riigikaitse Nõukogu arutab kriisiolukorraks valmistumise ja selle lahendamise seisukohalt olulisi küsimusi ja avaldab nende kohta arvamust.

(3) Riigikaitse Nõukokku kuuluvad Riigikogu esimees, Riigikogu riigikaitsekomisjoni ja väliskomisjoni esimees, peaminister, Kaitseväge juhataja ja Vabariigi Presidendi määratud isikud, kes nõustavad Vabariigi Presidenti kriisiolukorraks valmistumise ja selle lahendamisega seotud küsimustes.

(4) Riigikaitse Nõukogu koosseisu ja töökorra kehtestab ning selle koosolekut juhatab Vabariigi President.

§ 5. Vabariigi Valitsuse julgeolekukomisjon

(1) Vabariigi Valitsuse julgeolekukomisjon (edaspidi *julgeolekukomisjon*) täidab talle õigusaktidega määratud ja Vabariigi Valitsuse antud kriisiolukorraks valmistumise ja selle lahendamisega seotud ülesandeid.

(2) Julgeolekukomisjoni ülesanded, töökorra, koosseisu, vajaduse korral julgeolekukomisjoni ülesannete täitmiseks vajalike alakomisjonide ja nõukogude moodustamise korra ja teiste osalistega koostöö korralduse kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

3. peatükk

Kriisiolukorraks valmistumine

§ 6. Vabariigi Valitsuse ülesanded kriisiolukorraks valmistumisel

Vabariigi Valitsus kujundab kriisiolukorraks valmistumise ja selle lahendamise poliitika.

§ 7. Riigikantselei ülesanded kriisiolukorraks valmistumisel

(1) Riigikantselei ülesanded kriisiolukorraks valmistumisel on järgmised:

- 1) juhib üleriigilise riskianalüüsi koostamist;
- 2) juhib riigikaitse strateegilise arengudokumendi ja Vabariigi Valitsuse kriisiplaani koostamist;
- 3) koordineerib täidesaatva riigivõimu asutuste tegevust.

(2) Riigikantseleil on õigus kontrollida käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud dokumentides määratud eesmärkide saavutamist.

(3) Riigikaitse strateegilise arengudokumendi kehtestab Vabariigi Valitsus. Riigikaitse strateegilise arengudokumendi koostamisel, elluviimisel ja muutmisel lähtutakse riigieelarve seaduses ning selle alusel antud õigusaktides sätestatud strateegiliste arengudokumentide koostamise, elluviimise ja muutmise korrast.

§ 8. Päästeameti ülesanded kriisiolukorraks valmistumisel regionaalsel tasandil

(1) Päästeameti ülesanded kriisiolukorraks valmistumisel regionaalsel tasandil on järgmised:

- 1) nõustab kohaliku omavalitsuse üksuseid;
- 2) korraldab täidesaatva riigivõimu asutuste ja kohaliku omavalitsuse üksuste vahelist koostööd ja teabevahetust.

(2) Kriisiolukorraks valmistumiseks ja selle lahendamiseks ning täidesaatva riigivõimu asutuste ja kohaliku omavalitsuse üksuste vaheliseks koostööks moodustatakse alaliselt tegutsevad regionaalsed kriisikomisjonid.

(3) Regionaalse kriisikomisjoni moodustab, selle koosseisu kinnitab ja töökorra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

§ 9. Kriisiülesannete määramine

(1) Kriisiolukorra lahendamiseks või lahendamise toetamiseks määratakse asutustele ja isikutele püsivad kriisiülesanded.

(2) Püsiv kriisiülesanne on ülesanne, mis seondub täidesaatva riigivõimu asutuse või kohaliku omavalitsuse üksuse põhiülesandega ning juriidilise isiku ja füüsilisest isikust ettevõtja tegevusala või eesmärgiga. Püsiv kriisiülesanne on ka elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldamine ja elutähtsa teenuse osutamine nii kriisiolukorras kui ka enne seda.

(3) Ministeeriumi ja muu täidesaatva riigivõimu asutuse püsiv kriisiülesanne määratakse seaduses või Vabariigi Valitsuse kriisiplaanis.

(4) Kohaliku omavalitsuse üksuse ja põhiseadusliku institutsiooni püsiv kriisiülesanne määratakse seaduses või seaduse alusel kehtestatud õigusaktides.

(5) Juriidilise isiku ja füüsilisest isikust ettevõtja püsiv kriisiülesanne määratakse seaduses või seaduse alusel.

(6) Püsiva kriisiülesandega asutus ja isik peab valmistuma talle määratud püsiva kriisiülesande täitmiseks, sealhulgas koostama käesoleva seaduse §-s 11 sätestatud korras riskianalüüsi ja §-s 13 sätestatud korras plaani ning tagama, et tal on ülesande täitmiseks vajalikud võimed, vahendid ja varud.

§ 10. Üleriigiline riskianalüüs

(1) Üleriigiline riskianalüüs on dokument, milles analüüsitakse kriisiolukorda põhjustada võivaid ohte.

(2) Üleriigilise riskianalüüsi koostamiseks hindavad Vabariigi Valitsuse määratud asutused, sealhulgas Eesti Pank koostöös Finantsinspeksiooniga oma pädevuse piires riske, koostades üleriigilise riskianalüüsi eelanalüüsi.

(3) Üleriigiline riskianalüüs koostatakse iga nelja aasta tagant ja selle ajakohasust hinnatakse kord aastas.

(4) Üleriigilise riskianalüüsi kinnitab Vabariigi Valitsus korraldusega.

(5) Üleriigiline riskianalüüs on aluseks Vabariigi Valitsuse kriisiplaanile ning teistele kriisiolukorraks valmistumiseks ja selle lahendamiseks koostatavatele dokumentidele.

(6) Üleriigilise riskianalüüsi ja selle eelanalüüsi koostamise nõuded ja korra ning loetelu eelanalüüsi koostavatest asutustest kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

§ 11. Püsiva kriisiülesandega asutuse ja isiku ning põhiseadusliku institutsiooni riskianalüüs

(1) Püsiva kriisiülesandega asutus ja isik, sealhulgas elutähtsa teenuse osutaja ja kohaliku omavalitsuse üksus ning põhiseaduslik institutsioon koostavad käesoleva seaduse §-s 10 nimetatud üleriigilisest riskianalüüsist lähtudes oma asutuse või isiku riskianalüüsi, milles analüüsitakse nii üleriigilises riskianalüüsis esitatud kui ka muid riske asutuse või isiku püsiva kriisiülesande täitmisele ja toimepidevusele.

(2) Riskianalüüs on aluseks ka strateegiliste arengudokumentide, toimepidevuse plaani ning teiste kriisiolukorraks valmistumiseks ja selle lahendamiseks koostatavatele dokumentidele.

(3) Kui elutähtsat teenust osutab mitu elutähtsa teenuse osutajat, võivad nad elutähtsa teenuse toimepidevust korraldava asutuse või tema käesoleva seaduse § 74 lõike 3 alusel määratud asutuse koordineerimisel koostada ühise käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud riskianalüüsi.

(4) Elutähtsa teenuse osutaja esitab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud riskianalüüsi kinnitamiseks elutähtsa teenuse toimepidevust korraldavale asutusele või tema käesoleva seaduse § 74 lõike 3 alusel määratud asutusele.

(5) Püsiva kriisiülesandega asutuse ja isiku, sealhulgas kohaliku omavalitsuse üksuse riskianalüüsi koostamise nõuded, selle kooskõlastamise, edastamise ja kinnitamise tingimused ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

(6) Elutähtsa teenuse osutaja riskianalüüsi nõuded, selle koostamise, kooskõlastamise ja kinnitamise nõuded ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

(7) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud Vabariigi Valitsuse määrus on Riigikogu Kantseleile, Vabariigi Presidendi Kantseleile, Riigikontrollile, Õiguskantsleri Kantseleile ja kohtutele soovituslik. Riigikogu Kantseleis, Vabariigi Presidendi Kantseleis, Riigikontrollis, Õiguskantsleri Kantseleis ja kohtutes lähtutakse riskianalüüsi koostamisel käesolevast seadusest.

§ 12. Vabariigi Valitsuse kriisiplaan

(1) Vabariigi Valitsuse kriisiplaan on dokument, milles määratakse:

- 1) Vabariigi Valitsuse kavatsus kriisiolukorra lahendamisel;
- 2) täidesaatva riigivõimu asutuste püsivad kriisiülesanded;
- 3) täidesaatva riigivõimu asutuste võimed ja piirangud kriisiülesannet täita;
- 4) kriisiolukorra lahendamise eest vastutav asutus;
- 5) kriisiolukorra lahendamise juhtimise ja koostöö kord;
- 6) ühendsihtmärgistamise korraldus;
- 7) asutuste ülesanded korraldada ümber oma tegevus ja jaotada ümber vahendid.

(2) Vabariigi Valitsuse kriisiplaani kehtestab Vabariigi Valitsus korraldusega käesoleva paragrahvi lõike 3 alusel sätestatud ajavahemikuks.

(3) Vabariigi Valitsuse kriisiplaani koostamise ja uuendamise tingimused ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

§ 13. Püsiva kriisiülesandega asutuse ja isiku kriisiplaan

(1) Püsiva kriisiülesandega asutus ja isik, sealhulgas elutähtsa teenuse osutaja ja kohaliku omavalitsuse üksus teevad üleriigilisest ja asutuse või isiku riskianalüüsist lähtudes kriisiplaani, tegutsemiseks nii kriisiolukorras kui ka enne seda, milles on esitatud vähemalt:

- 1) kriisiplaani rakendamise tingimused;
- 2) püsiva kriisiülesande täitmise juhtimine ja koostöö;
- 3) tegevused ja lahendused püsiva kriisiülesande täitmisel;
- 4) püsiva kriisiülesande täitmise võimed, vahendid ja varud;
- 5) avalikkuse teavitamine ja teabevahetus;
- 6) rahvusvahelise abi vajadus, kaasamine, vastuvõtmine ja kasutamine.

(2) Püsiva kriisiülesandega asutus ja isik, kes on kaasatud käesoleva seaduse § 32 lõike 4 alusel määratud kriisiolukorra vahetu lahendamise eest vastutava asutuse või isiku juhitud olukorra lahendamisse, peab osalema kriisiplaani koostamisel ja tagama kriisiolukorra vahetu lahendamise eest vastutavale asutusele kokkulepitud võimed, vahendid ja varud.

(3) Ministeerium võib koostada ühisplaani oma valitsemisala asutusega ning Rahandusministeerium Eesti Panga ja Finantsinspeksiooniga. Ühisplaani täpsemad tingimused ja selle koostamise kord sätestatakse käesoleva paragrahvi lõike 11 alusel antavas määruses.

(4) Kui Eesti Pank ei ole teinud käesoleva paragrahvi lõike 3 alusel Rahandusministeeriumiga ühisplaani, siis kooskõlastab ta kriisiplaani Rahandusministeeriumiga ja esitab selle arvamuse avaldamiseks Finantsinspeksioonile.

(5) Kui elutähtsat teenust osutab mitu elutähtsa teenuse osutajat, võivad nad elutähtsa teenuse toimepidevust korraldava asutuse või tema käesoleva seaduse § 74 lõike 3 alusel määratud asutuse koordineerimisel koostada ühise kriisiplaani.

(6) Elutähtsa teenuse osutaja esitab kriisiplaani kinnitamiseks elutähtsa teenuse toimepidevust korraldavale asutusele või tema käesoleva seaduse § 74 lõike 3 alusel määratud asutusele.

(7) Elutähtsa teenuse korraldaja kirjeldab kriisiplaanis ka elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamiseks vajalikke tegevusi elutähtsa teenuse raskete tagajärgede või pikaajalise katkestuse korral või selle ohu korral.

(8) Kohaliku omavalitsuse üksus koostab käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud kriisiplaani oma haldusterritooriumi kohta ning võib koostada plaani ühe või mitme kohaliku omavalitsuse üksusega ühiselt.

(9) Kohaliku omavalitsuse üksus kooskõlastab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kriisiplaani Päästeametiga ja esitab selle arvamuse avaldamiseks teistele asjassepuutuvatele osalistele.

(10) Riigikantselei nõudmisel edastab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud asutus või isik enda kriisiplaani Riigikantseleile.

(11) Püsiva kriisiülesandega asutuse ja isiku kriisiplaani koostamise nõuded, selle kooskõlastamise, kinnitamise, kehtestamise ja uuendamise tingimused ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

(12) Elutähtsa teenuse kriisiplaani ja selle kasutuselevõtmise nõuded, kriisiplaani koostamise, kooskõlastamise ja kinnitamise nõuded ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

§ 14. Finantssektori erisus

Käesoleva seaduse §-des 10–13 sätestatud riskianalüüsid ja kriisiplaanid peavad finantssektorit puudutavas arvestama käesoleva seaduse §-s 36 sätestatuga.

§ 15. Õppused

(1) Käesoleva seaduse § 13 alusel kriisiplaane tegev asutus ja isik ning Vabariigi Valitsus peavad korraldama õppusi, et kontrollida ja harjutada oma valmisolekut lahendada kriisiolukord ja täita püsivaid kriisiülesandeid.

(2) Õppuse sagedus, selle korraldamisele ja läbiviimisele esitatavad nõuded, õppusejärgsed tegevused ja õppuse kulude katmise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

§ 16. Toimepidevus

(1) Toimepidevus on püsiva kriisiülesandega asutuse ja isiku, sealhulgas kohaliku omavalitsuse üksuse, elutähtsa teenuse osutaja (edaspidi *püsiva kriisiülesandega asutus ja isik*) ning põhiseadusliku institutsiooni suutlikkus järjepidevalt toimida ja tagada igal ajal valmidus talle pandud ülesandeid täita.

(2) Püsiva kriisiülesandega asutus ja isik ning põhiseaduslik institutsioon teeb toimepidevuse tagamiseks vähemalt järgmist:

- 1) määrab kriitilised tegevused, mida on toimepidevuse tagamiseks vaja vältimatult täita;
- 2) maandab riske ja teeb toimepidevuse tagamiseks ettevalmistusi;
- 3) leiab lahendused tegutsemiseks toimepidevuse ohtude, häirete ja katkestuste korral ning toimepidevuse taastamiseks;
- 4) määrab isikkoosseisu kriisiroolid ja valmistab isikkoosseisu ette nende täitmiseks, sealhulgas isikkoosseisu teavitamise ja rakendamise korralduse;
- 5) määrab töökorralduse muutmise, sealhulgas turvalise side ja turvalise töökeskkonna ning nende kasutamise;
- 6) määrab valmiduse saavutamise korralduse, vajaduse korral valmidustasemeid rakendades;
- 7) tagab muutunud töökorralduse rakendamisel vajalike vahendite ja varude olemasolu;
- 8) määrab vajaduse korral varuasukoha ja sinna ümberpaiknemise;
- 9) määrab toimepidevuse tagamiseks vajalikud objektid, nende kaitse ja objektidel varjumise korralduse;
- 10) määrab käesolevas seaduses ning käesoleva paragrahvi lõike 5 alusel kehtestatavas määruses sätestatud ülesannete täitmise korraldamiseks volitatud esindaja ning ööpäev läbi toimiva kontaktpunkti ning edastab need kontaktandmed Riigikantseleile. Elutähtsa teenuse osutaja edastab vastavad kontaktandmed elutähtsat teenust korraldavale asutusele.

(3) Käesolevas paragrahvis ja selle alusel antud õigusaktides sätestatud nõudeid toimepidevuse tagamisele kohaldatakse halduslepingus määratud ja püsiva kriisiülesande täitmiseks vajalikus ulatuses ka isiku suhtes, kellele on halduslepinguga volitatud osaliselt või tervikuna püsiva kriisiülesande täitmine või täitmise tagamine.

(4) Püsiva kriisiülesandega asutus ja isik ning põhiseaduslik institutsioon harjutab käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud nõuete täitmist.

(5) Toimepidevuse tagamisel valmidustasemetega kasutamise, kehtestamise ja muutmise korra ning toimepidevuse tagamiseks vajaliku objekti kaitse tingimused ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud Vabariigi Valitsuse määrus on Riigikogu Kantseleile, Vabariigi Presidendi Kantseleile, Riigikontrollile, Õiguskantsleri Kantseleile ja kohtutele soovituslik. Riigikogu Kantseleis, Vabariigi Presidendi Kantseleis, Riigikontrollis, Õiguskantsleri Kantseleis ja kohtutes lähtutakse käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud korra kehtestamisel käesolevast seadusest. Kohaliku omavalitsuse üksus lähtub enda toimepidevuse tagamisel käesoleva paragrahvi lõike 5 alusel kehtestatud määrusest.

§ 17. Objektikaitse

- (1) Objektikaitse on sellise maa-ala, ehitise või seadme kaitse, mille ründamine, hõivamine, kahjustamine või hävitamine takistab oluliselt või toob kaasa võimetuse täita püsivat kriisiülesannet.
- (2) Objektikaitse hõlmab objekti füüsiliseks kaitseks vajalike meetmete rakendamist ning objekti valvet. Seaduses sätestatud alusel ja korras võib objektikaitset rakendada politsei, Kaitseväge või Kaitseliidu valvet.
- (3) Maa-ala, ehitise või seadme võib määrata alaliselt või ajutiselt kaitstavaks olulise tähtsusega objektiks, mille kaitse korraldamisel tuleb rakendada nõudeid käesoleva seaduse § 18 lõike 1 alusel kehtestatud korras.
- (4) Maa-ala, ehitise või seadme määrab alaliselt kaitstavaks olulise tähtsusega objektiks ja alalise kaitse lõpetab Vabariigi Valitsus korraldusega.
- (5) Maa-ala, ehitise või seadme määrab ajutiselt kaitstavaks olulise tähtsusega objektiks sisejulgeoleku tagamise valdkonna eest vastutav minister.
- (6) Sõjalise riigikaitse toimimisega seotud või Kaitseministeeriumi valitsemisalas oleva julgeolekuasutuse kasutatava maa-ala, ehitise või seadme määrab ajutiselt kaitstavaks olulise tähtsusega objektiks sõjalise riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister.

§ 18. Alaliselt või ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti kaitse kord

- (1) Alaliselt või ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti kaitse tingimused ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.
- (2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel kehtestatavas määruses sätestatakse:
 - 1) alaliselt või ajutiselt kaitstavate olulise tähtsusega objektide kategooriad, kaitsemeetmed ja nende rakendamise kord, sealhulgas objekti ohutasemed ja nende muutmise kord;
 - 2) alaliselt kaitstava olulise tähtsusega objekti riskianalüüsi ja turvaplaani koostamise, kooskõlastamise, kinnitamise ja muutmise kord;
 - 3) ajutiselt kaitstavaks olulise tähtsusega objektiks määramise kord ja ajutise kaitse tähtajad.

§ 19. Kohaliku omavalitsuse üksuse kriisikomisjon

- (1) Valla- või linnavalitsus moodustab kriisiolukorraks valmistumiseks, selle lahendamiseks, teabevahetuse ja olukorrateadlikkuse tagamiseks ning käesolevas seaduses sätestatud kriisiülesannete täitmiseks alaliselt tegutseva kohaliku omavalitsuse üksuse kriisikomisjoni.
- (2) Kohaliku omavalitsuse üksus võib moodustada ühise kriisikomisjoni ühe või mitme kohaliku omavalitsuse üksusega.
- (3) Kohaliku omavalitsuse üksus koostab kord aastas kokkuvõtte oma kriisikomisjoni tegevusest ja selle järgmise aasta tööplaani ning esitab need Päästeametile käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud tingimuste täitmise kontrollimiseks.

(4) Kohaliku omavalitsuse üksuse kriisikomisjoni koosseisu, ülesanded ja töökorra kehtestab valla- või linnavalitsus.

4. peatükk
Kriisiolukord
1. jagu
Kriisiolukorra kehtestamine

§ 20. Kriisiolukord

(1) Vabariigi Valitsus võib korraldusega kehtestada kriisiolukorra tsiviilkriisi lahendamiseks või riigikaitse tagamiseks või kui on oht nende olukordade tekkeks ning kui olukorra lahendamiseks on vaja tagada mitme asutuse või isiku tegevuse ühtsus ning koordineeritus ja kui olukorra lahendamine ei ole võimalik käesolevas seaduses sätestatud juhtimiskorraldust ning isiku põhiõigusi ja -vabadusi piiravaid meetmeid rakendamata ning tavapärasest rohkem võimeid, vahendeid ja varusid kaasamata.

(2) Lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatule käsitatakse kriisiolukorrana ka sündmust, millest tuleneb vajadus osaleda käesoleva seaduse § 122 punktis 1 nimetatud kollektiivse enesekaitse operatsioonil või korraldada mobilisatsioon või demobilisatsioon, kui esinevad käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud tingimused.

(3) Kui kriisiolukord on kehtestatud riigikaitse tagamiseks ja käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud juhul, on tegemist riigikaitse kriisiolukorraga.

§ 21. Kriisiolukorra üle otsustamine

(1) Kriisiolukorra üle otsustamisel lähtub Vabariigi Valitsus asjaomaste asutuste esitatud ohuhinnangust ja muust asjassepuutuvast teabest.

(2) Vabariigi Valitsus hindab kriisiolukorra põhjustanud asjaolusid järjepidevalt ning otsustab nende äralangemisel kriisiolukorra lõppemise üle, kui käesolevas peatükis ei ole sätestatud teisiti.

(3) Vabariigi Valitsus teavitab kriisiolukorra kehtestamisest ja selle põhjusest ning kriisiolukorra lõppemisest viivitamata Riigikogu ja Vabariigi Presidenti.

(4) Kriisiolukorra lahendamiseks võib välja kuulutada eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra käesoleva seaduse §-s 22, 24 või 26 sätestatud tingimustel ja korras.

(5) Eriolukorra, erakorralise seisukorra, sõjaseisukorra ja mobilisatsiooni väljakuulutamisega loetakse kriisiolukord tekkinuks. Vabariigi Valitsus võib otsustada demobilisatsiooni ajal kriisiolukorra lõpetamise, kui puuduvad kriisiolukorra aluseks olnud asjaolud.

(6) Kriisiolukorra võib kehtestada piirkondlikult. Kui Vabariigi Valitsus on eriolukorra välja kuulutanud ühe või mitme maakonna või kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil vastavalt käesoleva seaduse § 22 lõikele 2, kehtib kriisiolukord üksnes eriolukorra piirkonnas.

2. jagu

Eriolukorra, erakorralise ja sõjaseisukorra väljakuulutamise ning lõpetamine

1. jaotis

Eriolukorra väljakuulutamise ja lõpetamine

§ 22. Eriolukorra väljakuulutamise

(1) Vabariigi Valitsus võib loodusõnnetusest, katastroofist või nakkushaiguse levikust põhjustatud olukorra lahendamiseks välja kuulutada eriolukorra, kui tsiviilkriisi ei ole võimalik lahendada ilma käesolevas seaduses eriolukorra ajaks ette nähtud juhtimisvolitusi, isiku põhiõigusi ja -vabadusi piiravaid meetmeid, sealhulgas täiendavaid finantsjuhtimise abinõusid rakendamata.

(2) Eriolukorra võib välja kuulutada kogu riigis või ühe või mitme maakonna või kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil.

§ 23. Eriolukorra lõpetamine

(1) Vabariigi Valitsus otsustab eriolukorra lõpetada, kui eriolukorra väljakuulutamise tinginud kriisiolukorra lahendamiseks ei ole enam vaja rakendada käesolevas peatükis sätestatud juhtimiskorraldust või meetmeid või eriolukorra väljakuulutamise tinginud asjaolud on ära langenud.

(2) Vabariigi Valitsus hindab eriolukorra väljakuulutamise põhjutanud asjaolusid järjepidevalt ning teavitab nende muutustest asjaomaseid isikuid ja asutusi.

2. jaotis

Erakorralise seisukorra väljakuulutamise ja lõpetamine

§ 24. Erakorralise seisukorra väljakuulutamise

(1) Riigikogu võib oma koosseisu häälteenamusega kuulutada Vabariigi Presidendi või Vabariigi Valitsuse ettepanekul Eesti põhiseaduslikku korda ähvardavast ohust põhjustatud olukorra lahendamiseks välja erakorralise seisukorra, kui olukorda ei ole võimalik lahendada ilma käesolevas seaduses erakorralise seisukorra ajaks ette nähtud juhtimisvolitusi või isiku põhiõigusi ja -vabadusi piiravaid meetmeid rakendamata ning puudub alus käesoleva seaduse §-s 26 nimetatud sõjaseisukorra väljakuulutamiseks.

(2) Erakorralise seisukorra võib välja kuulutada kuni kolmeks kuuks. Riigikogu võib erakorralist seisukorda vajaduse korral korduvalt pikendada kuni kolm kuud korraga.

(3) Erakorraline seisukord kehtib kogu riigis.

§ 25. Erakorralise seisukorra lõpetamine

(1) Riigikogu otsustab oma koosseisu häälteenamusega Vabariigi Presidendi või Vabariigi Valitsuse ettepanekul viivitamata erakorralise seisukorra lõpetamise, kui erakorralise seisukorra väljakuulutamise põhjustanud asjaolud on ära langenud.

(2) Vabariigi Valitsus hindab erakorralise seisukorra väljakuulutamise põhjustanud asjaolusid järjepidevalt ning teavitab nende muutustest asjaomaseid isikuid ja asutusi.

(3) Sõjaseisukorra väljakuulutamisel loetakse erakorraline seisukord lõppenuks.

3. jaotis

Sõjaseisukorra väljakuulutamine ja lõpetamine

§ 26. Sõjaseisukorra väljakuulutamine

(1) Riigikogu kuulutab Vabariigi Presidendi ettepanekul Eesti riigi iseseisvuse ja sõltumatuse või territoriaalse terviklikkuse vastu suunatud relvastatud rünnakust või sellega samaväärsest rünnakust või agressioonist põhjustatud olukorra lahendamiseks välja sõjaseisukorra (edaspidi *sõjaseisukord*), kui kriisiolukorda ei ole võimalik lahendada ilma käesolevas seaduses sõjaseisukorra ajaks ette nähtud juhtimisvolitusi või isiku põhiõigusi ja -vabadusi piiravaid meetmeid rakendamata.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud Eesti vastu suunatud agressiooni korral kuulutab Vabariigi President välja sõjaseisukorra, ootamata ära Riigikogu otsust.

(3) Sõjaseisukord kehtib kogu riigis.

§ 27. Sõjaseisukorra lõpetamine

(1) Riigikogu otsustab Vabariigi Presidendi või Vabariigi Valitsuse ettepanekul viivitamata sõjaseisukorra lõpetamise, kui sõjaseisukorra väljakuulutamise põhjustanud asjaolud on ära langenud.

(2) Vabariigi Valitsus hindab sõjaseisukorra väljakuulutamise põhjustanud asjaolusid järjepidevalt ning teavitab nende muutustest asjaomaseid isikuid ja asutusi.

3. jagu

Mobilisatsioon ja demobilisatsioon

§ 28. Mobilisatsioon ja selle väljakuulutamine

(1) Riigikogu kuulutab Vabariigi Presidendi ettepanekul viivitamata välja mobilisatsiooni Eesti riigi iseseisvuse ja sõltumatuse või territoriaalse terviklikkuse vastu suunatud relvastatud rünnaku või sellega samaväärse rünnaku või agressiooni või nende ohu korral ja käesoleva seaduse § 122 punktis 1 nimetatud kollektiivse enesekaitse operatsiooni korraldamiseks.

(2) Mobilisatsioon on tegevuste kogum, mille käigus tagatakse Kaitseväge sõjaaja üksuste valmisolek sõjaliseks tegevuseks.

(3) Eesti Vabariigi vastu suunatud agressiooni või selle toimumise vahetu ohu korral kuulutab mobilisatsiooni välja Vabariigi President, ootamata ära Riigikogu otsust.

(4) Kui mobilisatsioon kuulutatakse välja enne sõjaseisukorra väljakuulutamist, määrab Vabariigi Valitsus korraldusega mobilisatsiooni väljakuulutamise järel sõjalises tegevuses osaleva Kaitseväge isikkoosseisu suuruse või osalevad Kaitseväge sõjaaja üksused.

§ 29. Demobilisatsioon ja selle väljakuulutamine

(1) Riigikogu kuulutab Vabariigi Presidendi ettepanekul viivitamata välja demobilisatsiooni, kui mobilisatsiooni väljakuulutamise põhjustanud asjaolud on ära langenud.

(2) Demobilisatsioon on tegevuste kogum, mille tulemusena viiakse Kaitseväge sõjaaja üksused mobilisatsioonile eelnenud valmisolekusse.

(3) Demobilisatsiooni väljakuulutamine lõpetab mobilisatsiooni.

(4) Demobilisatsiooni väljakuulutamisel otsustab Riigikogu demobilisatsiooni kestuse.

4. jagu

Kriisiolukorraga seotud otsuste jõustumine, avaldamine ja teavitamiskohustus

§ 30. Kriisiolukorraga seotud otsuste jõustumine ja avaldamine

(1) Kriisiolukorra kehtestamise ja selle lõpetamise otsus ning eriolukorra väljakuulutamise ja selle lõpetamise otsus, Riigikogu välja kuulutatud erakorralise ja sõjaseisukorra väljakuulutamise ning lõpetamise otsus, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni väljakuulutamise otsus ning Vabariigi Presidendi sõjaseisukorra ja mobilisatsiooni väljakuulutamise otsus jõustub allkirjutamisel, kui otsuses ei ole sätestatud hilisemat tähtpäeva.

(2) Kui õigusaktis eneses ei ole sätestatud teisiti, avaldatakse käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud otsus muutmata kujul ja tasuta:

1) viivitamata massiteabevahendis, arvestades käesoleva seaduse §-s 57 sätestatut;

2) Riigi Teataja seaduse § 9 lõikes 6¹ sätestatud korras.

§ 31. Rahvusvaheliste organisatsioonide, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni teavitamine

(1) Kui kriisiolukorras kaldutakse kõrvale rahvusvahelise lepinguga võetud kohustustest, korraldab Välisministeerium Vabariigi Valitsuse eelneval heakskiidul rahvusvahelises lepingus ettenähtud teavitamise.

(2) Kui kriisiolukorras on vaja rakendada isiku põhiõigusi ja -vabadusi piiravaid meetmeid, mis võivad kahjustada siseturu toimimist Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 347 tähenduses, teavitatakse Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni sellistest piiravatest

meetmetest enne nende rakendamist. Kui piiravaid meetmeid on vaja rakendada kohe, teavitatakse Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni nendest esimesel võimalusel.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud teavitamist korraldab minister, kelle vastutusvaldkonnas käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud meetmeid rakendatakse.

(4) Kui Euroopa Liidu õiguses või Eesti õigusaktides on Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni teavitamist reguleeritud käesolevast paragrahvist erinevalt, kohaldatakse nendes õigusaktides sätestatud.

5. jagu **Kriisiolukorra lahendamine**

§ 32. Kriisiolukorra lahendamise juhtimine

(1) Vabariigi Valitsus otsustab kriisiolukorras eesmärgi, mille saavutamisele kriisiolukorra lahendamise tegevused peavad kaasa aitama.

(2) Kriisiolukorra juht on peaminister (edaspidi *kriisiolukorra juht*).

(3) Kriisiolukorra juhi ülesanne on tagada Vabariigi Valitsuse tegevuse ühtsus ja koordineeritus kriisiolukorra lahendamisel.

(4) Kriisiolukorra vahetu lahendamise eest vastutab käesoleva seaduse § 12 lõike 2 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse kriisiplaanis määratud valitsusasutus, Finantsinspeksioon, elutähtsa teenuse korraldaja või § 74 lõike 3 alusel elutähtsa teenuse korraldaja määratud tema valitsemisala asutus või kohaliku omavalitsuse üksuse ametiasutus (edaspidi *kriisiolukorra lahendamise eest vastutav asutus*).

(5) Vabariigi Valitsus määrab kriisiolukorra lahendamise eest vastutava asutuse, kui lahendavat asutust ei ole Vabariigi Valitsuse kriisiplaanis või seaduses määratud.

(6) Kriisiolukorra iseloomust lähtuvalt võib määrata ühe või mitu kriisiolukorra lahendamise eest vastutavat asutust.

(7) Iga asutus ja isik peab kriisiolukorras olema valmis täitma talle käesoleva seadusega ja selle alusel kehtestatud õigusaktidega pandud ülesandeid, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, tagades esmajärjekorras kriisiülesannete täitmise.

§ 33. Kriisiolukorra juhi juhtimisvolitused kriisiolukorras

(1) Kriisiolukorras võib kriisiolukorra juht anda ministrile tema vastutusvaldkonnas korraldusi kriisiolukorra lahendamiseks käesoleva seaduse § 34 lõikes 1 nimetatud viisil. See korraldus on ministrile siduv.

(2) Kriisiolukorra juht võib anda käesoleva seaduse §-des 38 ja 39 sätestatud korralduse kriisiolukorda lahendavale asutusele või tema asemel, kui kriisiolukorda lahendav asutus seda ise ei tee või ei tee õigel ajal ja see on vältimatult vajalik kriisiolukorra lahendamiseks.

Korralduse täideviimise tagab kriisiolukorra lahendamise eest vastutav asutus, rakendades vajaduse korral käesolevas seaduses sätestatud volitusi.

(3) Kriisiolukorra juhi korraldus ei tohi finantssektorit puudutavas osas minna vastuollu käesoleva seaduse §-s 36 sätestatuga.

(4) Kriisiolukorra juht või tema volitatud haldusorgan võib kriisiolukorras otsustada püsiva kriisiülesande täitmisele asumise, kui seda ei sätesta seadus ega seaduse alusel antud õigusaktid ja see ei ole sätestatud Vabariigi Valitsuse kriisiplaanis.

(5) Kriisiolukorra juht või tema volitatud haldusorgan võib kriisiolukorras otsustada püsiva kriisiülesande täitmise mahu ja selle täitmisele asumise, kui ülesande täitmine ei ole kriisiolukorra lahendamiseks vajalik sellises mahus või sellisel ajal, nagu sätestab seadus või selle alusel antud õigusaktid või nagu on sätestatud Vabariigi Valitsuse kriisiplaanis.

§ 34. Kriisiolukorra lahendamiseks antud korralduse täitmine

(1) Kui käesoleva seaduse § 33 lõikes 2 sätestatud korraldus on jäetud tähtpäevaks täitmata, täidab kriisiolukorra juht enda antud korralduse selle saaja nimel ise järgmiselt:

- 1) annab haldusakti, sõlmib halduslepingu või teeb toimingut;
- 2) muudab haldusakti või halduslepingut;
- 3) lõpetab toimingut tegemise või tagab toimingut tegemisest hoidumise;
- 4) tunnistab haldusakti või halduslepingu osaliselt või täielikult kehtetuks;
- 5) peatab haldusakti või halduslepingu kehtivuse või toimingut tegemise;
- 6) täidab seadusest või seaduse alusel antud õigusaktist tuleneva kohustuse muul viisil.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud korraldusele ei kohaldata haldusmenetluse seadust.

§ 35. Vabariigi Valitsuse juhtimisvolitused erakorralise ja sõjaseisukorra ajal

(1) Vabariigi Valitsus võib erakorralise ja sõjaseisukorra ajal:

- 1) peatada osaliselt või täielikult Vabariigi Valitsuse, ministri, valla- ja linnavalikogu ning valla- ja linnavalitsuse määruse täitmise või kehtivuse, kui see takistab vahetult kriisiolukorra lahendamist;
- 2) tunnistada osaliselt või täielikult kehtetuks kriisiolukorras antud ministri, valla- ja linnavalikogu ning valla- ja linnavalitsuse määruse, kui see takistab vahetult kriisiolukorra lahendamist.

(2) Sõjaseisukorra ajal võib Vabariigi Valitsus lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatule:

- 1) kehtestada ja sõlmida vaherahu või sõlmida rahulepingu ning esitada selle Riigikogule ratifitseerimiseks;
- 2) anda Kaitsevägele korralduse peatada lahingutegevus, kehtestades või sõlmides lahinguväljal relvarahu, või katkestada kehtestatud või sõlmitud relvarahu, kui vastane oma tegevusega ei täida selle tingimusi.

§ 36. Vabariigi Valitsuse juhtimisvolitused finantssektori suhtes

(1) Eesmärgiga säilitada finantssektori stabiilsus ja usaldusväärus või kriitiliste funktsioonide jätkuvus võib Vabariigi Valitsus finantssektorit puudutavas eriolukorras, erakorralises ja sõjaseisukorras Finantsinspektsiooni seaduse § 2 lõikes 2 nimetatud finantsjärelevalve subjektide suhtes:

- 1) kehtestada määrusega finantssektorit puudutavates õigusaktides sätestatust erinevad usaldatavusnõuded või muud sarnased normatiivid;
- 2) kehtestada määrusega investeringute tegemise tingimused, sealhulgas kohustuse osta riigi emiteeritavaid võlaväärtpabereid, välja arvatud finantsjärelevalve subjektile kohalduvate usaldatavusnormatiivide, kõlblike kohustuste minimaalse taseme nõude ja muude taoliste nõuete täitmiseks vajalike investeringute tegemise kohta;
- 3) kehtestada määrusega tingimused raamatupidamist puudutava kohta ning järelevalveliste aruannete koostamisele, esitamisele ja avalikustamisele;
- 4) keelata osaliselt või täielikult kasumist väljamaksete tegemine või kehtestada muid tingimusi finantsjärelevalve subjektis olulise osaluse omajatele;
- 5) keelata teatud tehingute või toimingute tegemine või seada neile muid piiranguid, sealhulgas piirata nende mahtu;
- 6) peatada täielikult või osaliselt korraliste osamaksete tegemine tagatisfondi seaduse tähenduses tagatisfondi osafondidesse;
- 7) kehtestada krediidasutuse osalise või täieliku moratoriumi või kindlustusandja erirežiimi ning vastavad tingimused ja korra või kehtestada maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse, sealhulgas pankrotimenetluse ja täitemenetluse tingimused.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 5 sätestatud juhul on Vabariigi Valitsusel õigus kehtestada määrusega:

- 1) raha ja muu tagasimakstava vahendi, pensionilepingu alusel väljamakstava summa, väärtpaberi ja muu sellise nõude tagastamise, väljamaksmise või muu rahuldamise tingimused;
- 2) krediidi andmise, tagasi maksmise ja tagamise tingimused;
- 3) antud krediidi intressi, krediidi kulukuse või muu sellise tasu ülemmäära või peatada viiviste või leppetrahvide maksmise;
- 4) kindlustuslepingu alusel väljamakstava summa vähendamise või maksetähtaja edasilükkamise, kindlustusvõtjale kindlustusmakse vähendamise või maksetähtaja edasilükkamise ja kindlustuslepingu ülesütlemise tingimused;
- 5) väärtpaberi emiteerimise, reguleeritud väärtpaberiturul või muus kauplemisskohas pakkumuse ja tehingu tegemise tingimused, samuti väärtpaberiarveldussüsteemis toimingute tegemise tingimused või kauplemisskohas kõigi väärtpaberitehingute tegemise peatamise;
- 6) maksetehingu ja rahasiirde tegemise tingimused, sealhulgas tingimused maksekontolt sularaha väljavõtmise piiramiseks või keelamiseks, maksejuhiste täitmise tähtaja pikendamise ja tugeva autentimise rakendamiseks;
- 7) väärtpaberite registri pidamise seaduses sätestatud väärtpaberite registris ja pensioniregistris toimingute tegemise tingimused;
- 8) muud tingimused, mis arvestades konkreetset kriisiolukorda on vajalikud käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud eesmärkide tagamiseks.

(3) Vabariigi Valitsusel on õigus määrusega eriolukorra, erakorralise ja sõjaseisukorra ajal Tagatisfondi seaduses sätestatud hüvitusjuhtumi korral ja kui see on konkreetset kriisiolukorda arvestades asjakohane ja vajalik, peatada või lükata edasi hüvitiste väljamaksmine ja täpsustada hüvitamise ja toetamise tingimusi.

(4) Vabariigi Valitsus võib käesoleva paragrahvi lõigetes 1–3 nimetatud akti kehtestada kuni kolmeks kuuks, kuulates ära Finantsinspeksiooni ja Eesti Panga arvamuse. Vabariigi Valitsus võib akti kehtivust pikendada korduvalt kuni kolm kuud korraga, kui see on kriisiolukorda arvestades asjakohane ja vajalik.

(5) Kui käesoleva paragrahvi lõigete 1–3 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse akt reguleerib Euroopa Liidu toimimise lepingu või Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirja alusel Euroopa Kesk pangale kuuluvate ülesannete täitmist, on Vabariigi Valitsusel õigus lõikes 1 nimetatud akt kehtestada juhul, kui Euroopa Keskpank või Ühtne Kriisilahendusnõukogu faktiliselt ei tegutse või ei saa kriisiolukorra põhjutanud asjaolude tõttu või muul põhjusel oma ülesandeid täita ega Eestis oma pädevust teostada.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud Euroopa Keskpanga või Ühtse Kriisilahendusnõukogu võimetus ülesandeid täita on muu hulgas selline olukord, kus Vabariigi Valitsus on küsinud neilt vastavalt asutuse pädevusele ja määruse reguleerimisalale arvamust, kuid ei ole seda saanud tähtajaks.

(7) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1–3 nimetatud määrust rakendab Finantsinspeksioon. Kui Finantsinspeksioonil tekib Vabariigi Valitsuse määruse või juhiste rakendamisel olukord, et see on vastuolus Euroopa Keskpanga või Ühtse Kriisilahendusnõukogu hilisema otsusega, rakendab Finantsinspeksioon Vabariigi Valitsuse määrust või juhist sellises maksimaalses ulatuses, et tagatud on kooskõla Euroopa Keskpanga või Ühtse Kriisilahendusnõukogu hilisema otsusega.

§ 37. Riigikantselei ja Päästeameti ülesanded kriisiolukorra lahendamisel

(1) Riigikantselei koordineerib täidesaatva riigivõimu asutuste tegevust kriisiolukorra lahendamisel.

(2) Päästeameti ülesanne kriisiolukorra lahendamisel regionaalsel tasandil on toetada kriisiolukorda lahendavat asutust teabevahetuse ja koostöö korraldamisega ja nõustada kohaliku omavalitsuse üksuseid.

§ 38. Kriisiolukorra lahendamise eest vastutava asutuse õigus anda korraldusi

(1) Kriisiolukorra lahendamise eest vastutav asutus võib kriisiolukorra lahendamiseks, välja arvatud erakorralise ja sõjaseisukorra ajal, anda täidesaatva riigivõimu asutusele, kohaliku omavalitsuse üksusele või muule avaliku võimu kandjale korralduse, arvestades nende asutuste ja isikute pädevust ning volitusi:

- 1) haldusakti andmiseks, halduslepingu sõlmimiseks või toimingute tegemiseks;
- 2) haldusakti või halduslepingu muutmiseks;
- 3) toimingute tegemise lõpetamiseks või toimingute tegemise keelamiseks;
- 4) haldusakti osaliselt või täielikult kehtetuks tunnistamiseks või halduslepingu kehtetuks tunnistamiseks;
- 5) haldusakti või halduslepingu kehtivuse või toimingute tegemise osaliseks või täielikuks peatamiseks;
- 6) seadusest või seaduse alusel antud õigusaktist tuleneva kohustuse muul viisil täitmiseks.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud korralduse võib anda ka haldusaktiga või halduslepinguga või seadusega haldusülesannet täitma volitatud füüsilisele või eraõiguslikule juriidilisele isikule.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud korraldus tuleb täita viivitamata, kui kriisiolukorra lahendamise eest vastutav asutus ei ole määranud teistsugust tähtaega.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud korraldusele ei kohaldata haldusmenetluse seadust.

(5) Kriisiolukorra lahendamise eest vastutav asutus ei või anda käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud korraldust teisele kriisiolukorra lahendamise eest vastutavale asutusele. Korralduse võib anda elutähtsa teenuse korraldajale, välja arvatud Eesti Pangale. Kohaliku omavalitsuse üksusele võib anda korralduse üksnes kohaliku omavalitsuse üksuse püsiva või ühekordse kriisiülesande täitmise raames.

§ 39. Erakorralise ja sõjaseisukorra ajal korralduste andmine

(1) Kaitsepolitseiamet, Kaitsevägi, Politsei- ja Piirivalveamet, Päästeamet ja Riigi Infosüsteemi Amet võivad erakorralise ja sõjaseisukorra ajal kriisiolukorra lahendamiseks anda täidesaatva riigivõimu asutusele, kohaliku omavalitsuse üksusele või muule avaliku võimu kandjale korralduse, arvestades nende asutuste ja isikute pädevust ning volitusi:

- 1) haldusakti andmiseks, halduslepingu sõlmimiseks või toimingute tegemiseks;
- 2) haldusakti või halduslepingu muutmiseks;
- 3) toimingute tegemise lõpetamiseks või toimingute tegemise keelamiseks;
- 4) haldusakti osaliselt või täielikult kehtetuks tunnistamiseks või halduslepingu kehtetuks tunnistamiseks;
- 5) haldusakti või halduslepingu kehtivuse või toimingute tegemise osaliseks või täielikuks peatamiseks;
- 6) seadusest või seaduse alusel antud õigusaktist tuleneva kohustuse muul viisil täitmiseks.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud korralduse võib anda ka haldusaktiga või halduslepinguga või seadusega haldusülesannet täitma volitatud füüsilisele või eraõiguslikule juriidilisele isikule.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud korraldus tuleb täita viivitamata või hiljemalt käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud asutuse määratud tähtpäevaks.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud asutused ei või anda käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud korraldust teisele kriisiolukorra lahendamise eest vastutavale asutusele. Korralduse võib anda elutähtsa teenuse korraldajale, välja arvatud Eesti Pangale. Kohaliku omavalitsuse üksusele võib anda korralduse kohaliku omavalitsuse üksuse ülesannete raames.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud korraldusele ei kohaldata haldusmenetluse seadust.

§ 40. Erakorralise ja sõjaseisukorra ajal antud korralduste täitmine

(1) Kui käesoleva seaduse §-s 39 sätestatud korraldus on jäetud tähtpäevaks täitmata, täidab Kaitsepolitseiamet, Kaitsevägi, Politsei- ja Piirivalveamet, Päästeamet ja Riigi Infosüsteemi

Amet enda antud korralduse selle saaja nimel ise, kui tal on korralduse täitmiseks vajalikud oskused, teadmised ja võimed ning kui erakorralisest või sõjaseisukorrast tulenev oht julgeolekule või avalikule korrale tuleb kõrvalda viivitamata ning teine täidesaatva riigivõimu asutus, kohaliku omavalitsuse üksus või muu avaliku võimu kandja seda ei tee või ei tee piisavalt kiiresti ja korralduse täitmata jätmise takistab vahetult riigi sõjalist kaitset ja riigi julgeolekut või avalikku korda.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud korraldus täidetakse järgmiselt:

- 1) antakse haldusakt, sõlmitakse haldusleping või tehakse toiming;
- 2) muudetakse haldusakti või halduslepingut;
- 3) lõpetatakse toimingu tegemine või tagatakse toimingu tegemisest hoidumine;
- 4) tunnistatakse haldusakt või haldusleping osaliselt või täielikult kehtetuks;
- 5) peatatakse haldusakt või halduslepingu kehtivus või toimingu tegemine;
- 6) täidetakse seadusest või seaduse alusel antud õigusaktist tulenev kohustus muul viisil.

(3) Käesolevas paragrahvis sätestatud korralduse andmisel ei kohaldata haldusmenetluse seadust.

§ 41. Kaitseväge otsustusõigus

(1) Riigikaitse kriisiolukorra lahendamisel võib Kaitseväge kalduda kõrvale muu hulgas järgmiste määruste, korralduste, otsuste või käskkirjadega kehtestatud normide täitmisest:

- 1) ehitist ja selle osa ning ehitise kasutamist reguleerivad õigusnormid;
- 2) liikluse korraldamist ja liikluses osalemist reguleerivad õigusnormid;
- 3) dokumentide vorminõuded ja vormistamist reguleerivad menetlusnormid;
- 4) looduskaitse ning -ressursside kasutamist reguleerivad õigusnormid.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatu kohaldamisel tuleb järgida seadust ning arvestada kehtivaid määruste, korralduste, otsuste ja käskkirjade norme niivõrd, kui see on riigikaitse kriisiolukorra lahendamisel võimalik.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud volituste kasutamisest teavitatakse Vabariigi Valitsust. Vabariigi Valitsus võib nõuda, et Kaitseväge täidaks määrust, korraldust, otsust või käskkirja, mille täitmisest kalduti kõrvale, kui on alust arvata, et määruse, korralduse, otsuse või käskkirja täitmine ei takista vahetult kriisiolukorra lahendamist.

(4) Kaitseväge juhataja või tema volitatud ülem võib peatada lahingutegevuse, kehtestada või sõlmida lahinguväljal relvarahu ja katkestada kehtestatud või sõlmitud relvarahu, kui vastane oma tegevusega ei täida selle tingimusi.

§ 42. Ülesande täitmata jätmise

Erakorralise ja sõjaseisukorra ajal võib asutus või isik jätta täitmata seaduses sätestatud ülesande, kui selle täitmine on erakorralisest või sõjaseisukorrast tulenevalt võimatu.

§ 43. Ühekordne kriisiülesanne

(1) Kriisiolukorra lahendamiseks või lahendamise toetamiseks võib anda asutustele ja isikutele ühekordseid kriisiülesandeid.

(2) Ühekordne kriisiülesanne on käesoleva seaduse alusel kriisiolukorras üksikjuhtumil antud ülesanne, mis peab olema seotud isiku või asutuse põhitegevusega.

(3) Kriisiolukorras võib kriisiolukorra juht, tema volitatud kriisiolukorra lahendamise eest vastutav täidesaatva riigivõimu asutus või Kaitsevägi anda füüsilisest isikust ettevõtjale ja juriidilisele isikule, sealhulgas kohaliku omavalitsuse üksusele, tema ülesannetest, tegevusalast või eesmärgist lähtudes ühekordse kriisiülesande, kui:

- 1) ülesanne on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks või lahendamise toetamiseks;
- 2) ülesannet ei ole võimalik täita täidesaatva riigivõimu asutustel või vabatahtlikult kaasatavate isikute abil õigel ajal või piisavalt tulemuslikult ja
- 3) ülesannet ei ole võimalik täita seaduses või selle alusel määratud või täitma volitatud muul isikul.

(4) Ühekordse kriisiülesande andmisel tuleb määrata selle täitmise tähtaeg. Ühekordse kriisiülesande võib anda kuni kriisiolukorra lõppemiseni ja see ei tohi olla tingimuslik.

(5) Ühekordse kriisiülesande täitmise takistusest ja selle põhjustest teavitab täitja viivitamata ülesande andjat.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud ühekordse kriisiülesande andja võib enne ülesande andmist kohaldada käesoleva seaduse §-s 108 nimetatud uurimistoiminguid, et selgitada välja ühekordse kriisiülesande täitmise võimelisus.

(7) Ühekordset kriisiülesannet ei anta põhiseaduslikule institutsioonile, välja arvatud kohaliku omavalitsuse üksusele.

(8) Ühekordse kriisiülesande täitmine lõpeb:

- 1) ühekordse kriisiülesande täitmise tähtaja möödumisel;
- 2) käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud ühekordse kriisiülesande andja otsusel;
- 3) füüsilisest isikust ettevõtja surma korral;
- 4) kui juriidiline isik lõpetab tegevuse.

§ 44. Teavitamine ja vaidluste lahendamine kriisiolukorras

(1) Ministril tuleb viivitamata teavitada kriisiolukorra juhti mis tahes kavatsusest ja meetmest oma valitsemisalas, mis võivad mõjutada kriisiolukorra juhi korraldusi või kriisiolukorra lahendamise ühtsust.

(2) Kriisiolukorras eri valitsemisaladesse kuuluvate täidesaatva riigivõimu asutuste, kohaliku omavalitsuse üksuste või muude avaliku võimu kandjate vahel tekkivad avaliku halduse ülesannete jaotuse ja täitmiseiga seotud vaidlused lahendab kriisiolukorra juht alluvuse korras.

5. peatükk Piiravad meetmed

1. jagu

Isiku põhiõigusi ja -vabadusi piiravate meetmete kohaldamine ning kaitsetagatised

§ 45. Isiku põhiõigusi ja -vabadusi piiravate meetmete kohaldamine

- (1) Isiku suhtes võib kriisiolukorras kohaldada käesoleva peatüki 2. ja 3. jaos ning §-des 97 ja 102 sätestatud põhiõigusi ja -vabadusi piiravaid meetmeid (edaspidi *piirav meede*) käesolevas seaduses sätestatud alustel ja korras.
- (2) Kriisiolukord, sealhulgas eriolukorra, erakorralise ja sõjaseisukorra väljakuulutamise, ei välista muu seaduse alusel isiku põhiõigusi ja -vabadusi piirava meetme kohaldamist.
- (3) Vabariigi Valitsus võib volitada piiravat meetet kohaldama haldusorgani.
- (4) Vabariigi Valitsus võib kriisiolukorras otsustada piiravate meetmete kohaldamise eelhaldusaktis, et nimetatud meetet võib kohaldada ning määrata nimetatud meetmeid kohaldama volitatud haldusorganid.
- (5) Vabariigi Valitsus võib volitada haldusorgani täitma riikliku järelevalve ülesannet piirava meetme täitmise üle.
- (6) Isik on kohustatud taluma tema suhtes kohaldatavaid piiravaid meetmeid.
- (7) Piirava meetme kohaldamisel tuleb järgida neid piiranguid, mis tulenevad Eestile Euroopa Liidu õigusest, siduvatest välislepingutest või rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtetest.
- (8) Isiku põhiõiguste ja -vabaduste piiramisel võib kalduda kõrvale inimõigusi käsitleva välislepinguga võetud kohustustest, kui see on lubatud välislepingus ja piirangud on kooskõlas muude rahvusvahelise õiguse järgsete kohustustega.

§ 46. Proportsionaalsuse põhimõte

Piirava meetme kohaldamisel peab järgima järgmisi põhimõtteid:

- 1) kohaldada võib ainult sellist piiravat meetet, mis on kohane, vajalik ja proportsionaalne, arvestades meetmega taotletavat eesmärki ja kiireloomulist kohaldamist nõudvat olukorda;
- 2) ei tohi piirata kellegi seadusega kaitstud põhiõigusi ja -vabadusi või muid õigusi rohkem ega kauem, kui see on piirava meetme eesmärgi saavutamiseks vältimatult vajalik.

§ 47. Piirava meetme kehtivus

- (1) Kriisiolukord, sealhulgas eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra väljakuulutamise, ei mõjuta seaduse alusel kehtestatud piiravate meetmete kehtivust.
- (2) Kriisiolukorras käesoleva seaduse alusel kohaldatud piirav meede muutub kehtetuks, kui kriisiolukord lõpeb. Kui piirava meetme eesmärk saavutatakse enne kriisiolukorra lõppemist, tunnistab haldusorgan piirava meetme kohaldamise haldusakti kehtetuks või lõpetab meetme kohaldamise.

§ 48. Lepinguliste kohustuste rikkumise vabandatavus

- (1) Füüsiline isik ei vastuta rahalise kohustuse täitmata jätmisest või mittenõuetekohasest täitmisest tuleneva lepingu rikkumise eest, kui lepingu rikkumise põhjustas:
 - 1) käesoleva seaduse § 94 alusel palga või töötasu vähendamine;
 - 2) käesoleva seaduse § 72 alusel hüvitiste ja toetuste maksmise peatamine või vähendamine;

3) sõjaväelise auastmega sõjaaja ametikoha (edaspidi *sõjaaja ametikoht*) ülesannete täitma asumine.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud nimetatud füüsilise isiku kahjuks kõrvalekalduv kokkulepe on tühine.

§ 49. Täitemenetluse peatamine

Kohtutäitur peatab füüsilise isiku suhtes rahaliste nõuete ning rahaliste ja varaliste karistuste sundtäitmise, kui füüsiline isik jättis täitedokumendi vabatahtlikult täitmata, sealhulgas rahatrahvi, rahalise karistuse ja varalise karistuse tasumata, või kokkulepitud maksegraafiku nõuetekohaselt täitmata käesoleva seaduse § 48 lõikes 1 sätestatud põhjustel.

2. jagu

Kriisiolukorras kohaldatavad piiravad meetmed

§ 50. Kaitseväekohustuslase Eestist lahkumise piiramine

(1) Vabariigi Valitsus võib mobilisatsiooni ettevalmistamiseks ja korraldamiseks kehtestada Eestist lahkumise keelu vähemalt 18-aastasele kaitseväekohustuslasele ning sõjaaja ametikohale nimetatud isikule, kui see on vajalik mobilisatsiooni korraldamiseks.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud meetme kohaldamisel on lõikes 1 nimetatud isik, kes viibib väljaspool Eestit, kohustatud sellest viivitamata teavitama Kaitseressursside Ametit või Eesti Vabariigi välisesindust.

§ 51. Sideteenuse piiramine

Vabariigi Valitsus või tema volitatud haldusorgan võib kriisiolukorras panna sideettevõtjale ettekirjutusega kohustuse piirata lõppkasutajale sideteenuse osutamist või juurdepääsu sidevõrgule, kui see on vajalik avalikku korda ähvardava kõrgendatud ohu väljaselgitamiseks või tõrjumiseks või põhiseaduslikku korda või riigi julgeolekut ähvardava ohu tõrjumiseks.

§ 52. Isikut tõendava dokumendi kaasaskandmine

Vabariigi Valitsus või tema volitatud haldusorgan võib kriisiolukorras kohustada isikut avalikus kohas kaasas kandma isikut tõendavat või muud isikusamasuse tuvastamist võimaldavat dokumenti, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks, sealhulgas põhiseaduslikku korda või riigi julgeolekut ähvardava ohu tõrjumiseks.

§ 53. Liikumispiirang

(1) Vabariigi Valitsus või tema volitatud haldusorgan võib kriisiolukorras ajutiselt keelata isikul teatud territooriumil liikumise või sellelt lahkumise ning kehtestada muid nõudeid ja tingimusi isikute liikumisele avalikus kohas, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks, sealhulgas riigi julgeoleku või põhiseadusliku korra kaitseks.

(2) Kui liikumispiirang kehtestatakse määramata arvu isikute suhtes üldkorraldusena, teavitab meedet kohaldanud haldusorgan viivitamata avalikkust liikumispiirangu territooriumist ning selle kehtestamisest ja lõpetamisest.

(3) Liikumispiirangut võib kohaldada kuni käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud aluse äralangemiseni.

§ 54. Viibimiskeeld

Vabariigi Valitsus või tema volitatud haldusorgan võib kriisiolukorras keelata isiku viibimise teatud kohas, kohustada isikut sellest kohast lahkuma või kohale teatud kaugusele lähenemisest hoiduma, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks, sealhulgas riigi julgeoleku või põhiseadusliku korra kaitseks.

§ 55. Keelutund

(1) Vabariigi Valitsus võib kehtestada eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra ajal kindlaksmääratud ajavahemikus kogu riigis või suures osas riigi territooriumil liikumispiirangu (edaspidi *keelutund*), kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks, sealhulgas riigi julgeoleku või põhiseadusliku korra kaitseks.

(2) Keelutunni kehtestamisest võib ette näha erandeid ja kehtestada sellele kõrvaltingimusi.

§ 56. Avaliku ürituse korraldamise ja koosoleku pidamise piiramine

Vabariigi Valitsus või tema volitatud haldusorgan võib eriolukorra, erakorralise ja sõjaseisukorra ajal keelata inimeste elu ja tervise kaitseks ning avalikku korda ähvardava ohu ennetamiseks või tõrjumiseks avalike ürituste korraldamise ja koosolekute pidamise, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks, sealhulgas riigi julgeolekut või põhiseaduslikku korda ähvardava ohu tõrjumiseks.

§ 57. Teadete ja õigusaktide avaldamise kohustus

Vabariigi Valitsus, kriisiolukorra juht, kriisiolukorra lahendamise eest vastutav asutus, samuti nende volitatud isik võivad kriisiolukorras kohustada massiteabevahendi valdajat, elektroonilise side ettevõtjat ning muud isikut avaldama või edastama tasuta, muutmata kujul ja viivitamata või ettenähtud ajal kriisiolukorra lahendamiseks vajalikke teateid ning käesolevas seaduses sätestatud juhul õigusakte.

3. jagu

Erakorralise ja sõjaseisukorra ajal kohaldatavad piiravad meetmed

§ 58. Erakorralise ja sõjaseisukorra ajaks ette nähtud piirava meetme edasilükkamatu kohaldamine

(1) Vabariigi Valitsus võib erakorralise või sõjaseisukorra väljakuulutamise ettepaneku järel otsustada käesolevas peatükis sätestatud meetme rakendamise, kui see on vajalik riigi iseseisvuse ja sõltumatuse, tema maa-ala, territoriaalmere või õhuruumi lahutamatu ja jagamatu terviklikkuse või põhiseadusliku korra kaitseks, sealhulgas sellise ohu ärahoidmiseks (edaspidi *edasilükkamatu piirav meede*).

(2) Kui Riigikogu otsustab jätta erakorralise või sõjaseisukorra välja kuulutamata, lõpetatakse edasilükkamatu piirava meetme kohaldamine viivitamata.

(3) Kahju, mis on tekitatud käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud otsuse ja Riigikogu poolt erakorralise ja sõjaseisukorra välja kuulutamata jätmise otsuse vahelisel ajal edasilükkamatu piirava meetme kohaldamisega, hüvitatakse isikule käesoleva seaduse 11. peatükis sätestatud tingimustel ja korras.

§ 59. Isiku põhiõiguste ja -vabaduste piiramise üldvolitus

(1) Kui erakorralise või sõjaseisukorra ajal on riigi julgeolekut või põhiseaduslikku korda ähvardava ohu tõrjumiseks, avaliku korra või inimeste elu ja tervise kaitseks vaja kohaldada isiku põhiõigusi ja -vabadusi piiravat meetet, mida seaduses ei ole sätestatud, ning kõik muud seaduses sätestatud piiravad meetmed on ammendunud, võib Vabariigi Valitsus otsustada kohaldada seaduses sätestamata piiravat meetet nii kaua, kui see on eesmärgi saavutamiseks vältimatult vajalik, tagades inimväärikuse põhimõtte järgimise.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel tehtud otsuse edastab Vabariigi Valitsus viivitamata Riigikogule teadmiseks. Riigikogu võib enda otsusega tunnistada Vabariigi Valitsuse käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel tehtud otsuse osaliselt või täies ulatuses kehtetuks. Piiravate meetmete kohaldamine lõpetatakse Riigikogu otsuse jõustumise päevale järgnevast päevast.

§ 60. Kriisiülesande täitmiseks vajaliku töökohustusega isiku Eestist lahkumise piiramine

(1) Vabariigi Valitsus võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal kehtestada Eestist lahkumise keelu kriisiülesande täitmiseks vajaliku töökohustusega isikule, kui tema Eestis viibimine on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks, sealhulgas riigi julgeolekut või põhiseaduslikku korda ähvardava ohu tõrjumiseks.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud meetme kohaldamisel on lõikes 1 nimetatud isik, kes viibib väljaspool Eestit, kohustatud sellest viivitamata teavitama tööandjat.

§ 61. Ühingu ja sihtasutuse tegevuse peatamine

(1) Vabariigi Valitsus võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal peatada osaliselt või täielikult äriühingu, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtja, mittetulundusühingu või sihtasutuse tegevuse või kehtestada nende tegevusele tingimusi, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks, sealhulgas riigi julgeolekut või põhiseaduslikku korda ähvardava ohu tõrjumiseks.

(2) Erakonna ning töötajate ja tööandjate ühingu tegevuse peatamise otsustab Riigikohus Vabariigi Valitsuse taotlusel viivitamata põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduses sätestatud korras.

§ 62. Majandustegevuse piiramine

(1) Vabariigi Valitsus või tema volitatud haldusorgan võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal keelata osaliselt või täielikult teatud liiki või teatud tunnustele vastavate teenuste osutamise

ning vallasasjade tootmise ja müügi, vallasasjade riiki sisseveo ja väljaveo riigist või teatud piirkonnast ning kehtestada tingimusi nimetatud teenuste osutamisele või vallasasjade tootmisele ja müügile ning riiki sisseveole ja riigist väljaveole, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel vallasasja müügi piiramise korral võib muu hulgas kehtestada koguselisi piiranguid, samuti piiranguid müügi aja ja viisi ning üldiste tunnuste alusel kindlaksmääratud isikute kohta, kellele vallasasja müüa võib.

(3) Vabariigi Valitsus või tema volitatud minister võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal kehtestada müüdavate vallasasjade kogused, sundhinnad ja muud vajalikud tingimused ning kehtestada nende müügi erikorra, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks, sealhulgas põhiseaduslikku korda või riigi julgeolekut ähvardava ohu tõrjumiseks ning elanikkonnakaitse ja ühiskonna toimimise tagamiseks.

(4) Vabariigi Valitsus või tema volitatud minister võib kehtestada erakorralise või sõjaseisukorra ajal vallasasjade ostueesõiguse riigi kasuks.

§ 63. Streikide ja töösulgude keelamine

Vabariigi Valitsus võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal keelata streigid ja töösulud või keelata nende korraldamise sõltumata asutusest ja organisatsioonist, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks, sealhulgas põhiseaduslikku korda või riigi julgeolekut ähvardava ohu tõrjumiseks.

§ 64. Teabe levitamise keelamine

Vabariigi Valitsus või tema volitatud haldusorgan võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal keelata teabe sõnas, trükis, pildis või muul viisil levitamise, kui see on vajalik riigi julgeolekut või põhiseaduslikku korda ähvardava ohu tõrjumiseks.

§ 65. Meediateenuse osutamise ja ajakirjandusväljaande väljaandmise piiramine

Vabariigi Valitsus või tema volitatud haldusorgan võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal keelata osaliselt või täielikult meediateenuse osutamise ja ajakirjandusväljaande väljaandmise, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks, sealhulgas riigi julgeolekut või põhiseaduslikku korda ähvardava ohu tõrjumiseks.

§ 66. Teabele juurdepääsu piiramine

Vabariigi Valitsus või tema volitatud haldusorgan võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal piirata juurdepääsu teabele, mida avaliku teabe seaduse alusel ei või tunnistada asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks, sealhulgas riigi julgeolekut või põhiseaduslikku korda ähvardava ohu tõrjumiseks.

§ 67. Sidevahendite kasutamise piiramine

Vabariigi Valitsus või tema volitatud haldusorgan võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal piirata sidevahendite kasutamist, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks, sealhulgas riigi julgeolekut või põhiseaduslikku korda ähvardava ohu tõrjumiseks.

§ 68. Sõnumisaladuse ning kodu, perekonna- ja eraelu puutumatusse õiguse piiramine

(1) Vabariigi Valitsus või tema volitusel Politsei- ja Piirivalveamet, julgeolekuasutus või Kaitsevägi võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal piirata isiku sõnumisaladuse õigust käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud viisil ja käesoleva seaduse §-s 69 sätestatud korras, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks, sealhulgas riigi julgeolekut või põhiseaduslikku korda ähvardava ohu tõrjumiseks.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud meetme kohaldamisel võib:

- 1) vaadata läbi postisaadetist;
- 2) kuulata või vaadata pealt või salvestada elektroonilise side võrgu kaudu edastatavat sõnumit või muud teavet;
- 3) kuulata või vaadata pealt või salvestada muul viisil edastatavat teavet.

(3) Vabariigi Valitsus või tema volitusel Politsei- ja Piirivalveamet, julgeolekuasutus või Kaitsevägi võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal piirata isiku õigust kodu, perekonna- või eraelu puutumatusse käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud viisil ja käesoleva seaduse §-s 69 sätestatud korras, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks, sealhulgas riigi julgeolekut või põhiseaduslikku korda ähvardava ohu tõrjumiseks.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud meetme kohaldamisel võib:

- 1) isikut, asja või paikkonda varjatult jälgida;
- 2) isiku samasust varjatult tuvastada;
- 3) koguda elektroonilise side võrgu kaudu edastatavate sõnumite edastamise fakti, kestuse, viisi ja vormi ning edastaja või vastuvõtja isiku ja asukoha kohta andmeid;
- 4) varjatult siseneda ruumi, hoonesse, piirdega alale, sõidukisse või arvutisüsteemi teabe varjatud kogumiseks, salvestamiseks või selleks vajalike tehniliste abivahendite paigaldamiseks ja eemaldamiseks;
- 5) asja varjatult läbi vaadata ning vajaduse korral seda varjatult muuta, rikkuda või asendada.

§ 69. Sõnumisaladuse ning kodu, perekonna- ja eraelu puutumatusse õiguse piiramise kord

(1) Käesoleva seaduse § 68 lõikes 2 ja lõike 4 punktis 4 sätestatud toimingute tegemiseks annab Vabariigi Valitsuse volitatud haldusorganile loa halduskohtu esimees või tema määratud halduskohtunik toimingute tegemiseks pädeva haldusorgani põhjendatud kirjaliku taotluse alusel.

(2) Loa andmine, pikendamine ja tühistamine otsustatakse viivitusega, kohtuistungit korraldamata halduskohtumenetluse seadustiku haldustoiminguks loa andmise sätete kohaselt. Loa võib anda korraga kuni kolmeks kuuks või pikendada iga kord kuni kolme kuu võrra.

(3) Edasilükkamatul juhul, kui käesoleva seaduse § 68 lõikes 2 ja lõike 4 punktis 4 sätestatud toimingut on vaja teha kiireloomuliselt ning ei ole võimalik esitada käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kirjalikku taotlust loa saamiseks, võib seda toimingut teha halduskohtu loal, mis on antud taasesitamist võimaldaval viisil.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud juhul esitab Vabariigi Valitsuse volitatud haldusorgan toimingu tegemiseks põhjendatud ja taasesitamist võimaldava taotluse halduskohtu esimehele või tema määratud halduskohtunikule esimesel võimalusel. Halduskohtu esimees või tema määratud halduskohtunik otsustab toimingu jätkamise käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud loaga.

(5) Käesoleva seaduse § 68 lõike 4 punktides 1–3 ja 5 nimetatud toimingu tegemise otsustab Vabariigi Valitsuse volitatud haldusorgani juht või tema volitatud ametnik. Otsus kehtib, arvestades käesoleva seaduse § 47 lõikes 2 sätestatud, otsuses märgitud tähtaja jooksul, kuid mitte kauem kui kolm kuud.

§ 70. Sõnumisaladuse ning kodu, perekonna- ja eraelu puutumatus e õiguse piiramisest teavitamine

(1) Vabariigi Valitsuse volitatud haldusorgan teavitab isikut, kelle suhtes tehti käesoleva seaduse § 68 lõikes 2 või lõike 4 punktides 1, 4 ja 5 nimetatud toiming või kelle põhiõigusi ja -vabadusi nimetatud toiminguga oluliselt piirati ning kes on selle käigus tuvastatud, toiminguga ajast ja liigist viivitamata pärast erakorralise või sõjaseisukorra lõppemist või pärast toiminguga kogutud teabe salastatuse kustumist.

(2) Isiku võib jätta käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud toiminguga ajast ja liigist teavitamata, kui teavitamine võib:

- 1) kahjustada oluliselt teise isiku seadusega tagatud õigusi ja vabadusi või seada teise isiku ohtu;
- 2) ohustada julgeolekuasutuse või Politsei- ja Piirivalveameti või Kaitseväge vahendi, meetodi või taktika salajasust;
- 3) ohustada teabe allikat, variisikut või salajasele koostööle kaasatud isikut;
- 4) kahjustada julgeolekuasutuse või Politsei- ja Piirivalveameti või Kaitseväge teabevahetust või koostööd välisriigi või rahvusvahelise organisatsiooniga.

(3) Isiku võib jätta teavitamata kuni käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud toimingust teavitamata jätmise aluse äralangemiseni.

(4) Kui erakorralise või sõjaseisukorra lõppemisest või toiminguga kogutud teabe salastatuse kustumisest on möödunud üks aasta ja käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud toimingust teavitamata jätmise alus ei ole ära langenud, otsustab Vabariigi Valitsuse volitatud haldusorgani juht või tema volitatud ametnik isiku püsivalt teavitamata jätmise, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud juhul.

(5) Kui erakorralise või sõjaseisukorra lõppemisest või käesoleva seaduse § 68 lõikes 2 või lõike 4 punktis 4 sätestatud toiminguga kogutud teabe salastatuse kustumisest on möödunud üks aasta ja käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud toimingust teavitamata jätmise alus ei ole ära langenud, taotleb toiminguga teinud Vabariigi Valitsuse volitatud haldusorgani juht või tema volitatud ametnik hiljemalt 15 päeva enne nimetatud tähtaja möödumist halduskohtu esimehelt või tema määratud halduskohtunikult luba isiku püsivalt teavitamata jätmiseks. Loa andmine või sellest keeldumine otsustatakse halduskohtumenetluse seadustiku haldustoiminguks loa andmise sätete kohaselt.

§ 71. Valdusesse sisenemine ja selle läbivaatus

(1) Vabariigi Valitsus või tema volitatud haldusorgan võib otsustada ruumi, hoonesse või piirdega alale sisenemise ja selle läbivaatamise valdaja nõusolekuta ja teadmiseseta, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks, sealhulgas riigi julgeolekut või põhiseaduslikku korda ähvardava ohu tõrjumiseks.

(2) Eluruumi tohib valdaja teadmiseseta siseneda vaid siis, kui valdajat ei ole mõistlike pingutustega võimalik teavitada. Kui valdaja isik on tuvastatav, tuleb teda esimesel võimalusel teavitada valduse läbivaatusest.

(3) Vabariigi Valitsuse volitatud haldusorgan võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal valduse läbi vaadata käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud alusel ilma halduskohtu loata. Sellisel juhul on haldusorgan kohustatud loa taotlema tagantjärele. Kohtunik otsustab valduse läbivaatuseks loa andmise või selle pikendamise halduskohtumenetluse seadustikus haldustoiminguks loa andmiseks ettenähtud korras. Kui kohus keeldub loa andmisest, on haldusorgan kohustatud viivitamata lõpetama valduse läbivaatuse.

§ 72. Hüvitiste ja toetuste vähendamine ja maksmise peatamine

(1) Kui erakorralise või sõjaseisukorra ajal, sealhulgas riigi eelarvelise jätkusuutlikkuse tagamiseks, on vaja kasutada täiendavaid riigi rahalisi vahendeid, võib Vabariigi Valitsus kriisiolukorra lahendamiseks korraldusega vähendada järgmiste hüvitiste ja toetuste suurust või peatada nende maksmise:

- 1) pension, mida makstakse riikliku pensionikindlustuse seaduse või muu seaduse alusel;
- 2) toimetulekutoetus, mida makstakse sotsiaalhoolekande seaduse alusel;
- 3) vanemahüvitis, mida makstakse perehüvitiste seaduse alusel;
- 4) töövõimetoetus, mida makstakse töövõimetoetuse seaduse alusel;
- 5) töötuskindlustushüvitis, mida makstakse töötuskindlustuse seaduse alusel;
- 6) töötutoetus, mida makstakse tööturumeetmete seaduse alusel;
- 7) ajutise töövõimetus hüvitised, mida makstakse ravikindlustuse seaduse alusel;
- 8) tööõnnetusest või kutsehaigusest tingitud kahjuhüvitis, mida makstakse töötervishoiu ja tööohutuse seaduse alusel;
- 9) muud riigieelarvest makstavad toetused ja hüvitised.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1–8 nimetatud hüvitiste ja toetuste suurust võib vähendada riigieelarves sätestatud toimetulekupiirini.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 9 nimetatud hüvitisi ja toetusi võib maksta kuni 50 protsendi võrra vähendatuna.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud hüvitiste ja toetuste maksmise võib peatada, kui lõigetes 2 ja 3 sätestatud meetmete rakendamise järel on kriisiolukorra lahendamiseks, sealhulgas riigi eelarvelise jätkusuutlikkuse tagamiseks jätkuvalt vaja kasutada täiendavaid riigi rahalisi vahendeid.

(5) Kui hüvitiste ja toetuste maksmine on peatatud käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud alusel, tuleb isikule tagada vältimatu sotsiaalabi korras hädavajalik toit, peavari ja riietus.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud hüvitisi ja toetusi ning töötasu võib muu võimaluse puudumisel maksta isikule sularahas.

(7) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud hüvitisi ja toetusi võib andmete puudumisel maksta isikule eelmisel kuul makstud hüvitise või toetuse summas.

(8) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud hüvitiste ja toetuste vähendamise määrad, vähendatud hüvitiste ja toetuste maksmise aja ning maksmise peatamise aja kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

(9) Erakorralise ja sõjaseisukorra lõppemisel jätkatakse hüvitise ja toetuse maksmist seaduses sätestatud alustel ja korras mõistliku aja jooksul.

6. peatükk Kriisiülesanded

1. jagu

Elutähtsad teenused ja nende toimepidevuse korraldaja kriisiülesanded

§ 73. Elutähtis teenus

(1) Elutähtis teenus on teenus:

- 1) millel on ülekaalukas mõju ühiskonna toimimisele;
- 2) mille katkemine ohustab vahetult inimeste elu või tervist või teise elutähtsa teenuse või üldhuviteenuse toimimist või tekitab suurt keskkonnakahju;
- 3) mille katkemisel on oluline mõju riigi majandusele ja riigikaitsele.

(2) Elutähtsat teenust käsitatakse tervikuna koos selle toimimiseks vältimatult vajaliku taristu, kinnis- või vallasasja, vahendite, varu, personali ja muu sellisega.

(3) Elutähtsad teenused on:

- 1) makseteenuse toimimine;
- 2) sularaharingluse ja sularaha käitlemise toimimine;
- 3) kaugküttega varustamine;
- 4) kohaliku tee sõidetavuse tagamine;
- 5) veega varustamine ja kanalisatsiooni toimimine;
- 6) toiduga varustamine;
- 7) tervishoiuteenuste toimimine;
- 8) elektriga varustamine;
- 9) maagaasiga varustamine;
- 10) vedelkütusega varustamine;
- 11) riigitee sõidetavuse tagamine;
- 12) telefoniteenuse toimimine;
- 13) mobiiltelefoniteenuse toimimine;
- 14) andmesideteenuse toimimine;
- 15) lennuväljade toimimine;
- 16) aeronavigatsiooniteenuse toimimine;
- 17) avaliku raudtee toimimine;
- 18) raudteeveo toimimine;
- 19) sadamate toimimine;

- 20) elektrooniline isikutuvastamine, autentimine ja digitaalne allkirjastamine;
- 21) ravimitega varustamine;
- 22) turvateenuse tagamine.

§ 74. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja

(1) Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja on asutus või kohaliku omavalitsuse üksus, kelle püsiv kriisiülesanne on:

- 1) koordineerida elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamist;
- 2) nõustada elutähtsa teenuse osutajat;
- 3) kehtestada elutähtsa teenuse osutamise nõuded;
- 4) teha järelevalvet elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamise üle;
- 5) kinnitada elutähtsa teenuse osutaja toimepidevuse riskianalüüs ja toimepidevuse plaan;
- 6) korraldada õppusi käesoleva seaduse §-s 15 sätestatu kohaselt.

(2) Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja ülesanne elutähtsa teenuse raskete tagajärgede või pikaajalise katkestuse korral või selle ohu korral on juhtida nimetatud olukorra lahendamist käesoleva seaduse §-s 13 sätestatud plaani kohaselt.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1 ja 2 ning 4–6 nimetatud ülesandeid võib täita lõike 4 punktides 3–5 nimetatud asutuse määratud tema valitsemisala asutus või kohaliku omavalitsuse üksuse määratud ametiasutus.

(4) Elutähtsa teenuse toimepidevust korraldavad püsiva kriisiülesandena järgmised asutused:

- 1) Eesti Pank käesoleva seaduse § 73 lõike 3 punktides 1 ja 2 nimetatud elutähtsaid teenuseid;
- 2) kohaliku omavalitsuse üksus käesoleva seaduse § 73 lõike 3 punktides 3–5 nimetatud elutähtsaid teenuseid;
- 3) Maaeluministerium käesoleva seaduse § 73 lõike 3 punktis 6 nimetatud elutähtsat teenust;
- 4) Siseministerium käesoleva seaduse § 73 lõike 3 punktis 22 nimetatud elutähtsat teenust;
- 5) Sotsiaalministerium käesoleva seaduse § 73 lõike 3 punktides 7 ja 21 nimetatud elutähtsaid teenuseid;
- 6) Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium käesoleva seaduse § 73 lõike 3 punktides 8–20 nimetatud elutähtsaid teenuseid.

(5) Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja kehtestab elutähtsa teenuse toimepidevuse nõuded määrusega.

(6) Käesoleva paragrahvi lõike 5 alusel antavas määruses sätestatakse vähemalt:

- 1) teenuse kirjeldus ehk see, millisele teenuse osale elutähtsa teenuse toimepidevuse nõuded kehtivad;
- 2) nõuded teenuse järjepidevaks toimimiseks, teenuse katkestuse ennetamiseks, selle taastamiseks pärast teenuse katkestust ning teenuse piiramise põhimõtted nii enne kriisiolukorda kui ka erinevates kriisiolukordades;
- 3) vajaduse korral nõuded, kui kriisiülesande täitmist toetavaid teenuseid otsetakse sisse;
- 4) tingimused, mille puhul on tegemist elutähtsa teenuse ulatusliku või raskete tagajärgedega katkestusega või selle ohuga ning mille lahendamist korraldab elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja;
- 5) elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja teavitamine käesoleva paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatust.

(7) Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja võib panna elutähtsa teenuse osutajale kohustuse osutada elutähtsat teenust ettenähtud viisil ja ulatuses, kui see on vajalik elutähtsa teenuse ulatusliku või raskete tagajärgedega katkestuse ärahoidmiseks või pärast teenuse ulatuslikku või raskete tagajärgedega katkestust teenuse taastamiseks.

§ 75. Elutähtsa teenuse osutaja

(1) Elutähtsa teenuse osutaja on isik, kelle pädevuses on käesoleva seaduse § 73 lõikes 3 sätestatud elutähtsa teenuse osutamine ja kes vastab käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud tingimustele.

(2) Seadusega määratakse kindlaks tingimused, mille esinemise korral loetakse isik elutähtsa teenuse osutajaks.

(3) Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja annab haldusakti käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud isiku elutähtsa teenuse osutajaks nimetamise kohta 30 päeva jooksul alates isiku elutähtsa teenuse osutaja tingimustele vastavuse teada saamisest.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud haldusaktis sätestab elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja muu hulgas:

- 1) käesolevas seaduses elutähtsa teenuse osutajatele sätestatud nõuete täitmise kohustuse kümne kuu jooksul alates elutähtsa teenuse osutajat määrava haldusakti andmisest;
- 2) tähtpäeva, mis ajaks peab elutähtsa teenuse osutaja käesoleva seaduse § 74 lõike 5 alusel kehtestatavas määruuses sätestatud nõudeid täitma.

(5) Elutähtsa teenuse osutajate üle peetakse arvestust tsiviiltoetuse registris. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja esitab tsiviiltoetuse registrisse elutähtsa teenuse osutaja nime, registrikoodi ning kontaktisiku ees- ja perekonnanime, e-posti aadressi ja telefoninumbri ning vaatab üle ja uuendab esitatud andmed kord aastas hiljemalt 1. jaanuariks.

(6) Elutähtsa teenuse osutaja on kohustatud:

- 1) tagama elutähtsa teenuse toimimise, sealhulgas tagama tehnilise rikke ning tarne ja teise elutähtsa teenuse katkestuse korral, sealhulgas kriisiolukorras enda osutatava teenuse järjepideva toimimise ja kiire taastamise võime elutähtsa teenuse toimepidevuse nõuete kohaselt;
- 2) teavitama viivitamata elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldajat või käesoleva seaduse § 74 lõike 3 alusel määratud asutust elutähtsa teenuse katkestusest, katkestuse ohust, elutähtsa teenuse toimepidevust oluliselt häirivast sündmusest või sellise sündmuse toimumise vahetust ohust;
- 3) andma elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldajale või käesoleva seaduse § 74 lõike 3 alusel määratud asutusele tema nõudmisel teavet elutähtsa teenuse osutamise kohta;
- 4) rakendama elutähtsa teenuse katkestusi ennetavaid meetmeid, sealhulgas vähendama sõltuvust teistest elutähtsatest teenustest, olulisematest lepingupartneritest, tarnijatest ning infosüsteemidest tehniliste süsteemide, lepingute, personali ja muude teenuse osutamiseks oluliste vahendite dubleerimise, alternatiivsete lahenduste kasutamise, vajalike vahendite omamise ja nende varumise ning muu sellise kaudu;
- 5) korraldama enda osutatava elutähtsa teenuse toimepidevuse kontrollimiseks õppusi käesoleva seaduse §-s 15 sätestatud korras;
- 6) koostama enda osutatava elutähtsa teenuse toimepidevuse riskianalüüsi ja plaani käesoleva seaduse §-des 13 ja 16 sätestatu kohaselt;

- 7) esitama kord aastas elutähtsa teenuse korraldajale ülevaate elutähtsa teenuse katkestuse ja häire vältimiseks ning käesoleva seaduse § 74 lõike 5 alusel kehtestatud määrusega nõutud teenuse taseme saavutamiseks rakendatud ja rakendatavate meetmete kohta;
- 8) täitma muid õigusaktides elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamiseks sätestatud kohustusi.

2. jagu

Kohaliku omavalitsuse üksuse püsivad kriisiülesanded

§ 76. Kohaliku omavalitsuse üksuse püsivad kriisiülesanded

(1) Kohaliku omavalitsuse üksuse kriisiülesanded on lisaks käesoleva seaduse § 73 lõike 3 punktides 3–5 sätestatule:

- 1) kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil evakuatsioonikohtade määramine ja kasutusele võtmine, kohaliku omavalitsuse üksuse haldusterritooriumil viibivate isikute ulatuslikule evakuatsioonile kaasaaitamine, teise kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumilt evakueeritud isikute vastuvõtmisele kaasaaitamine ja evakueeritud isikutele evakuatsioonikohas vähemalt toidu ja joogivee võimaldamine;
- 2) koduteenuse korraldamine;
- 3) väljaspool kodu üldhooldusteenuse korraldamine;
- 4) asendushooldusteenuse korraldamine;
- 5) turvakoduteenuse korraldamine;
- 6) vältimatu sotsiaalabi tagamine;
- 7) toimetulekutoetuse maksmine;
- 8) lastehoiu, alus- ja põhihariduse kättesaadavuse tagamine;
- 9) oma territooriumil viibivate isikute kriisiolukorras teavitamise tagamine.

(2) Kohaliku omavalitsuse üksus peab olema valmis käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 1 kohaselt evakueeritutele abi osutama vähemalt kahe protsendi ulatuses oma elanike arvust.

§ 77. Kohaliku omavalitsuse üksusele kriisiülesannete täitmisega tekkinud kulude hüvitamine

(1) Käesoleva seaduse § 76 lõike 1 punktides 1 ja 7 sätestatud riikliku ülesande täitmise kulud kaetakse riigieelarvest.

(2) Käesoleva seaduse § 73 lõike 3 punktides 3–5 ja § 76 lõike 1 punktides 2–6, 8 ja 9 sätestatud ülesande täitmise kulud kaetakse kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvest, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud juhul.

(3) Käesoleva seaduse § 76 lõike 1 punktides 2–6, 8 ja 9 sätestatud ülesande täitmise kulud kaetakse riigieelarvest osas, milles need ületavad ülesande täitmise laadi, mahtu ja täitmisega seotud kulusid olulisel määral, või kui tegemist ei ole oma elanikele teenuse osutamise kuluga, vaid teenuse saajatest suurema osa moodustavad isikud, kes ei ole ülesannet täitva kohaliku omavalitsuse üksuse rahvastikuregistrisse kantud elanikud või kelle rahvastikuregistrirajrgset elukohta ei saa kindlaks määrata.

3. jagu

Elanikkonnakaitse

§ 78. Elanikkonnakaitse

- (1) Elanikkonnakaitse eesmärk on tagada inimeste elu ja tervise kaitse ning toimetulek kriisiolukorras.
- (2) Elanikkonnakaitse hõlmab lisaks varjumisele ja evakuatsioonile nii täidesaatva riigivõimu asutuste kui ka kohaliku omavalitsuse üksuste tegevusi kriisiolukorras valmistumisel ja selle lahendamisel, sealhulgas inimeste teavitamist ja nõustamist eesmärgiga suurendada nende valmisolekut kriisiolukorras ja kriisiolukorras ise toime tulla.
- (3) Päästeamet koordineerib ja koondab elanikkonnale ja avalikkusele üldiste käitumisjuhiste ja teabe andmist.
- (4) Kriisiülesandega asutus ja isik on kohustatud elanikkonda ja avalikkust teavitama ja jagama käitumisjuhiseid tema vastutada olevate sündmuste kohta nii enne kriisiolukorda kui ka selle ajal.
- (5) Päästeametil on käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud ülesande täitmiseks õigus saada andmeid asjassepuutuvatelt asutustelt ja isikutelt.

§ 79. Viivitamatu ohuteate edastamine

- (1) Viivitamatu ohuteate eesmärk on võimaldada elanikkonnal kiirelt reageerida paljude isikute elu ja tervist vahetult ohustavale sündmusele, sealhulgas tagada varjumine või ulatuslik evakuatsioon ning anda juhiseid ohutuks tegutsemiseks. Viivitamatu ohuteate edastatakse eelkõige massiteabevahendites, elektroonilise side teenuse kasutamise teel ja helisignaalina sireenisüsteemi kaudu.
- (2) Viivitamatu ohuteate edastamiseks valmistumist koordineerib Päästeamet.
- (3) Valitsusasutus ning kriisiolukorras ka Vabariigi Valitsus, kriisiolukorra juht, kriisiolukorra lahendamise eest vastutav asutus või nende volitatud isik võivad kohustada massiteabevahendi valdajat, elektroonilise side ettevõtjat ning muud isikut avaldama või edastama viivitamatu ohuteate tasuta, muutmata kujul ja viivitamata.
- (4) Viivitamatu ohuteate edastamisele elektroonilise side võrgus kindlaksmääratud geograafilisel alal asuvale mobiiltelefoniteenuse kliendile ja rändlusteenuse kasutajale kohaldatakse elektroonilise side seaduses ohualapõhise kiire ohuteavituse kohta sätestatud.
- (5) Viivitamatu ohuteate edastamise helisignaalina sireenisüsteemi kaudu otsustab valitsusasutus ning kriisiolukorras ka kriisiolukorra juht, kriisiolukorra lahendamise eest vastutav asutus või tema volitatud isik.
- (6) Viivitamatu ohuteate edastamiseks vajaliku sireenisüsteemi kasutuselevõtmist korraldab ja sireenisüsteemi seadme paigaldamise koha otsustab Päästeamet, arvestades käesoleva paragrahvi lõike 7 alusel kehtestatud nõudeid.

(7) Nõuded sireenisüsteemile, sireenisüsteemiga kaetavad alad ning sireenisüsteemi kaudu viivitamatu ohuteate edastamise tingimused ja korra kehtestab sisejulgeoleku tagamise valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 80. Varjumine

(1) Varjumine on kõrgendatud vahetu ohu korral ohustatud alal viibiva isiku ajutine ümberpaiknemine ruumi, ehitisse või maa-alale (edaspidi *varjumiskoht*) või seal püsimine isiku elu ja tervise kaitseks.

(2) Varjumiseks valmistumist ja selle läbiviimist korraldab Päästeamet.

(3) Varjumisel võivad Päästeamet ja Politsei- ja Piirivalveamet kohaldada korrakaitseaduse §-des 30, 32, 35, 44, 44¹, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52 ja 53¹ sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid ja vahetut sundi korrakaitseaduses sätestatud alustel ja korras. Korrakaitseaduse §-s 44 sätestatud viibimiskeeldu võib üle 12 tunni kohaldada Päästeameti peadirektori loal.

(4) Nõuded varjumiskohtadele kehtestab sisejulgeoleku tagamise valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 81. Ulatuslik evakuatsioon

(1) Ulatuslik evakuatsioon on suure hulga inimeste ajutine ümberpaigutamine ohustatud alalt ohutusse asukohta (edaspidi *evakuatsioonikoht*).

(2) Ulatusliku evakuatsiooni otsustab Vabariigi Valitsus. Edasilükkamatul juhul otsustab ulatusliku evakuatsiooni Päästeamet.

(3) Ulatuslikuks evakuatsiooniks valmistumist ja selle läbiviimist korraldab Päästeamet.

(4) Ulatuslikul evakuatsioonil võivad Päästeamet ja Politsei- ja Piirivalveamet kohaldada korrakaitseaduse §-des 30, 32, 35, 44, 44¹, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52 ja 53¹ sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid ja vahetut sundi korrakaitseaduses sätestatud alustel ja korras. Korrakaitseaduse §-s 44 sätestatud viibimiskeeldu võib üle 12 tunni kohaldada Päästeameti peadirektori loal.

(5) Ulatuslikuks evakuatsiooniks valmistumise, selle läbiviimise ja kohaliku omavalitsuse üksuse sellele kaasaitamise nõuded, tingimused ja korra ning nõuded evakuatsioonikohtadele kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

4. jagu Riigi tegevusvaru

§ 82. Riigi tegevusvaru moodustamine, haldamine ja kasutamine

(1) Riigi tegevusvaru (edaspidi *tegevusvaru*) on kriisiolukorraks valmistumisel ja selle lahendamisel, elanikkonnakaitse ja ühiskonna toimimise tagamiseks vajalikud tooted, mis on

tegevusvaru haldaja omandis või mille omandamine või kasutamine on tagatud tegevusvaru haldajaga eelnevalt sõlmitud lepingutega.

(2) Varustuskindluse tagamiseks vajalik ehitis ja tehniline taristu on kriisiolukorraks valmistumisel ja selle lahendamisel elanikkonnakaitse ja ühiskonna toimimise tagamiseks vajalikud hooned, rajatised ja tehnilised seadmed (edaspidi *tegevusvaru taristu*), mis on tegevusvaru haldaja omandis või mille kasutamine on tagatud tegevusvaru haldajaga eelnevalt sõlmitud lepingutega.

(3) Tegevusvaru haldaja on riigi äriühing, kelle põhikirjalise tegevuse eesmärk on tegevusvaru moodustamine, haldamine ja kasutusele võtmise korraldamine. Nimetatud ülesanded on tegevusvaru haldaja püsivad kriisiülesanded.

(4) Tegevusvaru moodustamise aluseks on:

- 1) seadus;
- 2) Vabariigi Valitsuse otsus;
- 3) tegevusvaru haldaja otsus.

(5) Tegevusvaru ja tegevusvaru taristu moodustamise, omandamise, haldamise, uuendamise ja kasutusele võtmise kulud kaetakse riigieelarve vahenditest, seaduse alusel ettenähtud vahenditest, tegevusvaru müügist saadud vahendite arvelt või tegevusvaru haldaja omastulust.

(6) Tegevusvarusse kuuluva vedelkütusevaru moodustamist, haldamist ja kasutusele võtmist reguleerib vedelkütusevaru seadus.

(7) Tegevusvarusse kuuluva toiduvaru koosseisu ja kasutusele võtmise tingimusi reguleerib toiduseadus.

(8) Tegevusvarusse kuuluva strateegilise gaasi varu moodustamist ja haldamist reguleerib maagaasiseadus.

§ 83. Tegevusvaru hoidmine

(1) Tegevusvaru hoitakse viisil, mis tagab selle säilivuse, juurdepääsetavuse ja kättesaadavuse selle hoiukohast, kaasa arvatud tegevusvaru haldaja määratud elutähtsa teenuse katkemise korral.

(2) Tegevusvaru hoitakse Eestis, kui Vabariigi Valitsus ei otsusta teisiti.

(3) Tegevusvaru haldaja hoiab enda omandis olevat varu ise või annab tegevusvaru või selle osa hoiule juriidilisele isikule hoiulepingu alusel.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud hoiulepingus peavad olema sätestatud vähemalt:

- 1) tegevusvaru asukoha aadress;
- 2) tegevusvaru identifitseerimist võimaldav tunnus;
- 3) tegevusvaru hoidmise tingimused;
- 4) tegevusvaru uuendamise tingimused;
- 5) tegevusvaru hoiukohast väljastamise tehnilised tingimused;
- 6) tegevusvaru hoidmise kontrollimise kord;
- 7) lepingu tähtaeg ja lepingu maksimaalne maksumus;

8) meetmed teenuse tagamiseks elutähtsa teenuse katkemise korral.

(5) Tegevusvaru moodustamise ja haldamise kohustuse täitmiseks võib tegevusvaru haldaja sõlmida tähtajalise lepingu, mille alusel juriidiline isik võtab endale tegevusvaru või selle osa moodustamise ja haldamise kohustuse ning tegevusvaru haldajal on õigus kokkulepitud tingimustel omandada lepinguga hõlmatud tegevusvaru (edaspidi *delegeeritud tegevusvaru*).

(6) Delegeeritud tegevusvaru lepingus sätestatakse lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatule:

- 1) tegevusvaru haldaja õigus lepinguga hõlmatud tegevusvaru omandada igal ajal kogu lepingu kehtivusaja jooksul;
- 2) tingimus, et tegevusvaru omandamise korral on tagatud tegevusvaru kättesaadavus tegevusvaru haldajale lepingus sätestatud aja jooksul;
- 3) tegevusvaru omandamisel makstava hinna kujundamise meetodika.

§ 84. Tegevusvaru kasutusele võtmine

(1) Tegevusvaru kasutusele võtmise otsustab Vabariigi Valitsus.

(2) Olukorras, mis eeldab vahetut tegutsemist ohu korral, võib tegevusvaru kasutusele võtmise otsustada tegevusvaru haldamise eest vastutav minister, teavitades sellest viivitamata Vabariigi Valitsust.

(3) Olukorras, mis eeldab vahetut tegutsemist ohu korral, võib mitmekordse kasutusega toodete tegevusvaru kasutusele võtmise otsustada tegevusvaru haldaja, teavitades sellest viivitamata tegevusvaru haldamise eest vastutavat ministrit, esitades käesoleva paragrahvi lõike 4 punktides 1–3 nimetatud teabe.

(4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud otsustamise korral esitatakse:

- 1) tegevusvaru kasutusele võtmise põhjus;
- 2) kasutusele võetava tegevusvaru nomenklatuur ja kogus;
- 3) tegevusvaru kasutusele võtmise tingimused;
- 4) kasutusele võetud tegevusvaru taastamise tingimused.

(5) Vabariigi Valitsus võib seada lisapiiranguid, kui ettevõtja võtab tegevusvaru kasutusele.

(6) Tegevusvaru haldamise eest vastutav minister võib kehtestada määrusega tegevusvaru kasutusele võtmise tingimused.

§ 85. Tegevusvaruga seotud hanked

Tegevusvaru, tegevusvaru taristu ja varustuskindlusega seotud hankeid võib käsitada riigi olulise julgeolekuhuvi kaitsmisega seotud riigihangetena riigihangete seaduse § 169 lõike 1 punktide 3 ja 4 tähenduses.

§ 86. Tegevusvaru andmed ja statistiline kokkuvõte

(1) Tegevusvaru haldaja peab üksikasjalikku ja pidevat arvestust tegevusvaru kohta.

(2) Tegevusvaru arvestus peab sisaldama teavet hoiukoha asukoha kohta ning hoiukohtade kaupa teavet tegevusvaru koosseisu, koguse, aegumise tähtpäeva ja tegevusvaru omaniku kohta.

(3) Tegevusvaru haldaja esitab iga aasta 25. veebruariks ja 25. augustiks Vabariigi Valitsusele andmed tegevusvaru koosseisu, koguse, aegumise tähtpäevade, asukohtade ja tegevusvaru omanike kohta eelneva poolaasta viimase päeva seisuga. Vajaduse korral esitab tegevusvaru haldaja Vabariigi Valitsuse nõudmisel tegevusvaru kohta lisaandmeid.

§ 87. Tegevusvaru uuendamine ja vähendamine

Tegevusvaru haldaja omandis oleva tegevusvaru uuendamisel ja vähendamisel müüakse tegevusvaru turuhinnaga, välja arvatud siis, kui tegevusvaru vähendatakse käesoleva seaduse §-s 84 sätestatud juhul.

7. peatükk

Kriisiolukorrale valmistumise ja selle lahendamise kohustused

1. jagu

Kriisiülesande täitmiseks vajalik töökohustus

§ 88. Püsiva kriisiülesande täitmiseks vajalik töökohustus

(1) Püsiva kriisiülesande täitmiseks vajalik töökohustus on töö- või teenistussuhtest tulenev kohustus, mis on vahetult seotud kriisiülesande täitmise, selle toetamise või põhiseadusliku institutsiooni toimepidevuse tagamisega (edaspidi ka *töökohustus*).

(2) Töökohustus käesoleva seaduse tähenduses ei ole tegevvälase poolt sõjaaja ametikoha ülesannete täitmine, ajateenistus, reservteenistus ega asendusteenistus.

§ 89. Püsiva kriisiülesandega ameti- ja töökoht

(1) Püsiva kriisiülesandega asutus ja isik peab tagama, et tal on kriisiülesande täitmise tagamiseks olemas vajalik personal, kes on kriisiülesandega ameti- ja töökohtadele määratud, kes on teadlik oma kriisiroolist ning kellel on kriisiülesande täitmiseks vajalikud oskused ja teadmised.

(2) Püsiva kriisiülesandega ametikoht on Vabariigi Presidendi, Vabariigi Valitsuse liikme, Riigikogu liikme, Euroopa Parlamendi liikme, riigikontrolöri, õiguskantsleri, riigisekretäri, Riigikohtu esimehe ja riigikohtuniku, ringkonna-, maa- ning halduskohtu esimehe, Eesti Panga Nõukogu esimehe ja Eesti Panga presidendi, vallavanema ning linnaeape ametikoht.

(3) Lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud ametikohtadele võib Vabariigi Valitsus püsiva kriisiülesandega asutuse ja isiku juures määrata täiendavaid kriisiülesandega ameti- ja töökohti ja nimeliselt nendel töötamise kohustusega isikuid ning näha ette püsivat kriisiülesannet täitvatele või seda toetavatele või põhiseadusliku institutsiooni toimepidevust tagavatele asutustele ja isikutele kriisiülesandega ameti- ja töökohtade määramise tingimused.

(4) Kriisiülesandega ja kriisiülesannete täitmist toetavate täiendavate ameti- ja töökohtade ning nendele nimeliselt määratud isikute loetelu, nende ameti- ja töökohtade ja isikute

määramise tingimused ja nende üle arvestuse pidamise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

§ 90. Töökohustuse tekkimine

(1) Töökohustus tekib isikule püsiva kriisiülesande täitmiseks vajaliku töökohustusega ametikohale asumisel või töölepingus ettenähtud tööle asumisel või tema ameti- või töökoha määramisel kriisiülesandega ameti- või töökohaks.

(2) Töökohustuse tekkimisest teavitatakse isikut kriisiülesandega ameti- või töökohale asumisel või tema ameti- või töökoha määramisel kriisiülesandega ameti- või töökohaks.

(3) Kriisiolukorras ühekordse kriisiülesande saanud isiku juures töö- või teenistussuhtes olevale isikule, kes ei ole määratud sõjaaja ametikohale, tekib kriisiülesande täitmiseks vajalik töökohustus, kui tööandja on ühepoolsetel sellel töökohal töötavale isikule töökohustuse pannud.

(4) Kui isik töötab mitmel kriisiülesandega ameti- või töökohal, loetakse töökohustus tekkinuks vaid ameti- või töökohal, millel töötamise eest saadavalt tulult tehakse tulumaksu kinnipidamisel mahaarvamisi tulumaksuseaduse § 42 lõigetes 1 ja 2 sätestatud korras.

§ 91. Töökohustusest vabastamine

Töökohustusest on vabastatud:

- 1) alla 18-aastane isik;
- 2) puuduva töövõimega isik;
- 3) Eestis välismaalaste seaduse § 43 lõigetes 1 ja 2 sätestatud alustel viibiv isik.

§ 92. Töökohustuse lõppemine

(1) Töökohustus lõpeb:

- 1) töölepingu lõppemisel või ametikohalt vabastamisel;
- 2) kui ameti- või töökoht, millel isik töötab, ei ole enam kriisiülesandega ameti- või töökoht;
- 3) ühekordse kriisiülesande puhul asutuse või isiku otsusel.

(2) Kriisiolukorras püsiva kriisiülesande lahendamise seotud kriisiülesandega ameti- või töökohalt omal soovil vabastamise või töölepingu lõpetamise korral peab isik esitama tööandjale avalduse vähemalt 60 päeva enne soovivat ametikohalt vabastamist või töölepingu lõpetamist.

(3) Püsiva kriisiülesandega ameti- või töökohal olev isik võib nõuda enda teenistusest vabastamist või oma töölepingu lõpetamist enne käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud etteteatamistähtaja möödumist tööandjapoolse olulise rikkumise tõttu, eelkõige juhul, kui:

- 1) isikut on koheldud ebaväärikalt või ähvardatud sellega või lubatud teha seda kolmandal isikul;
- 2) oluliselt on viivitatud põhipalga või töötasu maksmisega;
- 3) teenistuses või tööl jätkamine on seotud reaalse ohuga isiku kõlbelisusele ja heale nimele.

(4) Isik võib nõuda erakorralist kriisiülesandega ametikohalt vabastamist või töölepingu lõpetamist mõjuval põhjusel, eelkõige juhul, kui tema tervises seisund või perekondlikud kohustused ei võimalda tal ameti- või töökohal ettenähtud tööd teha.

(5) Isik võib nõuda erakorralist ametikohalt vabastamist või töölepingu lõpetamist üksnes mõistliku aja jooksul pärast seda, kui ta ülesütlemise aluseks olnud asjaolust teada sai või pidi teada saama.

2. jagu

Töö- ja teenistussuhete erisused

§ 93. Täiendavate töö- ja teenistusülesannete täitmise kohustus

(1) Täidesaatva riigivõimu asutusega, kohaliku omavalitsuse üksuse ametiasutusega või muu avaliku võimu kandjaga töö- või teenistussuhtes olevale töötajale ja ametnikule võib ametisse nimetamise ja töölepingu sõlmimise õigust omav isik või tema volitatud isik anda juhul, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks või lahendamise toetamiseks, täiendavaid ühekordseid töö- või teenistusülesandeid (edaspidi *täiendav töö- või teenistusülesanne*), mille täitmise kohustus ei tulene ametijuhendist, töölepingust ega õigusaktidest ja kui töötajal või ametnikul on selle töö- või teenistusülesande täitmiseks vajalikud teadmised, oskused ja kogemus.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud täiendava töö- ja teenistusülesande andmisel ei kohaldata avaliku teenistuse seaduse § 52 lõikeid 1 ja 3, sealhulgas ametijuhendi muutmine ja ametniku nõusoleku küsimine.

(3) Ametniku ja töötaja võib ilma tema nõusolekuta saata käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud täiendavat töö- või teenistusülesannet täitma teise ametiasutuse või isiku juurde ning väljapoole tema alalist töö- või teenistuskohat. Sõltuvalt täiendava tööülesande täitmise mahust on isik sellisel juhul kas täielikult või osaliselt vabastatud oma alalise töö- või teenistuskoha ülesannetest ning ta on kohustatud täitma teise ametiasutuse või isiku suuniseid, korraldusi ja töökorraldust ulatuses, mis on vajalik täiendava töö- või teenistusülesande täitmiseks.

(4) Täiendava töö- või teenistusülesande täitmise ajaks säilitatakse ametnikule keskmine palk ja töötajale töötasu.

(5) Ületunnitöö arvestust on kohustatud pidama ja selle hüvitama asutus või isik, kelle töö tõttu ületunnitöö tekkis.

(6) Ametnikule ja töötajale, kes täidab täiendavat töö- või teenistusülesannet väljaspool oma alalist ametikoha või töökoha kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumi, hüvitab sõidu- ja majutuskulud see asutus või isik, kelle töö- või teenistusülesannete täitmise tõttu sõidu- ja majutuskulud tekkisid.

(7) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud kohustuse panemisel ja selle täitmisel arvestatakse olulisi asjaolusid, mis võivad takistada ametnikul ja töötajal täiendava töö- või teenistusülesande täitmist või selle täitmist väljaspool alalist töö- ja teenistuskohat.

(8) Riigikaitse kriisiolukorra, eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra ajal kohaldatakse käesolevas paragrahvis sätestatud ka töösuhtele käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatata püsiva kriisiülesandega isiku juures, kui töötaja töötab kriisiülesandega töökohal, ja ühekordse kriisiülesandega isiku juures, kui tööandja on ühepoolset määranud isiku kriisiülesannet täitma.

§ 94. Palga ja töötasu maksmise erisused kriisiolukorras

(1) Riigieelarvest rahastatava asutuse ja isiku juures töötava ametniku palka ja töötaja töötasu võib ühepoolset vähendada riigikaitse kriisiolukorra ja eriolukorra ajal, kui riigi rahaliste võimaluste tõttu vähendatakse riigieelarvest rahastatava asutuse ja isiku eelarvet ning samal ajal on vaja jätkata riigi toimimiseks vajalike ülesannete täitmist või teenuste osutamist.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatata asutus ja isik võib töötaja töötasu ühepoolset vähendada, kui tööjõukulude vähendamise põhjuseks on vajadus jätkata riigi toimimiseks vajalike ülesannete täitmist või teenuste osutamist hoolimata eelarve tulude vähenemisest.

(3) Palga ja töötasu ühepoolset vähendamisel ei tohi palk ja töötasu olla väiksemad kui töölepingu seaduse § 29 lõike 5 alusel kehtestatud töötasu alammäär.

(4) Pärast käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud olukorra lõppemist tuleb ametniku palk ja töötaja töötasu mõistliku aja jooksul taastada endises suuruses.

(5) Töötasu ja palga vähendamine ei ole lubatud, kui asutus või isik annab laenu teisele isikule, sealhulgas oma ema- või tütarrettevõtjale, või perioodil, mille eest makstakse kasumiosa, välja arvatud riigile laenu andmise või kasumiosa riigieelarvesse kandmise korral.

§ 95. Töötaja erisused

(1) Kriisiülesandega asutus või isik või põhiseaduslik institutsioon võib erakorralise ja sõjaseisukorra ajal kehtestada kriisiülesandega ameti- või töökohal olevale isikule töölepingu seaduses, avaliku teenistuse seaduses ja avaliku teenistuse eriliikide ametnikele kohaldatavates eriseadustes sätestatud erineva tööajakorralduse, erinevad nõuded töö-, puhke- ja valveaja kestusele ning piirangud ööajal ja riigipühal tehtavale tööle. Tavapärasest erineva tööaja korralduse kehtestamisel tuleb arvestada isiku perekondlike asjaolude, tervise seisundi ja muu asjassepuutuvaga.

(2) Kriisiülesannet täitvale isikule peab olema tagatud 24 tunni kohta vähemalt kuus tundi puhkeajaga, millest neli tundi puhkeajaga peab olema katkematu, ning seitsmepäevase ajavahemiku jooksul vähemalt 36 tundi järjestikust puhkeajaga.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud võib kohaldada ka tegevvälase suhtes.

§ 96. Kriisiülesandega füüsilise isiku puhkuse katkestamine

(1) Kriisiülesandega ja põhiseadusliku institutsiooni ametniku ja töötaja puhkuse võib katkestada tööandja ühepoolset eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra väljakuulutamisel, kui isiku puhkuse katkestamine on vajalik kriisiolukorrast tulenevate tööülesannete täitmiseks, ja isik on kohustatud tööandja määratud ajal ilmuma tööandja määratud asukohta.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud puhkuse katkestamist võib tööandja ühepoolset kohaldada ka kriisiolukorras, kui see on vältimatult vajalik riigikaitse eesmärgi saavutamiseks.

(3) Puhkuse katkestamisel tuleb arvestada asjaolusid, mis võivad takistada isikul kriisiülesandega ameti- ja töökohale asumist.

(4) Tööandja ei saa ühepoolset katkestada isiku emapuhkust, isapuhkust, vanemapuhkust ega lapsendajapuhkust.

(5) Kasutamata jäänud puhkuseosa saab ära kasutada tööandjaga kokkulepitud ajal.

3. jagu

Kodanikukohustuse täitmine

§ 97. Kodanikukohustus

Kodanikukohustus on kriisiolukorras töö- või teenistussuhteväline üksikjuhtumil tehtav vajalik töö. Kodanikukohustust ei või rakendada tööandja ja töötaja vahelisest või sellesarnasest suhtest tulenevale tööle. Kodanikukohustuse täitmise eelduseks ei ole erialase väljaõppe või hariduse omamine.

§ 98. Kodanikukohustuse täitmine

(1) Kriisiolukorras võib valitsusasutus või tema volitatud isik füüsilise isiku suhtes, kes ei täida kriisiülesandega ameti- või töökoha ülesandeid või kelle kriisiolukorra aegsed kohustused ei tulene muust seadusest või halduslepingust, rakendada kodanikukohustust, mis aitab kaasa kriisiolukorra lahendamisele või lahendamise toetamisele, või põhiseadusliku institutsiooni toimepidevuse tagamiseks, kui:

- 1) kodanikukohustust rakendada sooviv asutus ei saa ise või vabatahtlikuna kaasatud isiku abil õigel ajal või piisavalt tulemuslikult ülesannet täita ja
- 2) kodanikukohustuse täitmine ei tekita ebaproportsionaalselt suurt ohtu seda täitvale isikule või tema varale ega ole vastuolus isiku muude seadusest tulenevate kohustustega.

(2) Kodanikukohustuse rakendamise otsustamisel tuleb arvesse võtta isiku terviseseisundit ja muid olulisi asjaolusid, mis võivad mõjutada töö tegemist.

(3) Kodanikukohustust võib rakendada kuni 48 tundi. Kodanikukohustuse rakendamise kestus ei või ületada töö tegemiseks või ülesande täitmiseks vajalikku aega. Kodanikukohustuse rakendamine ei või olla tingimuslik.

(4) Kodanikukohustust täitvale isikule peab olema tagatud mõistlik puhkeaeg ning võimalikult ohutu töökeskkond.

(5) Isikuid võib kohustada ilmuma kodanikukohustust täitma koos vajalike töövahendite ja sõidukitega, kui need olemas on.

(6) Kodanikukohustuse rakendamine vormistatakse kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Vahetut reageerimist nõudvas olukorras võib kodanikukohustuse korralduse anda suuliselt.

§ 99. Kodanikukohustuse täitmisest vabastamine

(1) Kodanikukohustuse täitmisest on vabastatud:

- 1) välismaalane, kes rahvusvahelise lepingu või rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud normide alusel on vabastatud töökohustusest;
- 2) alla 18-aastane isik;
- 3) rase ning naissoost isik perioodil, millal tal on töölepingu seaduse kohaselt õigus emapuhkusele;
- 4) puuduva töövõimega isik;
- 5) Eestis välismaalaste seaduse § 43 lõigetes 1 ja 2 sätestatud alustel viibiv isik;
- 6) alla 12-aastast las kasvatav üks vanem või hooldaja;
- 7) raske või sügava puudega isik;
- 8) puudega isiku hooldaja hoolduskohustuse täitmise ajal;
- 9) sõjaaja ametikoha ülesandeid täitev kaitseväelane;
- 10) kriisiülesandega ameti- või töökohal olev isik, kui kodanikukohustuse täitmine takistab kriisiülesande täitmist.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud isik võib vabatahtlikult osaleda kodanikukohustuse täitmise raames tehtava töö tegemisel.

§ 100. Kodanikukohustust täitva isiku õigused

(1) Kodanikukohustust täitva isikuga ei või tööandja lõpetada töölepingut või teenistussuhet põhjusel, et isik täidab kodanikukohustust.

(2) Kodanikukohustuse täitmisel hukkumise või saadud vigastuse või haigestumise tagajärjel saanud surma korral korraldab riik isiku matuse või katab isiku matuse korraldamise kulud.

(3) Kodanikukohustuse täitmise takistusest ja selle põhjustest teavitab isik viivitamata kodanikukohustuse rakendajat või tema volitatud isikut.

§ 101. Kodanikukohustuse täitmise lõppemine

Kodanikukohustuse täitmine lõpeb:

- 1) tähtaja möödumisel;
- 2) kodanikukohustuse rakendaja või tema volitatud isiku otsusel;
- 3) isiku surma korral.

4. jagu

Asja sundkasutus ja asja sundvõõrandamine

§ 102. Asja sundkasutusse võtmine ja sundvõõrandamine

(1) Kriisiolukorras võib lisaks korraaitseaduse § 53¹ lõikes 1 sätestatud korraaitseorganile Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus, Päästeamet, Kaitsevägi või Vabariigi Valitsuse volitatud täidesaatva riigivõimu asutus võtta ajutiselt täidesaatva riigivõimu asutuse kasutusse isiku valduses oleva asja juhul, kui see on vältimatult vajalik ulatuslikuks evakuatsiooniks ja varjumiseks, lisaõppekogunemise korraldamiseks, käesoleva seaduse § 121 lõike 1 punktides 1 ja 3 sätestatud rahvusvahelises sõjalises koostöös osalemiseks või kriisiolukorra lahendamiseks või selle lahendamise toetamiseks.

(2) Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus, Päästeamet, Kaitsevägi või Vabariigi Valitsuse volitatud täidesaatva riigivõimu asutus võib käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel kasutusse võetava asja sundvõõrandada riigi omandisse, kui asi kasutamise käigus tõenäoliselt hävib või seda ei saa pärast kasutamist muul objektiivsel põhjusel isikule tagastada.

(3) Vabariigi Valitsus võib otsustada käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud volituste kohaldamise enne käesoleva seaduse § 20 alusel langetatud kriisiolukorra otsust, kui see on vältimatult vajalik lisaõppekogunemise korraldamiseks, ulatuslikuks evakuatsiooniks, varjumiseks, käesoleva seaduse § 121 lõike 1 punktides 1 ja 3 sätestatud rahvusvahelises sõjalises koostöös osalemiseks või inimeste elu ja tervise kaitseks vahetu ohu korral.

(4) Kui kriisiolukorda ei kehtestata, hüvitatakse isikule asja sundkasutusse võtmise või sundvõõrandamisega tekitatud kahju käesoleva seaduse 11. peatükis sätestatud tingimustel ja korras.

(5) Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus, Päästeamet, Kaitsevägi või Vabariigi Valitsuse volitatud täidesaatva riigivõimu asutus võib kohustada isikut toimetama käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud asja kindlaksmääratud kohta, kui muud isikut vähem koormavad võimalused asja kohaletoimetamiseks puuduvad.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud kohustuse panemisel tuleb arvestada käesoleva seaduse 7. peatüki 3. jaos ühekordse töökohustuse kohta sätestatud, arvestades käesolevas jaos sätestatud erisusi.

(7) Alates asja sundkasutusse võtmise haldusakti kehtima hakkamisest kuni selle kehtivuse lõppemiseni on asja võõrandamine keelatud.

(8) Alates asja sundvõõrandamise haldusakti kehtima hakkamisest on haldusakti adressaadil keelatud sundvõõrandamise haldusaktis nimetatud asja võõrandada.

(9) Asja sundkasutusse võtmisel ja sundvõõrandamisel võib Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus, Päästeamet, Kaitsevägi või Vabariigi Valitsuse volitatud täidesaatva riigivõimu asutus kasutada vahetut sundi korraaitseaduses sätestatud alustel ja korras.

§ 103. Asja sundkasutusse võtmise ja sundvõõrandamise piirangud

(1) Sundkasutusse ei või võtta ega sundvõõrandada:

1) füüsilise isiku vara, mis on mõeldud tema toimetuleku tagamiseks, sealhulgas temale ja tema lähedastele vajalik toit ning eluruumi kütmiseks üheks kütteperioodiks vajaminev küttematerjal;

2) asja, mis on vältimatult vajalik teise isiku või asutuse kriisiülesande täitmiseks, sealhulgas vältimatult vajalik elutähtsa teenuse osutamiseks;

- 3) usulise ühenduse usulise talituse ja teenistuse korraldamiseks vajalikku vallasasja;
- 4) välisriigi esindusele või selles töötavale isikule kuuluvat asja;
- 5) asja, mida rahvusvaheliste kokkulepete või rahvusvahelise õiguse normide alusel ei sundvõõrandata ega võeta sundkasutusse.

(2) Sundkasutusse võtta ja sundvõõrandada võib:

- 1) kultuuriväärtusega asja või arhivaali vaid juhul, kui muul viisil ei ole võimalik kriisiolukorda lahendada, ning võimaluse korral välditakse kultuuriväärtuse hävimist või kahjustamist;
- 2) isiku kasutuses oleva eluruumi juhul, kui talle on tagatud asenduseluruum.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1–3 ja lõikes 2 sätestatud asja võib võtta sundkasutusse või sundvõõrandada, kui muud võimalused sõjalise kaitsevõime säilitamiseks puuduvad.

§ 104. Asja sundkasutusse võtmise ja sundvõõrandamise eelotsus

(1) Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus ja Päästeamet võivad asja sundkasutusse võtmise või sundvõõrandamise kohustuse panemiseks määrata haldusaktiga kindlaks isikutele kuuluvad asjad, mis võivad olla vajalikud kriisiolukorra lahendamiseks (edaspidi *eelotsus*).

(2) Eelotsuses võib kehtestada järgmised kõrvaltingimused:

- 1) asja sundkasutusse andmise või sundvõõrandamise kohustuse täitmiseks vajalik lisakohustus, sealhulgas asja hooldamise ja säilitamise, asja kasutusse andmisest või võõrandamisest teavitamise, kvalifikatsiooninõude säilitamise, kvalifitseeritud spetsialisti rakendamise või muu kohustus;
- 2) asja sundkasutusse andmise või sundvõõrandamise kohustuse täitmise tingimus, selle tingimuse saabumisest teavitamise kord ja eelotsuse adressaadi kohustused tingimuse saabumisel seoses kohustuse täitmisega.

(3) Eelotsuses nimetatakse kohustuse adressaat, kohustusega seotud objekt, kohustuse liik ja sisu ning muud kohustuse täitmisega seotud asjaolud.

(4) Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus ja Päästeamet võivad eelotsuse tegemiseks kohaldada käesoleva seaduse §-s 108 nimetatud uurimistoiminguid.

§ 105. Asja sundkasutusse võtmise ja sundvõõrandamise menetlus

(1) Asja sundkasutusse võtmise või asja sundvõõrandamise haldusaktis nimetatakse kohustuse adressaat, kohustusega seotud objekt, kohustuse liik ja sisu, kohustuse täitmise aeg ja koht ning muud kohustuse täitmisega seotud asjaolud.

(2) Kui asja omanikku või valdajat ei õnnestu mõistlikest pingutustest hoolimata kindlaks teha, võidakse käesolevas jaos nimetatud kohustust kohaldada asja suhtes ilma haldusakti adressaati kindlaks tegemata. Asi tagastatakse ning käesoleva seadusega ettenähtud õiglast hüvitist makstakse sel juhul isikule, kes tõendab enda õigust asjale.

(3) Asja sundkasutuse lõppemisel tagastatakse asi selle sundkasutusse andnud isikule või muule õigustatud isikule.

(4) Kui asi on muutunud kasutuskõlbmatuks, võib isik loobuda tagastatava asja vastuvõtmisest.

(5) Tagastatava asja vastuvõtmisest loobumine, asja üleandmine ja vastuvõtmine vormistatakse kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis.

(6) Asjade sundkasutusse võtmise ja sundvõõrandamise üle peetakse arvestust tsiviiltoetuse registris.

8. peatükk

Haldusmenetluse erisused

§ 106. Tähtaja peatamine

Erakorralise ja sõjaseisukorra ajal võib haldusorgan peatada seadusest tuleneva tähtaja, kui ta ei ole suuteline tähtaegselt andma määrust või haldusakti, tegema toimingut või sõlmima halduslepingut erakorralise või sõjaseisukorra tõttu.

§ 107. Isiku ja asutuse kohustused haldusmenetluse läbiviimisel

Käesolevas seaduses sätestatud riigikaitse kriisiolukorras piirava meetme kohaldamise ja järelevalve tegemise haldusmenetluses on isikul ja asutusel järgmised kohustused:

- 1) viivitamata esitada ja teatavaks teha tasuta või oma kulul tema käsutuses olevad tõendid ja andmed;
- 2) anda tasuta või oma kulul menetlusosalisena seletus, tunnistajana ütlus või eksperdina arvamus;
- 3) tagada tasuta või oma kulul haldusorganile juurdepääs territooriumile, ehitisele, ruumile, piiratud või tähistatud kinnisasjale või vallasasjale;
- 4) abistada haldusorganit territooriumi, ehitise, ruumi või vallasasja läbivaatamisel;
- 5) abistada haldusorganit proovi või näidise võtmisel, mõõtmise tegemisel või talle kuuluva looma kinnipidamisel ja ohjeldamisel;
- 6) ilmuda haldusorgani määratud ajal ja kohta menetlustoimingu tegemiseks või istungi läbiviimiseks.

§ 108. Haldusorgani volitused haldusmenetluse läbiviimisel

(1) Käesoleva seaduse §-s 107 nimetatud kohustusega isikul tuleb riigikaitse kriisiolukorras taluda haldusorgani poolt haldusmenetluses vajalike asjaolude väljaselgitamiseks ning tõendite kogumiseks kohaldatavaid järgmisi toiminguid (edaspidi *uurimistoiming*):

- 1) isiku peatamine küsitlemiseks, kui on alust arvata, et isikul on haldusmenetluse läbiviimiseks olulist teavet;
- 2) isiku toimetamine ütluste või seletuste võtmiseks ametiruumi, kui on alust arvata, et isikul on haldusmenetluse läbiviimiseks olulist teavet;
- 3) andmete pärimine ja saamine riigi, kohaliku omavalitsuse üksuse või muu avalik-õigusliku juriidilise isiku või avalikke ülesandeid täitva eraõigusliku isiku andmekogust;
- 4) isikusamasuse tuvastamine isikut tõendava dokumendi alusel või küsitlemise teel;
- 5) vallasasja vaatlemine meeleliselt või tehnilise vahendi abil, sealhulgas uste avamine ja muude takistuste kõrvaldamine;

- 6) olukorra jäädvustamine pilti või heli salvestava seadmega;
- 7) proovide ja näidiste võtmine, mõõtmiste või ekspertiisi tegemine;
- 8) vallasasja hoiule võtmine;
- 9) territooriumile, ehitisse või ruumi sisenemine, sealhulgas uste ja väravate avamine või muude takistuste kõrvaldamine;
- 10) territooriumi, ehitise või ruumi läbivaatamine, sealhulgas seal asuva vallasasja läbivaatamine ning uste ja väravate avamine või muude takistuste kõrvaldamine;
- 11) haldusmenetluse seaduses sätestatud muude menetlustoimingute tegemine.

(2) Käesoleva seaduse §-s 107 nimetatud kohustuse täitmise tagamiseks on haldusorganil õigus teha isikule või asutusele ettekirjutus ning rakendada sunniraha asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud alusel ja korras. Sunniraha igakordse kohaldamise ülemmäär füüsilise isiku suhtes on kuni 9600 eurot ning juriidilise isiku suhtes kuni 30 000 eurot.

(3) Käesoleva seaduse § 107 punktides 3–6 sätestatud kohustuse täitmise tagamiseks võib haldusorgan kohaldada korrakaitse seaduses sätestatud vahetut sundi nii kaua, kui see on eesmärgi saavutamiseks vältimatu.

(4) Piiravat meedet kohaldav või järelevalvet tegev haldusorgan võib teha tõendite kogumise ja asjaolude väljaselgitamise ülesandeks muule haldusorganile, kellel on haldusmenetluses samad volitused kui piiravat meedet kohaldaval või järelevalvet tegeval haldusorganil.

§ 109. Haldusakti ja muu dokumendi kättetoimetamine

(1) Kui haldusakt, kutse, teade või muu dokument on vajalik riigikaitse kriisiolukorra lahendamiseks, siis loetakse see isikule kättetoimetatuks, kui seda on tehtud ühel järgmistest viisidest:

- 1) haldusmenetluse seaduse §-s 25 sätestatud viisil;
- 2) haldusakt või muu dokument avaldatakse interneti uudiseportaalil, muul asjakohasel veebilehel või asjakohases arvuti- või sidevõrgus;
- 3) haldusakt või muu dokument avaldatakse tele- ja raadioprogrammides ajavahemikul kell 7.00–22.00 vähemalt kolm korda, kusjuures avaldamiskordade vahele peab jääma vähemalt üks tund;
- 4) haldusakt või muu dokument avaldatakse vähemalt ühes üleriigilises ajalehes.

(2) Kui kättetoimetamine ei ole käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud viisil võimalik, võib haldusorgan haldusakti, kutse, teate või muu dokumendi isikule kätte toimetada muul viisil, mis tagab haldusakti või muu dokumendi kättesaamise.

(3) Riigikaitse kriisiolukorras ajal võib haldusorgan haldusakti, kutse, teate või muu dokumendi isikule kätte toimetada igal ajal ja ükskõik kus kohas.

(4) Kui riigikaitse kriisiolukorras haldusakti kättetoimetamine enne piirava meetme kohaldamist ei võimalda saavutada selle eesmärki, võib haldusorgan toimetada haldusakti kätte piirava meetme kohaldamise, selle asendustäitmise või haldusorgani poolt täitmise käigus või viivitamata pärast seda.

(5) Edasilükkamatul juhul võib haldusorgan riigikaitse kriisiolukorras teha teatavaks või toimetada kätte üksnes haldusakti resolutiivosa, kui muud moodi ei ole võimalik. Haldusakti

adressaadi, kolmanda isiku, vait lahendava haldusorgani või kaebust lahendava halduskohtu taotlusel esitab haldusorgan viivitamata haldusakti põhjendused.

§ 110. Menetlusosalise õiguste piiramine

(1) Kui riigikaitse kriisiolukorra lahendamiseks võetava piirava meetme kohaldamine tuleb otsustada viivitamata, menetlusosaline ei ole teada või see puudutab määramata hulka isikuid või paljusid isikuid, kelle kindlakstegemine ei ole mõistliku aja jooksul võimalik, ning on alust arvata, et menetlusosaliste õiguste tagamine ei mõjuta asja otsustamist, võib haldusorgan:

- 1) jätta menetlusosalise menetluse alustamisest teavitamata;
- 2) piirata selgituskohustuse täitmist või asendada selle üldise teabe andmisega;
- 3) piirata dokumentide või toimikuga tutvumise võimaldamist;
- 4) piirata vastuväidete esitamist või jätta menetlusosalised ära kuulamata.

(2) Kui haldusorgan on haldusmenetluses piiranud menetlusosaliste õigusi vastavalt käesoleva paragrahvi lõikele 1, võib menetlusosaline esitada mõistliku aja jooksul pärast haldusaktist teada saamist oma valduses olevad tõendid ja teha teatavaks asjas tähtsust omavad asjaolud koos haldusmenetluse uuendamise taotlusega.

§ 111. Haldusakti vormistamine

(1) Haldusakt piirava meetme kohaldamise kohta kriisiolukorras antakse ning käesoleva seaduse § 146 lõikes 1 nimetatud ettekirjutus tehakse kirjalikult.

(2) Edasilükkamatutel või massilistel juhtudel võib haldusorgan riigikaitse kriisiolukorra lahendamiseks anda haldusakti suulises või muus vormis. Võimaluse korral salvestab või protokollib haldusorgan suulises või muus vormis antud haldusakti andmise, selle sisu ja adressaadile teatavaks tegemise.

(3) Haldusorgan võib vormistada haldusakti pealdisena taotlusel või muul dokumendil (edaspidi *resolutsioon*). Resolutsioon peab sisaldama otsustuse põhisisu, allkirja, ametniku nime ja ametinimetust ning kuupäeva.

(4) Haldusakti võib vormistada resolutsioonina, kui esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:

- 1) haldusorgan rahuldab menetlusosalise taotluse täies ulatuses;
- 2) haldusorgan lahendab asja üksnes taotluse andmete alusel;
- 3) haldusorgan lõpetab oma algatusel alustatud haldusmenetluse;
- 4) haldusaktiga keeldutakse isiku taotluse rahuldamisest;
- 5) käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud edasilükkamatutel või massilistel juhtudel.

§ 112. Haldusakti teadmiseks edastamine ja avaldamine

(1) Kui käesoleva seaduse alusel kehtestatud piirava meetme kohaldamine toob kaasa rahvusvaheliste organisatsioonide teavitamise kohustuse, edastab haldusorgan piirava meetme kohaldamise haldusakti teadmiseks teavitamise kohustust täitvale asutusele.

(2) Kriisiolukorras antud haldusakt avaldatakse käesoleva seaduse § 30 lõikes 2 sätestatud viisil juhul, kui see on ette nähtud haldusaktiga.

§ 113. Konkureeriva kohustuse kehtivus kriisiolukorras

(1) Käesoleva seaduse alusel haldusakti andmisel selgitab haldusorgan välja adressaadi kohustused, mis võivad takistada tal haldusaktist tuleneva kohustuse täitmist või muuta selle täitmise võimatuks (edaspidi *konkureeriv kohustus*). Adressaat on kohustatud tegema haldusorganile teatavaks kõik konkureerivad kohustused.

(2) Kui konkureerivate kohustuste täitmine ei ole õiguslikult välistatud, kuid adressaadil ei ole võimalik või ei ole määratud ajal võimalik kohustusi samal ajal täita, võib haldusorgan koostöös konkureeriva haldusakti andnud haldusorganiga määrata kindlaks, millist kohustust on adressaat kohustatud täitma, vaidluse korral lahendatakse olukord Vabariigi Valitsuse seaduse § 101 lõigete 2 ja 3 esimeses lauses sätestatud korras. Kui kokkulepet ei saavutata, lähtutakse käesoleva seaduse § 44 lõikest 2.

§ 114. Vaide esitamise ja läbivaatamise tähtaeg

(1) Erakorralise või sõjaseisukorra lahendamist puudutav vaide tuleb lahendada 60 päeva jooksul arvates vaide kättesaamisest haldusmenetluse seaduses sätestatud korras.

(2) Vaidemenetlus peatub, kui erakorralise ja sõjaseisukorra ajal ei ole haldusorganil võimalik otsust teha käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud tähtaja jooksul. Vaidemenetlus jätkub pärast erakorralist seisukorda ja sõjaseisukorda.

9. peatükk

Kriisiolukorraks valmistumisel ja selle lahendamisel vajaliku teabe töötlemine ja andmekogud

1. jagu

Teabe töötlemise üldnõuded

§ 115. Teabe töötlemine kriisiolukorraks valmistumisel ja selle lahendamisel

(1) Kriisiolukorraks valmistumisel ja selle lahendamisel on pädeval asutusel, isikul ja põhiseaduslikul institutsioonil käesolevas seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks, sealhulgas selleks vajalike dokumentide koostamiseks õigus saada teavet asjassepuutuvatelt asutustelt ja isikutelt.

(2) Kriisiolukorraks valmistumiseks ja selle lahendamiseks vajaliku riigisaladuse ja salastatud välisteabe töötlemisele kohaldatakse riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduses sätestatud.

§ 116. Andmekogust andmete väljastamise üldvolitus kriisiolukorra lahendamisel

Kriisiolukorras on andmekogu vastutav või volitatud töötleja kohustatud väljastama eelkõige kriisiolukorra lahendamise eest vastutavale asutusele või piiravat meetet kohaldavale Vabariigi Valitsuse volitatud haldusorganile andmekogusse kantud kriisiolukorra lahendamiseks vajalikke isikustamata andmeid ka juhul, kui andmekogu pidamist reguleerivas õigusaktis ei ole andmete väljastamise või muul viisil andmetele juurdepääsu õigust sätestatud.

2. jagu Isikuandmete töötlemine

§ 117. Isikuandmete töötlemine ja andmesubjekti õiguste piiramine kriisiolukorras valmistumisel ja selle lahendamisel

(1) Käesoleva seadusega sätestatud kriisiolukorras valmistumise ja selle lahendamise ülesande täitmise eesmärgil on pädeval asutusel ja isikul õigus töödelda isikuandmeid, sealhulgas eriliiki isikuandmeid, anonüümitud või pseudonüümitud andmeid ning üldsusele mõeldud või avalikest allikatest kättesaadavaid isikuandmeid.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud eesmärgil töödeldakse isikuandmeid eelkõige anonüümitud või pseudonüümitud kujul. Kriisiolukorra lahendamiseks vältimatu vajaduse korral ja mitte kauem kui kriisiolukorra lõppemiseni võib lõikes 1 nimetatud andmeid töödelda isikustatud kujul.

(3) Käesoleva seaduse alusel võib kriisiolukorra lahendamise eest vastutav asutus või piiravat meedet kohaldav haldusorgan riigikaitse, riigi julgeoleku ja avaliku korra tagamiseks piirata järgmisi andmesubjekti õigusi:

- 1) saada teada tema isikuandmete automatiseeritud või automatiseerimata töötlemisest, sealhulgas sellest, milliseid isikuandmeid töödeldakse, samuti töötlemise eesmärki, õiguslikku alust, ulatust ja põhjust;
- 2) saada teada tema isikuandmete vastuvõtjaid ja avaldatavate isikuandmete kategooriaid ning teavet selle kohta, kas tema isikuandmed edastatakse kolmandale riigile või rahvusvahelisele organisatsioonile;
- 3) saada teada tema isikuandmete töötlemise tehnilistest ja korralduslikest kaitsemeetmetest ning juurdepääsupiirangutest;
- 4) tutvuda kogutud ja töödeldavate isikuandmetega;
- 5) nõuda tema isikuandmete töötlemise piiramist;
- 6) nõuda tema isikuandmete ülekandmist;
- 7) saada teada isikuandmetega seotud rikkumisest.

§ 118. Isikuandmete töötlemine alaliselt või ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti kaitsel

(1) Käesoleva seaduse alusel määratud alaliselt või ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti valdajal on õigus töödelda objekti külastava või teenindava isiku tuvastamise või isikusamasuse kontrollimise eesmärgil järgmisi andmeid:

- 1) ees- ja perekonnanimi;
- 2) isikukood, selle puudumisel sünniaeg;
- 3) isikut tõendava dokumendi number ja kehtivusaeg;
- 4) isiku kasutatava sõiduki registreerimisnumber, kui isik sisenes objektile sõidukiga;
- 5) saabumise ja lahkumise kuupäev ja kellaaeg.

(2) Andmeid säilitatakse vähemalt 12 kuud. Alaliselt või ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti valdaja säilitab andmeid vähemalt 12 kuud, kuid mitte kauem kui 10 aastat nende tekkimisest arvates. Sõjalise riigikaitse toimimisega seotud või Kaitseministeeriumi valitsemisalas oleva julgeolekuasutuse kasutatava objekti valdaja säilitab andmeid vähemalt 10 aastat, kuid mitte kauem kui 25 aastat nende tekkimisest arvates.

(3) Säilitatud andmeid võib lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud eesmärgile töödelda riigi julgeoleku tagamise, süütegude menetlemise ning riikliku ja haldusjärelevalve tegemise eesmärgil.

(4) Andmete säilitamistähtaja möödumisel on objekti valdaja kohustatud andmed kustutama ja hävitama.

3. jagu **Andmekogud**

§ 119. Tsiviiltoetuse register

(1) Tsiviiltoetuse register on andmekogu, mille eesmärk on koondada ja hoida tsiviilkriisiks ja riigikaitseks vajalike vahendite, asutuste ja isikutega seotud andmeid, sealhulgas pidada arvestust:

- 1) vastuvõtva riigi toetuse osutamiseks ning tsiviil-sõjaliseks koostööks vajalike vahendite üle;
- 2) kriisiolukorra ja muude sündmuste lahendamiseks vajalike vahendite üle;
- 3) elutähtsa teenuse osutajate ning kriisiülesandega ameti- ja töökohtade määramise õigusega isikute ja asutuste üle;
- 4) asjade sundkasutusse võtmise ja sundvõõrandamise, kriisiülesannete ning tegevusvaru üle.

(2) Tsiviiltoetuse registri kaasvastutavad töötajad on Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus, Päästeamet ja käesoleva seaduse § 82 lõikes 3 nimetatud tegevusvaru haldaja.

(3) Tsiviiltoetuse registri asutab ja selle põhimääruse kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

(4) Tsiviiltoetuse registri põhimääruses sätestatakse:

- 1) registri kaasvastutavate töötajate ja volitatud töötaja ülesanded;
- 2) registrisse kogutavate andmete täpsem koosseis;
- 3) andmeandjad ja nende edastatavad andmed;
- 4) andmevahetus teiste andmekogudega;
- 5) andmete registrisse kandmise ja õigsuse tagamise kord;
- 6) andmete juurdepääsu ja andmete väljastamise kord;
- 7) muud korraldusküsimused.

(5) Regstris töödeldakse järgmisi isikuandmeid:

- 1) vastuvõtva riigi toetust korraldava valitsusasutuse esindaja andmed (ees- ja perekonnanimi, isikukood, ametikoht, kontaktandmed ja teave juurdepääsusertifikaadi kohta);
- 2) asja sundkasutusse võtva ja sundvõõrandava ametiisiku andmed (ees- ja perekonnanimi, isikukood, töökohta või ametikohta nimetus, kontaktandmed, tööpiirkond ja ülesanded);
- 3) kriisiülesande saaja andmed (ees- ja perekonnanimi, aadress ja kontaktandmed);
- 4) vara või objekti omaniku, valdaja, vastutava kasutaja, hoonestaja ja kontaktisiku andmed (ees- ja perekonnanimi, isikukood, aadress ja kontaktandmed).

(6) Registri andmeid säilitatakse kolm aastat.

§ 120. Mobilisatsiooniregister

(1) Mobilisatsiooniregister on andmekogu, milles peetakse arvestust Kaitseväge sõjaaja üksuste koosseisu, nende ettevalmistuse ja varustuses olevate materiaalsete vahendite üle.

(2) Mobilisatsiooniregistri vastutav töötleja on Kaitseministeerium.

(3) Mobilisatsiooniregistri asutab ja selle põhimääruse kehtestab mobilisatsiooni ettevalmistamise ja korraldamise eest vastutav minister määrusega.

(4) Mobilisatsiooniregistris sätestatakse:

- 1) registri vastutava ja volitatud töötleja ülesanded;
- 2) registrisse kogutavate andmete täpsem koosseis;
- 3) andmeandjad ja nende edastatavad andmed;
- 4) andmevahetus teiste andmekogudega;
- 5) andmete registrisse kandmise ja õigsuse tagamise kord;
- 6) andmetele juurdepääsu ja andmete väljastamise kord;
- 7) muud korraldusküsimused.

(5) Mobilisatsiooniregister sisaldab järgmisi andmeid:

- 1) sõjaaja üksuse ja selle ettevalmistamise andmed;
- 2) sõjaaja üksuse koosseisus oleva isiku ja üksusele vajaliku väljaõppega reservis oleva isiku andmed;
- 3) sõjaaja üksuse varustatuse andmed.

(6) Mobilisatsiooniregistri andmeid säilitatakse kuni registri likvideerimiseni.

10. peatükk

Rahvusvaheline sõjaline koostöö

1. jagu

Rahvusvahelise sõjalise koostöö üldnõuded

§ 121. Rahvusvaheline sõjaline koostöö

(1) Rahvusvahelises sõjalises koostöös osalemine on:

- 1) Kaitseväge kasutamine rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil;
- 2) Kaitseväge osalemine rahvusvahelisel sõjalisel õppusel;
- 3) välisriigi relvajõududele Eesti Vabariigi territooriumil ajutise viibimise võimaldamine seadusega sätestatud alustel ja korras;
- 4) rahvusvahelise sõjalise peakorteri staatuse tunnustamine, peakorteri tegevuses osalemine ja selle tegevuse toetamine;
- 5) Eesti Vabariigi, rahvusvahelise organisatsiooni ja välisriigi ühiste kaitse- ja julgeolekuprojektide kavandamine ning elluviimine.

(2) Põhja-Atlandi lepingu artiklite 4 ja 5 rakendamise korra ja Euroopa Liidu lepingu artikli 42 lõike 7 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 222 rakendamise korra kehtestab Vabariigi Valitsus korraldusega.

- (3) Käesolevas peatükis sätestatud ei kohaldata kaitseväelasele, kes töötab Eesti Vabariigi välisesinduses, ega välisriigi relvajõudude liikmele, kes töötab välisriigi diplomaatilises esinduses või konsulaarasutuses.
- (4) Rahvusvahelises sõjalises koostöös kasutab Kaitsevägi jõudu Kaitseväe korralduse seaduses sätestatud korras.
- (5) Käsuõigus antakse üle ja võetakse vastu Kaitseväe korralduse seaduses sätestatud korras.
- (6) Välisriigis viibivale kaitseväelasele, Kaitseväega töösuhtes olevale muule isikule ja temaga kaasas olevale ülalpeetavale kohaldatakse Eesti õigusakte niivõrd, kui võrd see on kooskõlas välislepinguga ning rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtete ja normidega.
- (7) Eesti Vabariigi territooriumil viibivale välisriigi relvajõudude liikmele, välisriigi relvajõude saatvale nende teenistuses olevale tsiviilisikule ja tema ülalpeetavale kohaldatakse Eesti õigusakte niivõrd, kui võrd see on kooskõlas välislepinguga ning rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtete ja normidega.
- (8) Eesti Vabariigi territooriumil viibivate välisriigi relvajõudude asjaomane ametiasutus ja ametiisik võivad Eesti Vabariigis teostada oma riigi relvajõudude liikme ning tema ülalpeetava suhtes distsiplinaar- ja kriminaaljurisdiktsiooni, kui selline õigus on neile antud selle riigi õigusaktidega ja kui see on kooskõlas asjakohase välislepinguga ning rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtete ja normidega.
- (9) Kaitsevägi sõlmib riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutava ministri nõusolekul rahvusvahelisi kokkuleppeid.

§ 122. Rahvusvaheline sõjaline operatsioon

Rahvusvaheline sõjaline operatsioon on:

- 1) Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja artiklis 51 tunnustatud õigusel põhineva välislepinguga või muul viisil seaduslikult võetud kohustuse täitmiseks korraldatav kollektiivse enesekaitse operatsioon (edaspidi *kollektiivse enesekaitse operatsioon*);
- 2) Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja VI või VII peatükis sätestatu alusel rahu ja julgeoleku säilitamise või taastamise eesmärgil korraldatav sõjaline operatsioon ning rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtete ja normidega kooskõlas olev muu sõjaline operatsioon (edaspidi *muu rahvusvaheline sõjaline operatsioon*).

2. jagu

Rahvusvaheline sõjaline koostöö väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi

§ 123. Kaitseväe kasutamine kollektiivse enesekaitse operatsioonil

- (1) Kaitseväe kasutamise kollektiivse enesekaitse operatsioonil otsustab Riigikogu järgmiselt:
- 1) ratifitseerib kollektiivse enesekaitse põhimõtet sätestava välislepingu;
 - 2) teeb asjakohase otsuse, kui käesoleva lõike punktis 1 nimetatud välislepingut ei ole sõlmitud.

(2) Korralduse alustada osalemist ning lõpetada üksuste osalemine kollektiivse enesekaitse operatsioonil annab Kaitsevæle Vabariigi Valitsus.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud korraldus tehakse viivitamata teatavaks Vabariigi Presidendile, Riigikogu juhatusel ja Riigikogu riigikaitsekomisjoni esimehele.

§ 124. Kaitsevæe kasutamine muul rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil

(1) Kaitsevæe kasutamise muul rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil otsustab Riigikogu igal üksikjuhul eraldi otsusega, arvestades käesolevas paragrahvis sätestatud erandeid.

(2) Riigikogu ei tee Kaitsevæe kasutamise kohta muul rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil eraldi otsust, kui kohustus kasutada Kaitsevæge sellisel operatsioonil tuleneb ratifitseeritud välislepingust.

(3) Kaitsevæe kasutamise muul rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni või selle liikmesriigi ja Euroopa Liidu kiirreageerimisjõudude koosseis otsustab Riigikogu enne Kaitsevæe üksuse asumist kiirreageerimisvalmidusse. Riigikogu määrab rahvusvahelise organisatsiooni või liikmesriigi, kelle kiirreageerimisjõudude koosseis Kaitsevæe üksus tegutseb, ning nende kaitsevæelaste piirarvu, kes võivad konkreetsel rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osaleda.

(4) Käesoleva paragrahvi lõigetel 1–3 sätestatud Riigikogu otsuse või välislepingu alusel annab sõjalise riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister kooskõlastatult välissuhtlemise valdkonna eest vastutava ministriga Kaitsevæle korralduse alustada osalemist või lõpetada osalemine muul rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil. Korraldus tehakse viivitamata teatavaks Vabariigi Presidendile, Riigikogu juhatusel ja Riigikogu riigikaitsekomisjoni esimehele.

(5) Riigikogu määrab otsusega igaks aastaks nende kaitsevæelaste piirarvu, kes võivad osaleda Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni või selle liikmesriigi, Euroopa Liidu või Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni juhitalval muul rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil sellesse esmakordsel panustamisel. Kaitsevæe edasine kasutamine samal operatsioonil otsustatakse käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel üldkorras.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud Riigikogu otsuse alusel annab Kaitsevæle korralduse alustada osalemist või lõpetada osalemine muul rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil Vabariigi Valitsus, võttes arvesse Riigikogu riigikaitsekomisjoni seisukoha. Korraldus tehakse viivitamata teatavaks Vabariigi Presidendile, Riigikogu juhatusel ja Riigikogu riigikaitsekomisjoni esimehele.

(7) Rahvusvahelise organisatsiooni või rahvusvahelise sõjalise peakorteri juurde kaitsevæeteenistuse seaduse § 115 lõike 1 punktide 1 ja 4 alusel lähetatud tegevæelane võib selle rahvusvahelise organisatsiooni või rahvusvahelise sõjalise peakorteri koosseisus osaleda muul rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil.

§ 125. Väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi toimuval Eesti Vabariigi, rahvusvahelise organisatsiooni ja välisriigi ühiste kaitse- ja julgeolekuprojektide kavandamisel ning elluviimisel Kaitsevæe osalemise otsustamine

(1) Kaitseväe osalemise väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi toimuval Eesti Vabariigi ja rahvusvahelise organisatsiooni või välisriigi ühiste kaitse- ja julgeolekuprojektide kavandamisel ja elluviimisel otsustab sõjalise riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel tehtud otsus, millega kaasneb Kaitseväe üksuste lähetamine väljapoole Eesti Vabariigi territooriumi, tehakse viivitamata teatavaks Vabariigi Presidendile, Vabariigi Valitsusele, Riigikogu juhatusele ja Riigikogu riigikaitsekomisjoni esimehele.

§ 126. Väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi toimuval rahvusvahelisel sõjalisel õppusel Kaitseväe osalemise otsustamine

Kaitseväe osalemise väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi toimuval rahvusvahelisel sõjalisel õppusel otsustab sõjalise riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister.

3. jagu

Rahvusvaheline sõjaline koostöö Eesti Vabariigi territooriumil

§ 127. Välisriigi relvajõudude viibimine Eesti Vabariigi territooriumil

Välisriigi relvajõud võivad käesolevas seaduses sätestatud alustel ajutiselt viibida Eesti Vabariigi territooriumil, kui selle eesmärk on:

- 1) osalemine rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil;
- 2) osalemine rahvusvahelisel sõjalisel õppusel;
- 3) osalemine rahvusvahelise sõjalise peakorterite tegevuses;
- 4) transiit;
- 5) ühiste kaitse- ja julgeolekuprojektide kavandamine ja elluviimine.

§ 128. Välisriigi relvajõudude Eesti Vabariiki saabumine, Eesti Vabariigis viibimine ja Eesti Vabariigist lahkumine

(1) Välisriigi relvajõudude Eesti Vabariiki saabumiseks on vajalik käesoleva seaduse alusel antud luba. Loa võib anda kas ühe- või mitmekordseks piiriületuseks.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud loa alusel kannab Politsei- ja Piirivalveamet dokumenti, mille välisriigi relvajõudude liige ja tema ülalpeetav esitavad riigipiiri ületamisel või hiljem esimesel võimalusel, märke Eestis viibimise aluse ja aja kohta. Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud loa pikendamisel või uue loa andmisel kannab Politsei- ja Piirivalveamet dokumenti uue märke.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud märged ei tehta välisriigi relvajõudude liikme ja tema ülalpeetava esitatud dokumenti, kui välisriigi relvajõudude Eestis viibimise eesmärk on osaleda rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil või ei ole see praktilistel põhjustel võimalik.

(4) Välisriigi relvajõudude liikme ja tema ülalpeetava riigipiiri ületamisel esitatud dokumenti kantava Eestis viibimise aluse ja aja märke vormi kehtestab sisejulgeoleku tagamise valdkonna eest vastutav minister määrusega.

(5) Eesti Vabariiki saabuvate välisriigi relvajõudude, välisriigi relvajõudude liikme või tema ülalpeetava, sõidukite ja kauba hulgast ning planeeritava piiriületuse ja üle piiri toimetamise ajast ja kohast teavitamise korra kehtestab sõjalise riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 129. Eesti Vabariigi territooriumil korraldataval rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osalemiseks välisriigi relvajõududele riigis viibimise loa andmine

(1) Eesti Vabariigi territooriumil korraldataval rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osalemiseks välisriigi relvajõududele ajutise riigis viibimise loa andmise otsustab:

- 1) Vabariigi Valitsus korraldusega, kui Eesti Vabariik ja asjaomane välisriik on kollektiivse enesekaitse põhimõtet sisaldava lepingu osalised;
- 2) käesoleva lõike punktis 1 nimetatud välislepingu puudumise korral Riigikogu otsusega.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 1 alusel antud korraldus tehakse viivitamata teatavaks Vabariigi Presidendile, Riigikogu juhatusele ja Riigikogu riigikaitsekomisjoni esimehele.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 2 alusel tehtud otsus tehakse viivitamata teatavaks Vabariigi Presidendile ja Vabariigi Valitsusele.

(4) Käesolevas paragrahvis sätestatud korda kohaldatakse ka välisriigi relvajõudude Eesti Vabariigi territooriumil ajutisele viibimisele, mille eesmärk on osaleda muu riigi territooriumil korraldataval rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil.

§ 130. Välisriigi relvajõududele Eesti Vabariigi territooriumil viibimise loa andmine muudel juhtudel

Sõjalise riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister võib anda välisriigi relvajõududele käskkirjaga loa viibida ajutiselt Eesti Vabariigi territooriumil järgmistel eesmärkidel:

- 1) osalemine Eesti Vabariigi territooriumil korraldataval rahvusvahelisel sõjalisel õppusel;
- 2) osalemine Eesti Vabariigi territooriumil rahvusvahelise sõjalise peakorteritegevuses;
- 3) ühise kaitse- ja julgeolekuprojekti elluviimine Eesti Vabariigi territooriumil.

§ 131. Välisriigi relvajõudude transiit

(1) Välisriigi relvajõudude transiit käesoleva seaduse tähenduses on välisriigi relvajõudude viibimine Eesti Vabariigi territooriumil selle maismaaosa läbimiseks, välja arvatud käesoleva seaduse § 129 lõikes 4 sätestatud juhul.

(2) Välisriigi relvajõududele transiidiloa andmise, kui Eesti Vabariik ja asjaomane välisriik on kollektiivse enesekaitse põhimõtet sisaldava lepingu osalised, otsustab sõjalise riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister.

(3) Kui Eesti Vabariigi ja välisriigi vahel ei ole sõlmitud kollektiivse enesekaitse põhimõtet sisaldavat lepingut, otsustab relvajõududele transiidiloa andmise:

- 1) sõjalise riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister käskkirjaga, kui üksuse isikkoosseisus on kuni 2000 liiget;
- 2) Vabariigi Valitsus korraldusega, kui üksuse isikkoosseisus on 2001 kuni 5000 liiget;

3) Riigikogu otsusega, kui üksuse isikkoosseisus on rohkem kui 5000 liiget.

(4) Käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 1 nimetatud käskkiri ja punktis 2 nimetatud korraldus tehakse viivitamata teatavaks Vabariigi Presidendile, Riigikogu juhatusele ja Riigikogu riigikaitsekomisjoni esimehele.

(5) Riigikogu võib käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 1 nimetatud käskkirja ja punktis 2 nimetatud korralduse kehtivuse peatada ja teha uue otsuse.

§ 132. Välisriigi relvajõudude õigus kasutada jõudu

(1) Käesoleva seaduse § 129 alusel Eesti Vabariigi territooriumil viibivad välisriigi relvajõud võivad Eesti Vabariigi territooriumil kasutada jõudu rahvusvahelise sõjalise operatsiooni eesmärkide saavutamiseks.

(2) Käesoleva seaduse §-de 130 ja 131 alusel Eesti Vabariigi territooriumil viibivad välisriigi relvajõud võivad kasutada jõudu, kui see on vajalik Kaitseväe toetamiseks rahuajal väljastpoolt Eesti riigi territooriumi Eesti riigi vastu suunatud ründe tõrjumisel. Jõu kasutamise alustamine otsustatakse Kaitseväe korralduse seaduse § 46 lõikes 2 sätestatud korras.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud õiguse kasutamisel teeb Riigikogu või Vabariigi Valitsus käesoleva seaduse § 129 alusel viivitamata otsuse välisriigi relvajõudude edasise viibimise kohta Eesti Vabariigi territooriumil.

(4) Välisriigi relvajõud lähtuvad Eesti Vabariigi territooriumil jõu kasutamisel välislepingutest, rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtetest ning normidest, rahvusvahelise organisatsiooni ja asjaomase välisriigi kehtestatud jõu kasutamise korrast ning Riigikogu ja Vabariigi Valitsuse antud õigustest ning seatud piirangutest.

§ 133. Välisriigi relvajõudude liikme ja tema ülalpeetava Eesti Vabariigis viibimise seaduslik alus

(1) Käesoleva seaduse § 128 lõikes 1 sätestatud luba on seaduslik alus ainult Eesti Vabariigi territooriumil viibimiseks.

(2) Välisriigi relvajõudude liikme ülalpeetaval on õigus Eestis viibida koos välisriigi relvajõudude liikmega, kes viibib Eestis käesoleva seaduse § 128 lõikes 1 sätestatud loa alusel. Ülalpeetaval on lubatud Eestis viibida ja töötada nimetatud loa kehtivusajal.

(3) Välislepingus sätestatud juhul võib sõjalise riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister lubada ülalpeetaval viibida ja töötada Eestis loa kehtivusajast kauem.

(4) Käesoleva seaduse tähenduses on isik ülalpeetav, kui see tuleneb välislepingust.

§ 134. Rahvusvahelises sõjalises koostöös osalev muu isik

Välislepinguga võetud kohustuste täitmiseks kohaldatakse käesoleva seaduse §-des 127–131 ja 133 välisriigi relvajõudude liikme ja tema ülalpeetava kohta sätestatud ka välisriigi relvajõude saatvale nende teenistuses olevale tsiviilisikule, välisriigi relvajõudude

lepingupartneri töötajale, rahvusvahelise sõjalise õppeasutuse personali liikmele ja õppurile, rahvusvahelise sõjalise peakorteri personali liikmele, peakorteri lepingupartneri töötajale ning nimetatud isikute ülalpeetavatele.

§ 135. Lennu- ja laevaloa väljastamine

(1) Välisriigi sõjalaevale Eesti Vabariigi territoriaal- või sisevetesse sisenemise loa ning välisriigi riiklikule õhusõidukile Eesti Vabariigi õhuruumi sisenemise, Eesti Vabariigi territooriumil maandumise või üle territooriumi lendamise loa annab sõjalise riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister või tema volitatud isik.

(2) Välisriigi sõjalaevale Eesti Vabariigi territoriaal- või sisevetesse sisenemise loa ning välisriigi riiklikule õhusõidukile Eesti Vabariigi õhuruumi sisenemise, Eesti Vabariigi territooriumil maandumise või üle territooriumi lendamise loa andmise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud luba võib olla ühe- või mitmekordne.

11. peatükk Riigivastutuse erisused

1. jagu Riigivastutuse erisused kriisiolukorras

§ 136. Riigivastutuse erisused

(1) Riigikaitseolukorras tekitatud kahju hüvitatakse käesolevas seaduses ja selle alusel sätestatud tingimustel ja korras.

(2) Kahju ei hüvitata, kui seaduses on ette nähtud õiglase hüvitise või sotsiaalse tagatise maksmine, samuti kui käesoleva seadusega on kahju hüvitamine välistatud.

§ 137. Kahju hüvitamine riigikaitseolukorras

(1) Isikul on õigus nõuda sellise kahju hüvitamist, mille on talle õigusvastaselt tekitanud haldusorgan või kodanikukohustust täitev isik või seaduse alusel kaasatud muu isiku, või selle asemel õigusvastaste tagajärgede kõrvaldamist.

(2) Õiguspäraselt tekitatud kahju ei hüvitata.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud kahju hüvitamiseks kohustatud isik võib sõltumata kahju kannatanud isiku tahtest kõrvaldada kahju põhjustanud haldusakti või tehtud toiminguga tekitatud õigusvastased tagajärjed.

(4) Kahju kannatanud isikule hüvitab kahju selle hüvitamiseks kohustatud isik. Kahju hüvitamiseks kohustatud isik määratakse kindlaks riigivastutuse seaduse §-s 12 sätestatud korras. Kui kahju tekitas füüsiline isik, kes täitis ühekordset töökohustust, hüvitab kahju avaliku võimu kandja, kes määras ühekordse töökohustuse.

§ 138. Hüvitatav kahju riigikaitselises kriisiolukorras

- (1) Käesoleva seaduse § 137 lõigete 1 ja 3 alusel hüvitatakse isikule otsene varaline kahju. Varaline kahju hüvitatakse rahas.
- (2) Kui isikul jääb tema suhtes õigusvastaselt kohaldatud piirava meetme tõttu saamata tulu, mille saamine kriisiolukorras oleks asjaoludest hoolimata olnud tõenäoline, ning selle hüvitamata jätmine oleks isiku suhtes erakordselt ebaõiglane, võib isik nõuda kahju hüvitamist. Sõjaseisukorra ajal tekkinud saamata jäänud tulu ei hüvitata.
- (3) Õigusvastaselt isiku surma põhjustamise, isikule kehavigastuse tekitamise, isiku tervise kahjustamise, piinamise, julma või alandava kohtlemise või isikult ebaseaduslikult vabaduse võtmise korral võib isik nõuda mittevaralise kahju hüvitamist. Mittevaralise kahju hüvitist võib nõuda ka isiku lähedane võlaõigusseaduse § 134 lõikes 3 sätestatud juhul.
- (4) Hüvitise suuruse määramisel lähtutakse riigivastutuse seaduse §-st 13.

§ 139. Kahju hüvitamise kord riigikaitselises kriisiolukorras

- (1) Kahju hüvitamiseks võib esitada taotluse kahju tekitanud haldusorganile kolme aasta jooksul alates päevast, millal isik kahjust teada sai või pidi teada saama.
- (2) Kui kahju tekitas füüsiline isik, kes täitis kodanikukohustust, või juriidiline isik, kes täitis haldusorgani volitusel avaliku halduse ülesannet, esitatakse taotlus haldusorganile, kes määras kodanikukohustuse või andis volituse avaliku halduse ülesande täitmiseks.
- (3) Kahju hüvitamise taotluse lahendab haldusorgan ühe aasta jooksul alates taotluse saamisest.
- (4) Kahju hüvitamise täpsemad tingimused ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

2. jagu Õiglane hüvitis

§ 140. Õiglase hüvitise maksmine kriisiolukorras

- (1) Kodanikukohustuse ja ühekordse kriisiülesande täitmise ning isikule kuuluva asja sundkasutusse võtmise või sundvõõrandamise eest makstakse isikule õiglast hüvitist (edaspidi *õiglane hüvitis*).
- (2) Õiglast hüvitist makstakse rahas, kui käesolevas seaduses või selle alusel antud õigusaktis ei ole sätestatud teisiti. Õiglase hüvitise asemel võib isikule määrata muu toetuse või abi, kui muu toetus või abi tagaks isikule parema toimetuleku, või kompenseerida isiku huvide kahjustamise muul sobivamal viisil.
- (3) Isikule hüvitatakse kodanikukohustuse täitmine õiglases ulatuses. Isikule ei maksta õiglast hüvitist ulatuses, milles tööandja säilitab isikule kohustuse täitmise ajaks tema senise töötasu. Isikule ei hüvitata saamata jäänud tulu.

- (4) Isikule hüvitatakse ühekordse kriisiülesande täitmisega tekkinud otsesed kulud õiglasel ulatuses. Ei hüvitata tekkinud kulu ulatuses, milles ühekordse kriisiülesandega isikul on võimalik hüvitist saada mujalt, või kui kahju tekkis lahingutegevuse käigus.
- (5) Isikule hüvitatakse asja sundkasutusse võtmise või sundvõõrandamisega tekkinud otsesed kulud õiglasel ulatuses. Isikule ei maksta õiglast hüvitist juhul, kui tal on võimalik hüvitist saada mujalt, kui kahju tekkis lahingutegevuse käigus või asi võeti sundkasutusse või sundvõõrandati seetõttu, et isik jättis täitmata seadusest tulenevad nõuded.
- (6) Kui sundkasutusse võetud asi on kriisiolukorras muutunud kasutamiskõlbmatuks, võib õiglase hüvitise asemel asendada selle samaväärse asjaga.
- (7) Kodanikukohustuse täitmise eest maksab õiglast hüvitist avaliku võimu kandja, kes selle määras.
- (8) Õiglase hüvitise maksmise täpsemad tingimused ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

3. jagu

Kahju hüvitamine rahvusvahelises sõjalises koostöös

§ 141. Rahvusvahelise sõjalise koostöö käigus tekitatud kahju hüvitamine

- (1) Rahvusvahelise sõjalise koostöö käigus tekitatud kahju hüvitatakse välislepingus sätestatud tingimustel ja korras. Kahju hüvitamisel kohaldatakse riigivastutuse seadust, kui see ei ole vastuolus Riigikogu ratifitseeritud välislepinguga.
- (2) Rahvusvahelise sõjalise koostöö käigus tekitatud kahju hüvitamise otsustab Kaitsevägi, kui seadusest või välislepingust ei tulene teisiti.
- (3) Kaitsevägi võib välislepingu või ametkondliku välislepingu alusel või kui see on vajalik riigi välissuhtluse ja rahvusvahelise sõjalise koostöö huvides, hüvitada kahju, mille eest Eesti riik ei vastuta.
- (4) Rahvusvahelises sõjalises koostöös tekitatud kahju hüvitamise nõude menetlemise, kahju hüvitamise ning hüvitisest loobumise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

12. peatükk Järelevalve

1. jagu

Riiklik järelevalve kriisiolukorraks valmistumise ja selle lahendamise nõuete täitmise üle

§ 142. Riikliku järelevalve tegemine kriisiolukorraks valmistumise ja selle lahendamise nõuete täitmise üle

- (1) Käesolevas seaduses või selle alusel kehtestatud kriisiolukorraks valmistumise ja selle lahendamise nõuete täitmise üle tehakse riiklikku järelevalvet järgmiselt:

- 1) käesoleva seaduse §-des 11, 13, 16 ja 75 ning § 74 lõike 5 alusel kehtestatud elutähtsa teenuse osutamise nõuete täitmise üle teeb riiklikku järelevalvet elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja või § 74 lõike 3 alusel tema määratud asutus ning finantsjärelevalve subjektide suhtes Finantsinspeksioon;
- 2) käesoleva seaduse § 18 lõike 1 alusel kehtestatud ajutiselt või alaliselt kaitstavate olulise tähtsusega objektide kaitse nõuete täitmise üle teeb riiklikku järelevalvet Kaitsepolitseiamet ning sõjalise riigikaitse toimimisega seotud ja Kaitseministeeriumi valitsemisalas oleva julgeolekuasutuse kasutuses olevate objektide korral Kaitsevägi;
- 3) käesoleva seaduse § 80 lõike 4 ja § 81 lõike 5 alusel kehtestatud nõuete täitmise üle teeb riiklikku järelevalvet Päästeamet.

(2) Käesolevas paragrahvis sätestatud riikliku järelevalve tegemiseks võivad Kaitsepolitseiamet ja Kaitsevägi kohaldada vastavalt julgeolekuasutuste seaduses või Kaitseväge korralduse seaduses isikuandmete töötlemise kohta sätestatud.

§ 143. Riikliku järelevalve erimeetmed

(1) Riikliku järelevalve tegemisel võib käesoleva seaduse §-s 142 sätestatud haldusorgan kohaldada korrakaitse seaduse §-des 30, 31, 32, 49, 50, 51, 52 ja 53 sätestatud erimeetmeid korrakaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.

(2) Käesoleva seaduse § 142 lõike 2 punktis 2 sätestatud riikliku järelevalve tegemisel on Kaitsepolitseiametil või Kaitseväel õigus rakendada ettekirjutuse täitmata jätmise korral sunniraha asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras. Sunniraha kohaldamise igakordne ülemmäär on kuni 30 000 eurot.

2. jagu

Riiklik järelevalve piirava meetme täitmise üle kriisiolukorras

§ 144. Riikliku järelevalve tegemine piirava meetme täitmise üle

(1) Käesolevas seaduses sätestatud piirava meetmete täitmise üle teeb riiklikku järelevalvet Vabariigi Valitsuse volitatud haldusorgan, kui käesolevas paragrahvis ei ole sätestatud teisiti.

(2) Käesoleva seaduse §-des 50 ja 60 sätestatud piirava meetme täitmise üle teeb riiklikku järelevalvet Politsei- ja Piirivalveamet riigipiiri seaduses sätestatud alustel ja korras.

(3) Käesoleva seaduse §-des 52, 55, 56 ja 63 sätestatud piirava meetme täitmise üle teeb riiklikku järelevalvet Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitseiamet ja Kaitsevägi.

(4) Käesoleva seaduse §-s 61 sätestatud piirava meetme täitmise üle teeb riiklikku järelevalvet Kaitsepolitseiamet.

(5) Käesoleva seaduse §-s 62 sätestatud vallasasjade riiki sisseveo ja riigist väljaveo tingimuste täitmise kontrollimisel teeb riiklikku järelevalvet Maksu- ja Tolliamet tollialastes õigusaktides sätestatud alustel ja korras ning Politsei- ja Piirivalveamet riigipiiri seaduses sätestatud alustel ja korras.

§ 145. Riikliku järelevalve meetme kohaldamise erisused piirava meetme täitmise üle järelevalve tegemisel

Riikliku järelevalve tegemisel võib käesoleva seaduse §-s 144 sätestatud haldusorgan kohaldada korrakaitseaduse §-des 30, 31, 32, 49, 50, 51, 52 ja 53 sätestatud erimeetmeid korrakaitseaduses sätestatud alustel ja korras.

§ 146. Ettekirjutus ja haldussunnivahendi kohaldamine

(1) Käesoleva seaduse § 45 lõikes 6 nimetatud kohustuse täitmise tagamiseks võib piirava meetme täitmise üle järelevalvet tegev haldusorgan kohustada isikut ettekirjutusega tegema nõutavat tegu või hoiduma teost.

(2) Haldusorgan võib rakendada käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud ettekirjutuse täitmiseks asendustäitmist või sunniraha asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras. Sunniraha igakordse kohaldamise ülemmäär füüsilise isiku suhtes on 9600 eurot ning juriidilise isiku suhtes 30 000 eurot.

(3) Käesoleva seaduse § 45 lõikes 6 nimetatud kohustuse täitmise tagamiseks võib kohaldada vahetut sundi korrakaitseaduses sätestatud alustel ja korras.

(4) Vahetut sundi võib kohaldada Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitseiamet ja Kaitsevägi. Muu haldusorgan võib vahetut sundi kohaldada käesolevas seaduses sätestatud juhul.

(5) Vabariigi Valitsus või tema volitatud haldusorgan võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal ajutiselt võtta üle ettevõtte valduse, kui juriidiline isik ei täida käesoleva seaduse § 45 lõikes 6 sätestatud kohustust.

3. jagu Haldusjärelevalve

§ 147. Haldusjärelevalve tegemine

(1) Käesoleva seaduse § 43 alusel antud ühekordse kriisiülesande täitmise üle teeb haldusjärelevalvet ülesande andnud haldusorgan või tema volitatud haldusorgan.

(2) Käesoleva seaduse § 18 lõike 1 alusel kehtestatud ajutiselt või alaliselt kaitstavate olulise tähtsusega objektide kaitse nõuete täitmise üle teeb haldusjärelevalvet Kaitsepolitseiamet ning sõjalise riigikaitse toimimisega seotud ja Kaitseministeeriumi valitsemisalas oleva julgeolekuasutuse kasutuses olevate objektide korral Kaitsevägi.

(3) Käesoleva seaduse §-des 11, 13, 16 ja 75 ning § 74 lõike 5 alusel kehtestatud elutähtsa teenuse osutamise nõuete täitmise üle teeb haldusjärelevalvet elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja või § 74 lõike 3 alusel tema määratud asutus ning finantsjärelevalve subjektide suhtes Finantsinspektsioon.

(4) Käesoleva seaduse § 80 lõike 4 ja § 81 lõike 5 alusel kehtestatud nõuete täitmise üle teeb haldusjärelevalvet Päästeamet.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud haldusorgan võib ühekordse kriisiülesande täitmise üle haldusjärelevalve tegemisel:

- 1) kohaldada käesoleva seaduse § 108 lõikes 1 sätestatud uurimistoiminguid;
- 2) teha ettekirjutuse ühekordse kriisiülesande õiguspäraseks ja otstarbekaks täitmiseks;
- 3) rakendada ettekirjutuse täitmiseks käesoleva seaduse § 146 lõikes 2 nimetatud sunnivahendeid.

(6) Käesolevas paragrahvis sätestatud haldusjärelvalve tegemiseks võivad Kaitsepolitseiamet ja Kaitsevägi kohaldada vastavalt julgeolekuasutuste seaduses või Kaitseväge korralduse seaduses isikuandmete töötlemise kohta sätestatud.

§ 148. Haldusjärelvalve tegemine kohaliku omavalitsuse üksuse püsiva kriisiülesande täitmise üle

(1) Käesoleva seadusega kohaliku omavalitsuse üksusele pandud püsiva kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse haldusjärelvalvet järgmiselt:

- 1) käesoleva seaduse §-s 19, § 73 lõike 3 punktides 3–5 ning § 76 lõike 1 punktides 1 ja 9 sätestatud ülesannete üle teeb haldusjärelvalvet Päästeamet;
- 2) käesoleva seaduse § 76 lõike 1 punktides 2–7 sätestatud ülesannete üle teeb haldusjärelvalvet Sotsiaalkindlustusamet;
- 3) käesoleva seaduse § 76 lõike 1 punktis 8 sätestatud ülesande üle teeb haldusjärelvalvet Haridus- ja Teadusministeerium.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud haldusorgan võib kohaliku omavalitsuse üksusele pandud püsiva kriisiülesande täitmise üle haldusjärelvalve tegemisel:

- 1) kohaldada käesoleva seaduse § 108 lõikes 1 sätestatud uurimistoiminguid;
- 2) teha ettekirjutuse ühekordse kriisiülesande õiguspäraseks ja otstarbekaks täitmiseks;
- 3) rakendada ettekirjutuse täitmiseks käesoleva seaduse § 146 lõikes 2 nimetatud sunnivahendeid.

4. jagu

Järelevalve õigusaktide põhiseaduslikkuse ja seaduslikkuse üle kriisiolukorras

§ 149. Järelevalve kriisiolukorras tehtud otsuste üle

(1) Järelevalvet eriolukorra, erakorralise, sõjaseisukorra, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni väljakuulutamise ja lõpetamise ning nende pikendamise otsuse ning Eesti Vabariigi territooriumil korraldataval rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osalemiseks välisriigi relvajõududele riigis viibimise loa andmise otsuse põhiseadusele, seadustele ja välislepingule vastavuse üle teeb õiguskantsler.

(2) Kui õiguskantsler leiab, et käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud õigustloov akt on kas täielikult või osaliselt põhiseaduse, seaduse või välislepinguga vastuolus, teeb ta otsuse vastu võtnud organile ettepaneku viia otsus või selle säte kahekümne päeva jooksul kooskõlla põhiseaduse, seaduse või välislepinguga. Kui akt ei ole kahekümne päeva jooksul põhiseaduse või seadusega kooskõlla viidud, teeb õiguskantsler Riigikohtule ettepaneku tunnistada see akt kehtetuks.

(3) Kui õiguskantsler leiab, et käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud üksikakt on kas täielikult või osaliselt põhiseaduse, seaduse või välislepinguga vastuolus, esitab ta viivitamata

Riigikohtule taotluse peatada otsuse kehtivus kuni selle põhiseaduse, seaduse või välislepinguga kooskõlla viimiseni.

(4) Riigikohus lahendab taotluse põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse 3. peatükis sätestatud korras.

§ 150. Järelevalve kriisiolukorras vastuvõetud õigustloovate aktide üle

(1) Järelevalvet kriisiolukorras vastuvõetud õigustloovate aktide põhiseadusele, seadustele ja välislepingutele vastavuse üle teeb õiguskantsler õiguskantsleri seaduse 3. peatükis sätestatud tingimustel ja korras.

(2) Kui õiguskantsler leiab, et eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra ajal vastuvõetud õigustloov akt kas täielikult või osaliselt ei vasta põhiseadusele, seadusele või välislepingule, teeb ta akti vastu võtnud organile ettepaneku viia akt või selle säte kahekümne päeva jooksul kooskõlla põhiseaduse, seaduse või välislepinguga.

(3) Kui õigustloova akti vastu võtnud organ ei ole õiguskantsleri määratud tähtpäevaks akti põhiseaduse, seaduse või välislepinguga kooskõlla viinud, teeb õiguskantsler viivitamata Riigikohtule ettepaneku tunnistada õigustloov akt või selle säte kehtetuks.

(4) Riigikohus lahendab taotluse põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse 2. peatükis sätestatud korras.

13. peatükk Vastutus

§ 151. Elutähtsa teenuse osutaja kohustuste rikkumine

(1) Elutähtsa teenuse osutajale käesoleva seaduse § 74 lõikes 5 kehtestatud nõuete või § 75 lõike 6 punktides 1–7 kehtestatud kohustuste rikkumise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 400 000 eurot.

§ 152. Kriisiolukorra lahendamiseks antud haldusakti täitmata jätmine

(1) Käesoleva seaduse 5. peatüki 2. ja 3. jaos sätestatud piirava meetme kohaldamise haldusakti täitmata jätmise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut või arestiga.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 400 000 eurot.

§ 153. Kriisiülesande täitmata jätmine

(1) Kriisiülesande täitmata jätmise või selle väiksemas ulatuses või tingimustele mittevastava täitmise eest –
karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut või arestiga.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, –
karistatakse rahatrahviga kuni 400 000 eurot.

§ 154. Kodanikukohustuse täitmata jätmine

(1) Kodanikukohustuse mõjuva põhjuseta täitmata jätmise või selle täitmise võimatusest teatamata jätmise eest –
karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud teo eest, kui isikut on varem karistatud sama teo eest, –
karistatakse arestiga.

§ 155. Kriisiülesande täitmiseks vajaliku töökohustuse täitmata jätmine kriisiülesandega ameti- või töökohal

(1) Kriisiülesandega ameti- või töökohal kriisiülesande täitmiseks vajaliku töökohustuse täitmata jätmise või selle täitmise võimatusest teatamata jätmise eest –
karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud teo eest, kui isikut on varem karistatud sama teo eest, –
karistatakse arestiga.

§ 156. Asja sundkasutusse võtmise ja asja sundvõõrandamise takistamine

(1) Asja sundkasutusse võtmise või sundvõõrandamise takistamise eest –
karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, –
karistatakse rahatrahviga kuni 400 000 eurot.

§ 157. Alaliselt või ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti füüsilise kaitse nõuete rikkumine

(1) Alaliselt või ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti füüsilise kaitse nõuete rikkumise eest objekti valdaja töötaja või ametniku poolt –
karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, –
karistatakse rahatrahviga kuni 400 000 eurot.

§ 158. Menetlus

(1) Käesoleva seaduse §-des 151 ja 152 sätestatud väärteo kohtuväline menetleja on Politsei- ja Piirivalveamet.

(2) Käesoleva seaduse §-s 153 sätestatud väärteo kohtuväline menetleja on ministeerium, kelle valitsemisalasse kuuluv kriisiülesanne täitmata jäetakse.

(3) Käesoleva seaduse §-s 154 sätestatud väärteo kohtuväline menetleja on kodanikukohustuse täitmise kohustuse pannud valitsusasutus.

(4) Käesoleva seaduse §-s 155 sätestatud väärteo kohtuväline menetleja on:

- 1) ministeerium, kelle valitsemisalasse kuulub küsimus, mille lahendamiseks kriisiülesandega ameti- või töökoht on moodustatud;
- 2) valla- ja linnavalitsus tema korraldatava elutähtsa teenuse osutaja juures moodustatud kriisiülesandega ameti- või töökoha korral;
- 3) Politsei- ja Piirivalveamet käesoleva seaduse § 89 lõikes 2 nimetatud kriisiülesandega ametikoha korral.

(5) Käesoleva seaduse §-s 156 sätestatud väärteo kohtuväline menetleja on:

- 1) Politsei- ja Piirivalveamet, välja arvatud käesoleva lõike punktides 2 ja 3 sätestatud juhul;
- 2) Kaitsevägi, kui asja võtab sundkasutusse või sundvõõrandab Kaitsevägi või Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus;
- 3) Päästeamet, kui asja võtab sundkasutusse või sundvõõrandab Päästeamet.

(6) Käesoleva seaduse §-s 157 sätestatud väärteo kohtuväline menetleja on:

- 1) Kaitsepolitseiamet;
- 2) sõjalise riigikaitse toimimisega seotud ja Kaitseministeeriumi valitsemisalal oleva julgeolekuasutuse kasutuses oleva objekti korral Kaitsevägi.

14. peatükk **Rakendussätted**

§ 159. Abipolitseiniku seaduse muutmise

Abipolitseiniku seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 42¹ lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kriisiroll määratakse abipolitseinikule (edaspidi *kriisirolliga abipolitseinik*), kes annab nõusoleku abistada politseid kriisiolukorras (edaspidi *kriisi lahendamine*) ning kellel on ülesande täitmiseks vajalikud teadmised ja oskused.“;

2) paragrahvi 42¹ lõigetes 3 ja 4 asendatakse sõnad „riigikaitseliku töökohustusega ameti- või töökohal“ sõnadega „kriisiülesandega ameti- või töökohal“;

3) paragrahvi 42³ lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kui kriisirolliga abipolitseinik nimetatakse sõjaaja ametikohale või kriisiülesandega ameti- või töökohale või tema ameti- või töökoht määratakse kriisiülesandega ameti- või töökohaks, peatub tema kriisirolliga abipolitseiniku staatus. Staatus peatumiseks esitab isik Politsei- ja Piirivalveametile avalduse.“;

4) paragrahvi 42³ lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Kriisirolliga abipolitseiniku staatus jätkub, kui isik vabastatakse kriisiülesandega ameti- või töökohalt või sõjaaja ametikohalt või tema ameti- või töökoht ei ole enam kriisiülesandega ameti- või töökoht. Staatus jätkamiseks esitab isik Politsei- ja Piirivalveametile avalduse.“

§ 160. Advokatuuriseaduse muutmine

Advokatuuriseaduse 4¹. peatükki täiendatakse §-ga 64² järgmises sõnastuses:

„§ 64². Riigi õigusabi osutamine kriisiolukorras

(1) Advokatuuri püsiv kriisiülesanne on korraldada kriisiolukorras käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud kriisiülesande täitmist ning tagada see oma liikmete kaudu.

(2) Kriisiolukorras käesoleva paragrahvi tähenduses on kriisiolukord tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse tähenduses.

(3) Advokatuuri juhatus määrab püsiva kriisiülesande täitmiseks vajaliku arvu riigi õigusabi osutajaid ja nimetab kriisiolukorras riigi õigusabi osutamise kohustusega isikud, keda võib määrata tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 89 lõike 3 alusel kriisiülesandega töökohale.

(4) Riigi õigusabi osutamine füüsilisele isikule kriisiolukorras on püsiv kriisiülesanne, mida täidab riigi õigusabi seaduse § 5 lõikes 1 nimetatud riigi õigusabi osutaja, kes on määratud käesoleva paragrahvi lõike 3 alusel.“

§ 161. Alkoholiseaduse muutmine

Alkoholiseaduse § 36 täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:

„(4) Kriisiolukorras kriisiolukorra lahendamise eesmärgil alkohoolse joogi jaemüügi õiguse peatamise otsus jõustub allakirjutamisel, kui korralduses ei sätestata hilisemat tähtpäeva.“

§ 162. Asjaõigusseaduse muutmine

Asjaõigusseaduse § 158¹ lõike 1¹ kolmas lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Avalikes huvides ehitatud tehnovõrk või -rajatis on ka riikliku või kohaliku omavalitsuse üksuse keskkonnaseire ja tänavavalgustuse ehitist ning tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud ohuteate edastamiseks vajalik sireenisüsteemi seade.“

§ 163. Atmosfääriõhu kaitse seaduse muutmine

Atmosfääriõhu kaitse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) seadust täiendatakse §-ga 38¹ järgmises sõnastuses:

„§ 38¹. Õhukvaliteedi taseme hindamine kriisiülesandena

(1) Käesolevas jaotises sätestatud õhukvaliteedi taseme hindamine on püsiv kriisiülesanne, mida täidab isik, kellega on sõlmitud käesoleva seaduse § 30 lõikes 5 nimetatud haldusleping.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ülesande täitmise nõuded kehtestab valdkonna eest vastutav minister käskkirjaga.“;

2) seaduse 8. peatüki pealkirjast jäetakse välja sõna „Riiklik“;

3) seaduse 8. peatükki täiendatakse §-ga 226¹ järgmises sõnastuses:

„§ 226¹. Järelevalve kriisiülesande täitmise üle

(1) Käesoleva seaduse §-s 34¹ sätestatud kriisiülesande täitmiseks valmistumise üle teeb haldusjärelevalvet käesoleva seaduse § 30 lõikes 5 nimetatud halduslepingus määratud asutus.

(2) Käesoleva seaduse §-s 34¹ sätestatud kriisiülesande täitmise õiguspärasuse ja otstarbekuse üle teeb haldusjärelevalvet Keskkonnaministeerium.

(3) Keskkonnaministeerium võib käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud järelevalve tegemisel:

1) kohaldada tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 108 lõikes 1 sätestatud uurimistoiminguid;

2) teha ettekirjutuse kriisiülesande õiguspäraseks ja otstarbekaks täitmiseks;

3) rakendada ettekirjutuse täitmiseks tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 146 lõikes 2 nimetatud sunnivahendeid.“

§ 164. Autoveoseaduse muutmine

Autoveoseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 1 lõikes 4 asendatakse sõna „riigikaitseaduse“ sõnadega „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse“;

2) paragrahvi 1 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Käesolevat seadust ei kohaldata autoveole, mida tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse alusel kriisiülesande või kodanikukohustuse täitmiseks.“;

3) paragrahvi 36 lõike 4 punkt 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„4) mida kasutatakse päästesündmuse lahendamiseks, kriisiolukorra ennetamiseks või lahendamiseks, sealhulgas sõidukit, mida kasutatakse mitteärilisel humanitaarabi veol;“.

§ 165. Avaliku teabe seaduse muutmine

Avaliku teabe seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 35 lõike 1 punktis 6 asendatakse sõna „riigikaitseaduse“ sõnadega „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse“;

2) paragrahvi 35 lõike 1 punktis 6¹ asendatakse sõna „riigikaitseobjekti“ sõnadega „alaliselt või ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti“;

3) paragrahvi 35 lõike 1 punkt 6² muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„6²) teabe riigi tegevusvaru suuruse ja vahendite koguse kohta ning selle kasutusele võtmise ulatuse ja tingimuste kohta;“;

4) paragrahvi 35 lõiget 1 täiendatakse punktiga 6³ järgmises sõnastuses:

„6³) teabe tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse alusel kriisiolukorraks valmistumise või selle lahendamise kohta juhul, kui selle avalikuks tulek kahjustaks kriisiolukorra lahendamist või püsiva kriisiülesandega asutuse või isiku või põhiseadusliku institutsiooni toimepidevust.“;

5) paragrahvi 35 lõike 2 punkt 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„5) riigi tegevusvaru moodustamise, haldamise ning vahendite soetamisega seotud teabe, kui selle avalikuks tulek võib mõjutada varu moodustamist või vahendite soetamist või ohustada riigi varustuskindlust või julgeolekut.“.

§ 166. Avaliku teenistuse seaduse muutmise

Avaliku teenistuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 16 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Kriisiolukorras võib vaba ametikoha täita ilma konkursita, kui konkursi korraldamine ei ole olukorra kiireloomulisuse tõttu võimalik ja kui ametikoha täitmine on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks.“;

2) paragrahvi 23 täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses:

„(2¹) Kriisiolukorras on ametisse nimetamise õigust omaval isikul õigus määratud ajaks ametisse nimetatud isiku nõusolekul tema teenistustähtaja lõppemisel pikendada teenistustähtaega, kui kriisiolukorrast tingituna ei ole võimalik ametikoha täita ja kui ametikoha täitmine on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks. Tähtaega võib pikendada kuni 60 kalendripäeva kriisiolukorra lõppemisest.“.

§ 167. Eesti Panga seaduse muutmise

Eesti Panga seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 2 täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses:

„(3) Eesti Panga püsivad kriisiülesanded on:

1) käesoleva paragrahvi lõike 2 punktides 1 ja 2 sätestatud ülesanded;

2) Eesti Panga hallatavate maksesüsteemide toimimise tagamine;

3) sularaha väljastamine ja piisava sularahavaru tagamine;

4) tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktides 1 ja 2 nimetatud elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldamine.“;

2) paragrahvi 11² lõige 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(6) Kui Eesti Panga Nõukogu esimehe või Eesti Panga presidendi volitused on lõppenud ennetähtaegselt, tuleb julgeolekukontroll Eesti Panga Nõukogu esimehe või Eesti Panga presidendi kandidaadi suhtes teostada kolme kuu jooksul käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud dokumentide saamisest arvates. Julgeolekukontrolli teostava asutuse juhi loal võib julgeolekukontrolli teostamise tähtaega pikendada ühe kuu võrra, kui esineb riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse § 33 lõike 4 punktis 1 või 2 nimetatud asjaolu või on ühe kuu jooksul võimalik riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse § 33 lõike 4 punktis 3 või 4

nimetatud asjaolu ilmnemine. Julgeolekukontrolli teostamise tähtaja pikendamisest teavitatakse Vabariigi Presidenti, asjaomaseid valitsuskomisjone ning Riigikogu julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni.“.

§ 168. Eesti Rahvusringhäälingu seaduse muutmine

Eesti Rahvusringhäälingu seaduse § 5 täiendatakse lõigetega 1¹ ja 1² järgmises sõnastuses:

„(1¹) Rahvusringhäälingu püsiv kriisiülesanne on:

- 1) täita käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 10 sätestatud ülesannet;
- 2) tagada vähemalt ühe eestikeelse ja ühe venekeelse raadio- ja televisiooniprogrammi ööpäevaringne tootmine ja ligipääs sideettevõtjale;
- 3) tagada eestikeelsete veebipõhiste uudiste ööpäevaringne tootmine ja ligipääs sideettevõtjale;
- 4) tagada valmisolek käesoleva lõike punktis 2 nimetatud raadioprogrammide edastamiseks ringhäälinguvõrgu teenust osutava sideettevõtja sidevõrguni vähemalt kolmest asukohast, sealhulgas vähemalt kahest asukohast väljaspool Tallinna, ning sideettevõtjale ligipääs veebiuudistele vähemalt kahest asukohast, sealhulgas ühest asukohast väljaspool Tallinna.

(1²) Valdkonna eest vastutav minister võib täpsustada määrusega Rahvusringhäälingu püsivat kriisiülesannet, selle täitmise mahtu ning püsiva kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise nõudeid.“.

§ 169. Ehitusseadustiku muutmine

Ehitusseadustikus tehakse järgmised muudatused:

1) seaduses asendatakse läbivalt sõna „riigikaitseobjekt“ sõnadega „alaliselt või ajutiselt kaitstav olulise tähtsusega objekt“ vastavas käändes;

2) paragrahvi 97 lõiked 7 ja 8 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(7) Riigiteid korrashoidev ettevõtja on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 11 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja.

(8) Kohalikke teid korrashoidev ettevõtja on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 4 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja.“;

3) paragrahvi 97 täiendatakse lõikega 8¹ järgmises sõnastuses:

„(8¹) Käesoleva paragrahvi lõigetes 7 ja 8 nimetatud elutähtsa teenuse osutajate püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 5 alusel.“;

4) paragrahvi 115 lõikes 1¹ asendatakse sõna „hädaolukorra“ sõnaga „kriisiolukorra“;

5) paragrahvi 130 täiendatakse lõikega 14 järgmises sõnastuses:

„(14) Järelevalvet käesoleva seaduse § 97 lõikes 8¹ sätestatud kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“

§ 170. Elektriturseaduse muutmise

Elektriturseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahv 21¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 21¹. Elutähtsa teenuse osutaja ja temaga seotud isiku püsiv kriisiülesanne

(1) Tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 8 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja on:

- 1) tootja, kelle elektriijaama netovõimsus on suurem kui 200 MW;
- 2) liinivaldaja, kelle riigipiiri ületava elektriliini ülekandevõimsus on suurem kui 100 MW;
- 3) põhivõrguettevõtja;
- 4) võrguettevõtja, kelle jaotusvõrguga on ühendatud üle 5000 tarbija.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab püsivat kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 5 alusel.

(3) Isiku, kes osutab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud elutähtsa teenuse osutajale võrgu või selle osa arendamise või opereerimise teenust, püsiv kriisiülesanne on tagada võrgu toimimine vastavalt tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 5 alusel kehtestatud nõuetele.“;

2) paragrahvi 60¹ lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Üliväikest eraldatud võrku ei või rajada piirkonda, kus tarbija on elutähtsa teenuse osutaja või alaliselt või ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti valdaja.“;

3) paragrahvi 93 täiendatakse lõikega 4² järgmises sõnastuses:

„(4²) Järelevalvet käesoleva seaduse § 21¹ lõigetes 2 ja 3 sätestatud kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“

§ 171. Elektroonilise side seaduse muutmise

Elektroonilise side seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 2 täiendatakse punktiga 46⁴ järgmised sõnastuses:

„46⁴) ringhäälinguvõrgu teenus on ringhäälinguvõrgu kaudu osutatav elektroonilise side teenus, millega tehakse avalikkusele kättesaadavaks meediateenus.“;

2) paragrahvi 87 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Teenuse osutaja, kelle teenust tarbib vähemalt 10 000 lõppkasutajat, on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktides 12–14 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja vastava teenuse puhul.“;

3) paragrahvi 87 täiendatakse lõikega 4¹ järgmises sõnastuses:

„(4¹) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 5 alusel.“;

4) seaduse 8. peatükki täiendatakse §-ga 90³ järgmises sõnastuses:

„§ 90³. Ringhäälinguvõrgu teenuse osutamise erinõue

(1) Avalik-õiguslikule meediateenuse osutajale ringhäälinguvõrgu teenust osutava sideettevõtja püsiv kriisiülesanne on:

- 1) tagada vähemalt ühe eestikeelse ja ühe venekeelse raadio- ja televisiooniprogrammi ööpäevaringne edastamine üle riigi;
- 2) tagada käesoleva lõike punktis 1 nimetatud võrku raadioprogrammide edastamise suutlikkus vähemalt kolmest asukohast, sealhulgas vähemalt kahest asukohast väljaspool Tallinna.

(2) Valdkonna eest vastutav minister võib kehtestada määrusega käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud püsiva kriisiülesande täitmise ning selle täitmiseks valmistumise täpsemad nõuded ja korra.“;

5) paragrahvi 98 täiendatakse lõikega 10 järgmises sõnastuses:

„(10) Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametil on õigus ettekirjutusega nõuda, et sideettevõtja piiraks sideteenuse osutamist lõppkasutajale või juurdepääsu sidevõrgule, kui see kahjustab avalikku korda ähvardava olulise ohu väljaselgitamist või tõrjumist.“;

6) paragrahvi 105¹ lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kindlaksmääratud geograafilisel alal asuvale mobiiltelefoniteenuse kliendile ja rändlusteenuse kasutajale võib edastada ohutuks tegutsemiseks juhiseid (edaspidi *ohuteavitus*) järgmistel juhtudel:

- 1) valitsusasutuse ning kriisiolukorras ka kriisiolukorra juhi ja kriisiolukorra lahendamise eest vastutava asutuse otsusel, kui mobiiltelefoniteenuse kliendi ja rändlusteenuse kasutaja elule või tervisele esineb oht või sellise ohu lõppemise korral, arvestades, et oht elule või tervisele on eelkõige paljusid inimesi ohustav vahetult eelseisev või juba toimuv päästesündmus, katastroof või muu ootamatu olukord;
- 2) kriisiolukorras valitsusasutuse või kriisiolukorra juhi otsusel riigi julgeolekut ohustava sündmuse või selle lõppemise korral;
- 3) Vabariigi Valitsuse või tema määratud valitsusasutuse otsusel tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 15 lõikes 1 nimetatud Vabariigi Valitsuse korraldatud õppuse läbiviimisel.“;

7) paragrahvi 133 täiendatakse lõikega 6¹ järgmises sõnastuses:

„(6¹) Järelevalvet käesoleva seaduse § 87 lõikes 4¹ sätestatud kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“

§ 172. Erakorralise seisukorra seaduse kehtetuks tunnistamine

Erakorralise seisukorra seadus tunnistatakse kehtetuks.

§ 173. Ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse muutmise

Ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse § 15 lõikes 2¹ asendatakse sõnad „hädaolukorra seadusest“ sõnadega „tsiviilkriisi ja riigikaitse seadusest“.

§ 174. Euroopa Liidu kodaniku seaduse muutmise

Euroopa Liidu kodaniku seaduse § 1 lõikes 3 asendatakse sõna „riigikaitse seaduse“ sõnadega „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse“.

§ 175. Finantsinspektsiooni seaduse muutmise

Finantsinspektsiooni seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 6 täiendatakse lõigetega 1⁴ ja 1⁵ järgmises sõnastuses:

„(1⁴) Finantsinspektsiooni püsiv kriisiülesanne on käesoleva seaduse § 2 lõikes 1 nimetatud seaduste alusel vastavat Eestis tegutsemise õigust omavate isikute üle finantsjärelevalve teostamine. Nimetatud kriisiülesannet ja selle täitmise nõudeid täpsustatakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse alusel, pidades silmas käesoleva seaduse § 4 lõikes 3 sätestatud.“

(1⁵) Finantsinspektsioonil on püsiva kriisiülesande täitmisel kõik käesoleva seaduse § 2 lõikes 1 nimetatud seadustes ning finantskriisi ennetamise ja lahendamise seaduses ning nende alusel antud õigusaktides ettenähtud õigused.“;

2) paragrahvi 54 täiendatakse lõikega 4⁷ järgmises sõnastuses:

„(4⁷) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud konfidentsiaalse teabe ja finantsjärelevalve tulemusi kajastavate dokumentide avaldamine tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse alusel tegutsevatele asutustele ja isikutele on lubatud, kui see on vajalik nimetatud seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks, kusjuures vastavad asutused või isikud peavad hoidma järelevalvelise informatsiooni konfidentsiaalsust käesoleva seaduse § 34 kohaselt.“

§ 176. Halduskoostöö seaduse muutmise

Halduskoostöö seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 1 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Käesolev seadus määrab kindlaks füüsilistele ja juriidilistele isikutele riigi ja kohaliku omavalitsuse avaliku halduse ülesannete (edaspidi *haldusülesanne*) iseseisvaks täitmiseks volitamise tingimused ja korra, haldusorganite vahelise ametiabi osutamise alused ja korra ning haldusorganite vahelise kaasamise ja haldusülesannete ajutise üleandmise alused ja korra.“;

2) paragrahvi 18 lõiget 1 täiendatakse punktiga 6 järgmises sõnastuses:

„6) kriisiolukorras ei ole haldusorganil võimalik talle pandud ülesandeid piisavalt kiiresti ja tulemuslikult täita.“;

3) seadust täiendatakse 3¹. peatükiga järgmises sõnastuses:

„3¹. peatükk

HALDUSORGANITE VAHELINE KAASAMINE JA HALDUSÜLESANNETE AJUTINE ÜLEANDMINE

§ 20¹. Haldusorganite vaheline kaasamine haldusülesande täitmiseks

(1) Haldusorganite vaheline kaasamine on ühe haldusorgani poolt (edaspidi *kaasav haldusorgan*) teise haldusorgani (edaspidi *kaasatav haldusorgan*) kasutamine oma pädevuses oleva haldusülesande täitmiseks.

(2) Haldusorgan võib oma haldusülesande täitmise kaasata igal ajal temale alluva teise haldusorgani.

(3) Alluvuskorras väljaspool võib haldusorganite vahelist kaasamist kasutada seaduse või halduslepingu alusel. Kui seadusega või halduslepinguga ei ole ette nähtud teisiti, võib Vabariigi Valitsus kriisiolukorras otsustada haldusorgani kaasamise alluvuskorras väljaspool.

(4) Haldusülesande täitmisel on kaasataval haldusorganil kaasava haldusorgani volitused.

(5) Haldusülesande täitmist rahastatakse kaasava haldusorgani eelarve kaudu. Kaasav haldusorgan peab tagama haldusülesande täitmise rahastamise ning katma kaasatava haldusorgani haldusülesande täitmisega seotud kulud.

(6) Haldusülesande täitmisel allub kaasatav haldusorgan kaasavale haldusorganile. Kaasav haldusorgan võib anda kaasatavale haldusorganile täitmiseks korraldusi ja juhiseid tema tegevuse suunamiseks ja korraldamiseks.

(7) Kaasatav haldusorgan võib töödelda isikuandmeid, sealhulgas eriliiki isikuandmeid, vastavalt ülesandele, milleks ta kaasati.

(8) Kaasav haldusorgan jääb õiguslikult vastutavaks haldusülesande täitmise eest.

(9) Seaduse alusel kaasatakse haldusorgan juhul, kui seaduses on haldusorgani kaasamine ette nähtud või antud haldusekandjale pädevus otsustada haldusorgani kaasamine oma haldusülesande täitmiseks. Haldusekandjad võivad halduslepinguga määrata kindlaks kaasamise tingimused, kui need pole määratud seaduse või määrusega.

(10) Halduslepingu alusel võib kaasata haldusorgani juhul, kui lepitakse kokku omavalitsusliku haldusülesande täitmisel või seadusega on lubatud riikliku haldusülesande täitmiseks kaasata haldusorganit. Haldusekandjad määravad halduslepinguga kindlaks kaasamise tingimused, kui need pole määratud seaduse või määrusega.

§ 20². Haldusülesande ajutine üleandmine

Kui see on vajalik haldusülesande täitmiseks ja kui pädev haldusorgan ei saa või ei saa õigel ajal oma pädevuses olevat haldusülesannet täita, siis võib haldusorgan anda ajutiselt oma haldusülesande täitmise üle teisele haldusorganile.“

§ 177. Hädaolukorra seaduse kehtetuks tunnistamine

Hädaolukorra seadus tunnistatakse kehtetuks.

§ 178. Isikuandmete kaitse seaduse muutmise

Isikuandmete kaitse seaduse § 53 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Kui Andmekaitse Inspektsiooni juhi volitused on lõppenud enne tähtaega, tuleb julgeolekukontroll Andmekaitse Inspektsiooni juhi kandidaadi suhtes teha kolme kuu jooksul arvates käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud dokumentide saamisest. Julgeolekukontrolli teostava asutuse juhi loal võib julgeolekukontrolli tegemise tähtaega pikendada ühe kuu võrra, kui esineb riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse § 33 lõike 4 punktis 1 või 2 nimetatud asjaolu või ühe kuu jooksul on võimalik punktis 3 või 4 nimetatud asjaolu ilmnemine.“.

§ 179. Isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise

Isikut tõendavate dokumentide seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) seaduses asendatakse läbivalt sõna „riigikaitse seaduse“ sõnadega „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse“;

2) paragrahvi 9⁴ lõikes 3¹ asendatakse tekstiosa „hädaolukorra seaduse § 36 lõike 1 punktis 8“ tekstiosaga „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 20 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja“;

3) seadust täiendatakse §-ga 9⁷ järgmises sõnastuses:

„§ 9⁷. Elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne

(1) Käesoleva seaduse § 9⁴ lõikes 3¹ nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse alusel.

(2) Järelevalvet käesolevas paragrahvis sätestatud kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 180. Julgeolekuasutuste seaduse muutmise

Julgeolekuasutuste seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahv 10 tunnistatakse kehtetuks;

2) paragrahvi 21 lõike 2 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Kaitsepolitsei ameti politseiametnikul on oma ülesannete täitmisel kuriteo tõkestamiseks õigus kohaldada korrakaitse seaduse 3. peatüki 3. jaos sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid ja vahetut sundi korrakaitse seaduses sätestatud alusel ja korras.“.

§ 181. Kaitseliidu seaduse muutmise

Kaitseliidu seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 4 lõike 1 punkt 7 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„7) tagab vajaduse korral alaliselt või ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti ja riigikaitse eesmärgil kasutatava vara ning Eesti välisesinduste valve;“;

2) paragrahvi 4 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Kaitseliitu võib kaasata riiklikku järelevalvesse korrakaitseseaduses sätestatud tingimustel ja korras.“;

3) paragrahvi 4 lõige 3 tunnistatakse kehtetuks;

4) paragrahvi 4 täiendatakse lõikega 6 järgmises sõnastuses:

„(6) Kaitseliidu püsivad kriisiülesanded on käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 2–4 ja 7 nimetatud ülesanded.“;

5) paragrahvi 25 lõige 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(6) Noorliiget ei või kaasata:

1) käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktides 2, 4, 7 ja 8 nimetatud Kaitseliidu ülesannete täitmisel;

2) käesoleva seaduse § 4 lõikes 2 sätestatud riiklikku järelevalvesse;

3) käesoleva seaduse § 4 lõikes 3¹ nimetatud Kaitseväge ülesannete täitmisel.“;

6) paragrahvi 26 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Toetajaliiget võib kaasata käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktides 1–6 sätestatud Kaitseliidu ülesannete täitmisel ning § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse, mis toimub ilma vahetu sunni kohaldamise volitusega päästesündmuse või kriisiolukorra lahendamise eesmärgil.“;

7) paragrahvi 27 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 2 sätestatud alusel valitud auliiget võib kaasata käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktides 1–6 sätestatud Kaitseliidu ülesannete täitmisel ning § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse, mis toimub ilma vahetu sunni kohaldamise volitusega päästesündmuse või kriisiolukorra lahendamise eesmärgil.“;

8) paragrahvi 33 lõikes 1 ja § 57 lõikes 1 asendatakse tekstiosa „lõikes 2 nimetatud korrakaitseorgani ülesannete“ tekstiosaga „§ 4 lõike 2 alusel riiklikus järelevalves“;

9) paragrahvi 40 täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses:

„(2¹) Käesoleva seaduse § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse kaasamisel võib kasutada kaasava korrakaitseorgani erivahendeid korrakaitseseaduses sätestatud tingimustel ja korras.“;

10) paragrahvi 57 lõikes 3 asendatakse tekstiosa „lõikes 2 nimetatud korrakaitseorgani ülesande“ tekstiosaga „§ 4 lõike 2 alusel riiklikus järelevalves“;

11) paragrahvi 58 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

(2) Kaitseliidu liikmel, kes Kaitseliidu koosseisus on kaasatud käesoleva seaduse § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse, mis ei toimu erakorralise seisukorra ajal selle lahendamise

eesmärgil, on vigastada saamise, haigestumise või hukkamise korral õigus ainult käesoleva seaduse §-des 61, 64 ja 65 sätestatud tagatistele.“;

12) paragrahvi 58 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Kaitseliidu liikmele, kes Kaitseliidu koosseisus on kaasatud käesoleva seaduse § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse, mis toimub erakorralise seisukorra ajal selle lahendamise eesmärgil, või § 4 lõike 3¹ alusel käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatuta Kaitseväe ülesande täitmise, kohaldatakse kaitseväeteenistuse seaduse §-des 193–196 sätestatud tagatist.“;

13) paragrahvi 59 lõiked 1 ja 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Käesoleva seaduse § 4 lõikes 1 sätestatud ülesannete täitmisel ja § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse kaasamisel, mis toimub erakorralise seisukorra ajal selle lahendamise eesmärgil, tagab töötervishoiu ja tööohutuse nõuete järgimise Kaitseliit.“;

(2) Käesoleva seaduse § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse ja § 4 lõikes 3¹ nimetatud Kaitseväe ülesannete täitmise kaasamisel tagab töötervishoiu ja tööohutuse nõuete järgimise kaasav ametiasutus.“;

14) paragrahvi 60 lõike 1 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Kaitseliidu liikme vigastada saamise ja hukkamise korral käesoleva seaduse § 4 lõikes 1 sätestatud ülesannete täitmisel ja § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse kaasamisel, mis toimub erakorralise seisukorra ajal selle lahendamise eesmärgil, korraldab töötervishoiu ja tööohutuse uurimise Kaitseliit.“;

15) paragrahvi 60 lõike 3 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Kaitseliidu liikme vigastada saamise ja hukkamise korral käesoleva seaduse § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse kaasamisel, mis ei toimu erakorralise seisukorra ajal selle lahendamise eesmärgil, või lõikes 3¹ nimetatud Kaitseväe ülesannete täitmise kaasamisel korraldab töötervishoiu ja tööohutuse uurimise kaasav ametiasutus.“;

16) paragrahvi 60 lõige 4 tunnistatakse kehtetuks;

17) paragrahvi 60 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Kaitseliidu liikme vigastada saamise korral käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktis 4 sätestatud Kaitseliidu ülesande täitmisel ning § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse kaasamisel, mis toimub erakorralise seisukorra ajal selle lahendamise eesmärgil, ja § 4 lõike 3¹ punkti 2 alusel õppekogunemisel ja lisaõppekogunemisel osalemisel hindab Kaitseliidu liikme terviseseisundit Kaitseväe juhataja määratud arst, et tuvastada püsiv töövõimetus ning meditsiiniline seos püsiva töövõimetus tekkimise ja teenistuskohustuse täitmisel saadud vigastuse vahel.“;

18) paragrahvi 60 lõige 7 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(7) Kaitseliidu liikme vigastada saamise korral käesoleva seaduse § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse kaasamisel, mis ei toimu erakorralise seisukorra ajal selle lahendamise eesmärgil, tuvastab seose töövõime ulatuse ja teenistuskohustuse täitmisel saadud vigastuse

vahel vajaduse korral Sotsiaalkindlustusamet avaliku teenistuse seaduse §-s 49¹ sätestatud korras.“;

19) paragrahvi 60¹ lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Püsiv töövõimetus käesoleva seaduse tähenduses on rohkem kui 182 järjestikuse kalendripäeva jooksul esinev oluline funktsioonihäire, mis on tekkinud Kaitseliidu liikmena käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktis 4 sätestatud Kaitseliidu ülesande täitmisel või lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse kaasamisel, mis toimub erakorralise seisukorra ajal selle lahendamise eesmärgil, või § 4 lõikes 3¹ nimetatud Kaitseväge ülesannete täitmisel osalemisel teenistuskohustuse täitmise tõttu saadud vigastuse tagajärjel.“;

20) paragrahvi 61 lõige 4¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4¹) Kui Kaitseliidu liige kaasatakse käesoleva seaduse § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse, mis ei toimu erakorralise seisukorra ajal selle lahendamise eesmärgil, ja kui tal tuvastatakse selle käigus teenistuskohustust täites õnnetusjuhtumi või tema vastu toimepandud ründe või tema poolt süüteo tõkestamise või ohu tõrjumise tagajärjel saadud vigastuse või tekkinud haiguse tõttu ajutine töövõimetus, osaline või puuduv töövõime, maksab Kaitseliit riigieelarvest eraldatud rahaliste vahendite arvelt ühekordset hüvitist Kaitseministeeriumi otsuse alusel avaliku teenistuse seaduse § 49 lõigetes 6–11 sätestatud ulatuses ja korras.“;

21) paragrahvi 61 lõige 5¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5¹) Kui Kaitseliidu liige kaasatakse käesoleva seaduse § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse, mis ei toimu erakorralise seisukorra ajal selle lahendamise eesmärgil, ja kui ta selle käigus hukkub teenistuskohustust täites õnnetusjuhtumi või tema vastu toimepandud ründe või tema poolt süüteo tõkestamise või ohu tõrjumise tagajärjel, maksab Kaitseliit riigieelarvest eraldatud rahaliste vahendite arvelt ühekordset hüvitist Kaitseministeeriumi otsuse alusel avaliku teenistuse seaduse § 49 lõigetes 1, 2 ja 11 sätestatud ulatuses ja korras.“;

22) paragrahvi 64 lõike 1 punkt 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„2) Kaitseliidu koosseisus, kaasatuna käesoleva seaduse § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse, mis ei toimu erakorralise seisukorra ajal selle lahendamise eesmärgil;“;

23) paragrahvi 64 lõige 1¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1¹) Käesolevas paragrahvis sätestatud korras hüvitatakse ravikulu ka Kaitseliidu liikmele, kui ta kaasatakse käesoleva seaduse § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse, mis ei toimu erakorralise seisukorra ajal selle lahendamise eesmärgil, ja kui ta selle käigus haigestub teenistuskohustust täites õnnetusjuhtumi, tema vastu toimepandud ründe või tema poolt süüteo tõkestamise või ohu tõrjumise tagajärjel.“;

24) paragrahvi 67 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Eriolukorra ja erakorralise seisukorra ajal võib Kaitseliidu liikmele, kes osaleb Kaitseliidu koosseisus kriisiolukorra lahendamisel korrakaitse seaduse § 82² lõike 2 punkti 2 alusel, maksta tasu.“;

25) paragrahvi 68 lõikes 1 asendatakse tekstiosa „ning lõikes 2 nimetatud korrakaitseorgani ülesannete ja lõikes 3¹ nimetatud Kaitseväe ülesannete täitmisel“ tekstiosaga „ning lõike 2 alusel riiklikus järelevalves ja § 4 lõikes 3¹ nimetatud Kaitseväe ülesannete täitmisel osalemisel“;

26) paragrahvi 79 lõikes 4 asendatakse tekstiosa „punktides 1–4, 6 ja 7 nimetatud korrakaitseorgani ülesannete“ tekstiosaga „alusel riiklikus järelevalves“.

§ 182. Kaitseväe korralduse seaduse muutmise

Kaitseväe korralduse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) seaduses asendatakse läbivalt sõnad „riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister“ sõnadega „sõjalise kaitse valdkonna eest vastutav minister“;

2) paragrahvi 3 lõike 1 punkt 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„3) osalemine rahvusvahelises sõjalises koostöös käesolevas seaduses ja tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud korras;“;

3) paragrahvi 3 lõige 1¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1¹) Kaitseväge võib kaasata riiklikku järelevalvesse korrakaitse seaduses sätestatud tingimustel ja korras.“;

4) paragrahvi 3 lõiked 1²–3 tunnistatakse kehtetuks;

5) paragrahvi 37¹ lõigetes 6² ja 7 asendatakse tekstiosa „riigikaitse seaduse § 87⁵ alusel“ tekstiosaga „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 141 alusel“;

6) paragrahvi 44 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Jõu kasutamine käesoleva seaduse tähenduses on Kaitseväe poolt füüsilise jõu, erivahendi, relva, lahingutehnika või muu Kaitseväe kasutuses oleva võime kasutamine riigi sõjalise kaitse ja julgeoleku tagamise eesmärgil või Kaitseväe ülesannete täitmisel rahvusvahelises sõjalises koostöös.“;

7) paragrahvi 48 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse §-des 123–125 nimetatud rahvusvahelises sõjalises koostöös osaledes võib Kaitsevägi teenistusülesande täitmisel kasutada jõudu vastavalt käesolevas paragrahvis ja käesoleva seaduse §-s 44 sätestatule:

1) enda või teise inimese vastu suunatud ründe tõrjumiseks;

2) Kaitseväe või koos Kaitseväega rahvusvahelises sõjalises koostöös osalevate relvajõudude valduses olevate objektide vastu suunatud ründe tõrjumiseks;

3) rahu ja julgeoleku säilitamiseks või taastamiseks või muude Kaitseväele antud ülesannete täitmiseks.“;

8) paragrahvi 48¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 48¹. Füüsilise jõu ja erivahendite kasutamine demineerimistöodel

Käesoleva seaduse § 3 lõike 1 punktides 4¹ ja 4² sätestatud ülesannete täitmisel võib Kaitsevägi kasutada füüsilist jõudu ja erivahendeid päästeseaduse §-s 24¹ ettenähtud alusel ja korras ning korrakaitseaduse §-s 44 sätestatud riikliku järelevalve erimeedet korrakaitseaduses sätestatud alusel ja korras.“;

9) paragrahvi 49 lõike 1 punkt 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„2) käesoleva seaduse § 3 lõike 1¹ alusel riiklikku järelevalvesse kaasamisel;“;

10) paragrahvi 49 lõikes 2¹ asendatakse tekstiosa „ja 47“ tekstiosaga „, 44¹, 47 ja 53¹“;

11) paragrahvi 49 lõikest 5 jäetakse välja tekstiosa „ja käesoleva seaduse § 3 lõikes 2“.

§ 183. Kaitseväeteenistuse seaduse muutmine

Kaitseväeteenistuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 70 lõike 3 punktis 1¹, § 76 lõike 1 punktis 9, § 79 lõike 1 punktis 4 ja § 80⁷ lõike 1 punktis 4 asendatakse tekstiosa „riigikaitseaduse § 46 lõikes 1“ tekstiosaga „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 89 lõikes 2“;

2) paragrahvi 70 lõikes 4 ja § 76 lõike 3 punktis 4 asendatakse tekstiosa „riigikaitseaduse § 46 lõike 3“ tekstiosaga „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 89 lõike 3“;

3) paragrahvi 104 lõike 1 punkt 3 tunnistatakse kehtetuks;

4) paragrahvi 156¹⁰ lõikes 2 asendatakse tekstiosa „riigikaitseaduse § 23 lõike 4“ tekstiosaga „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 28 lõike 4“.

§ 184. Karistusseadustiku muutmine

Karistusseadustiku § 261 pealkiri ja lõiked 1 ja 2 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„§ 261. Kriisiolukorra lahendamiseks vajaliku asja sundkasutusse andmise ja asja sundvõõrandamise kohustuse täitmata jätmine

(1) Kriisiolukorra lahendamiseks vajaliku asja sundkasutusse andmise või asja sundvõõrandamise kohustuse täitmata jätmise või selle täitmise võimatusest teatamata jätmise eest –

karistatakse rahatrahviga kuni 100 trahviühikut või arestiga.

(2) Sama teo eest erakorralise või sõjaseisukorra ajal, mobilisatsiooni või demobilisatsiooni ajal –

karistatakse rahalise karistusega.“.

§ 185. Kaugkütteseaduse muutmine

Kaugkütteseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 7 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 3 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja on võrgupiirkonnas tegutsev soojuse tootja ja võrguettevõtja.“;

2) paragrahvi 7 lõige 3¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3¹) Soojusettevõtja, kelle tootmise prognoositav maht aastas on vähemalt 10 000 MWh võrgupiirkonna kohta, on kohustatud soojuse tootmiseks tagama niisuguse koguse reservkütuse kasutamise võimaluse, mis kindlustab soojusvarustuse seitsme ööpäeva jooksul.“;

3) paragrahvi 7 täiendatakse lõikega 3² järgmises sõnastuses:

„(3²) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 5 alusel.“;

4) paragrahvi 28 senine tekst loetakse lõikeks 1 ja paragrahvi täiendatakse lõikega 2 järgmises sõnastuses:

„(2) Järelevalvet käesoleva seaduse § 7 lõikes 3² sätestatud püsiva kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 186. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmine

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduses asendatakse läbivalt sõna „hädaolukorra“ sõnaga „kriisiolukorra“.

§ 187. Kiirgusseaduse muutmine

Kiirgusseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahv 108 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 108. Sekkumine kiirgushädaolukorras

Kiirgushädaolukorrale reageerimise valmisoleku tagamiseks koostatakse plaan vastavalt tsiviilkriisi ja riigikaitse seadusele.“;

2) paragrahvis 113 asendatakse tekstiosa „korra- ja kiirgusohutusseaduse §-des 30, 31, 32, 45, 49, 50, 51, 52 ja 53“ tekstiosaga „korra- ja kiirgusohutusseaduse §-des 30, 31, 32, 44, 44¹, 45, 49, 50, 51, 52, 53 ja 53¹“.

§ 188. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmine

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 6 lõige 2¹ tunnistatakse kehtetuks;

2) paragrahvi 6 täiendatakse lõikega 2² järgmises sõnastuses:

„(2²) Omavalitsusüksuse ülesanne on tagada kriisideks valmisolek vastavalt tsiviilkriisi ja riigikaitse seadusele ja selle alusel kehtestatud õigusaktidele.“;

3) paragrahvi 6 lõikes 3 asendatakse tekstiosa „1.–2¹.“ tekstiosaga „1.–2.“.

§ 189. Kohtute seaduse muutmine

Kohtute seaduse § 54¹ lõige 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(6) Kui Riigikohtu esimehe volitused on lõppenud ennetähtaegselt, tuleb julgeolekukontroll Riigikohtu esimehe kandidaadi suhtes teostada kolme kuu jooksul arvates käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud dokumentide saamisest. Julgeolekukontrolli teostava asutuse juhi loal võib julgeolekukontrolli teostamise tähtaega pikendada ühe kuu võrra, kui esineb riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse § 33 lõike 4 punktis 1 või 2 nimetatud asjaolu või kui ühe kuu jooksul on võimalik riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse § 33 lõike 4 punktis 3 või 4 nimetatud asjaolu ilmnemine. Julgeolekukontrolli teostamise tähtaja pikendamisest teavitatakse Vabariigi Presidenti, asjaomaseid valitsuskomisjone ning Riigikogu julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni.“

§ 190. Konsulaarseaduse muutmine

Konsulaarseaduse § 51 lõikes 1 asendatakse sõna „riigikaitseaduse“ sõnadega „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse“.

§ 191. Korrakaitseaduse muutmine

Korrakaitseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvid 16–16² tunnistatakse kehtetuks;

2) paragrahvi 23 lõiked 1 ja 2 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Käesolevas peatükis sätestatud riikliku järelevalve meetet võib kohaldada avaliku korra eest vastutava isiku ning käesolevas peatükis sätestatud alustel ja korras muu isiku suhtes.

(2) Käesolevas peatükis sätestatud riikliku järelevalve meetet võib kohaldada isiku suhtes, keda ei ole alust pidada avaliku korra eest vastutavaks isikuks, kui see on vältimatult vajalik ohu ennetamiseks, väljaselgitamiseks, tõrjumiseks või korrarikkumise kõrvaldamiseks.“;

3) paragrahv 25 tunnistatakse kehtetuks;

4) paragrahvi 28 lõikes 2 ja § 29 lõikes 3 asendatakse tekstiosa „§-s 16“ tekstiosaga „§-s 82¹“;

5) paragrahvi 44 lõike 1 punkt 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„3) kõrgendatud ohu ennetamiseks, väljaselgitamiseks või tõrjumiseks;“;

6) paragrahvi 44 lõike 5 teises lauses asendatakse tekstiosa „prefekti või muu korrakaitseorgani juhi loal“ tekstiosaga „prefekti, muu korrakaitseorgani juhi või nende volitatud isiku loal“;

7) seadust täiendatakse §-ga 44¹ järgmises sõnastuses:

„§ 44¹. Liikumispiirang

(1) Politsei või seaduses sätestatud juhul muu korrakaitseorgan võib ajutiselt keelata isikul teatud territooriumil liikumise või sellelt lahkumise järgmistel juhtudel:

1) isiku elu või tervist ähvardava vahetu ohu korral;

2) ülekaaluka avaliku huvi kaitseks;

3) kõrgendatud ohu ennetamiseks, väljaselgitamiseks ja tõrjumiseks.

(2) Kui liikumiskiirang kehtestatakse määramata arvu isikute suhtes üldkorraldusena, teavitab korrakaitseorgan viivitamata avalikkust liikumiskiirangu territooriumist ning selle kehtestamisest ja lõpetamisest.

(3) Liikumiskiirangut võib kohaldada kuni käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud aluse äralangemiseni.

(4) Liikumiskiirangut võib kohaldada üksnes prefekti, muu korrakaitseorgani juhi või nende volitatud isiku loal.

(5) Liikumiskiirangut rikkuva isiku suhtes on õigus kasutada vahetut sundi nii kaua, kui see on eesmärgi saavutamiseks vältimatu.“;

8) seaduse 3. peatüki 3. jao 3. jaotist täiendatakse §-ga 53¹ järgmises sõnastuses:

„§ 53¹. Asja sundkasutusse võtmine ja sundvõõrandamine

(1) Politsei või muu seaduses sätestatud korrakaitseorgan võib võtta ajutiselt kasutusse isiku valduses oleva asja juhul, kui see on vältimatult vajalik ohu tõrjumiseks, korrarikkumise kõrvaldamiseks, pääste- või demineerimistööks või ulatusliku evakuatsiooni või varjumise läbiviimiseks.

(2) Politsei või muu seaduses sätestatud korrakaitseorgan võib käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel kasutusse võetava asja sundvõõrandada riigi omandisse, kui asi kasutamise käigus tõenäoliselt hävineb või kui asja ei saa kasutamise järel isikule muul objektiivsel põhjusel tagastada.

(3) Politsei või muu seaduses sätestatud korrakaitseorgan võib kohustada isikut toimetama käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud asja kindlaksmääratud kohta, kui muud isikut vähem koormavad võimalused asja kohaletoimetamiseks puuduvad.

(4) Asja sundkasutusse võtmisel ja sundvõõrandamisel võib kasutada vahetut sundi nii kaua, kui see on eesmärgi saavutamiseks vajalik.

(5) Käesolevas paragrahvis sätestatud meetmete protokollimine on kohustuslik.

(6) Sundkasutusse võtmisele ja sundvõõrandamisele ei kuulu:

1) raha ja isikule kuuluvad asjad, millele ei saa pöörata sissenõuet täitemenetluses;

2) elutähtsa teenuse osutamiseks vältimatult vajalikud asjad;

3) kirikute, koguduste ning usuühingute usuliste talituste ja teenistuste korraldamiseks vajalikud vallasasjad;

4) välisriigi esindusele ja selles töötavale isikule kuuluvad asjad;

5) asjad, mille omandi piiramine ei ole kooskõlas rahvusvaheliste kokkulepete või rahvusvahelise õigusega.

(7) Euroopa Liidu toimimise lepingu I lisas nimetatud põllumajandustoodete, välja arvatud kalandustoodete tootmiseks otseselt vajaliku transpordivahendi, kinnisasja või selle osa, ehitise, masina, seadme või muu vallasasja sundkasutusse võtmist või sundvõõrandamist välditakse ajavahemikul 1 aprillist kuni 1 oktoobrini.“;

9) paragrahv 61 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 61. Koosoleku korraldamine kriisiolukorras

Koosoleku korraldamine ja pidamine kriisiolukorras toimub käesolevas seaduses sätestatud korras tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud erisustega.“;

10) paragrahvi 63 täiendatakse punktiga 1¹ järgmises sõnastuses:

„1¹) erakorralise ja sõjaseisukorra ajal alaliselt või ajutiselt kaitstavale olulise tähtsusega objektile ja riigikaitsele ehitisele lähemal kui 500 meetrit;“;

11) paragrahvi 69 lõike 1 punkt 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„2) see on vältimatu, et hoida ära oluline või kõrgendatud vahetu oht või seda tõrjuda.“;

12) seaduse 6. peatükk muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„6. peatükk

Riigi korrakaitseülesande täitmise kaasamine

1. jagu

Korrakaitseesse kaasamine

§ 82. Muu isiku kui avaliku korra eest vastutava isiku kaasamine riigi korrakaitseülesande täitmise korrakaitselepingu alusel

Valdkonna eest vastutav minister võib Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori ettepanekul ning eriseaduses kindlaksmääratud alustel ja korras otsustada järgmiste isikute kaasamise politsei ülesannete täitmise korrakaitselepinguga:

- 1) turvaettevõtja;
- 2) mittetulundusühingu, mille põhikirjaliseks eesmärgiks on osalemine avaliku korra kaitsmisel;
- 3) kohaliku omavalitsuse, millel on ametisse nimetatud korrakaitseametnik või moodustatud korrakaitseüksus.

§ 82¹. Muu füüsilise isiku kui avaliku korra eest vastutava isiku kaasamine riigi korrakaitseülesande täitmise

(1) Korrakaitseorgan võib kaasata ohtu tõrjuma või korrarikkumist kõrvaldama füüsilise isiku, kui ta on võimeline ohtu tõrjuma või korrarikkumist kõrvaldama ja kui:

- 1) tegemist on vahetu olulise või kõrgendatud ohuga;
- 2) avaliku korra eest vastutavat isikut ei ole teada või vastutaval isikul ei ole võimalik ohtu õigel ajal tõrjuda või korrarikkumist kõrvaldada või see ei anna piisavat tulemust;

3) korrakaitseorgan ei saa ise või vabatahtlikult kaasatud isiku abil õigel ajal või piisavalt tulemuslikult ohtu tõrjuda või korrarikkumist kõrvaldada ja

4) kaasamine ei tekita ebaproportsionaalselt suurt ohtu kaasatavale isikule ega ole vastuolus kaasatava isiku muude seadusest tulenevate kohustustega.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud juhul on muud isikut kui avaliku korra eest vastutavat isikut lubatud kaasata ainult nii kaua, kui see on ohu tõrjumiseks või korrarikkumise kõrvaldamiseks vältimatult vajalik, kuid mitte kauem kui 48 tunniks.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel kohustatud füüsilisele isikule peab olema tagatud 24 tunni kohta vähemalt kuus tundi puhkeaega, millest neli tundi puhkeaega peab olema katkematu.

(4) Korrakaitse ei või kaasata:

1) alla 18-aastast füüsilist isikut;

2) keskmise, raske või sügava puudega isikut ja tema hooldajat;

3) puuduva töövõimega isikut;

4) rasedat;

5) isikut, kes kasvatab keskmise, raske või sügava puudega last;

6) üht alla 12-aastast last kasvatavat vanemat või hooldajat;

7) naissoost isikut perioodil, millal tal on töölepingu seaduse kohaselt õigus emapuhkusele;

8) kaitseväelast, kelle teenistussuhe ei ole peatunud;

9) kriisiülesandega ameti- või töökohal töötavat isikut, kui ta täidab kriisiülesannet.

(5) Ajavahemikul 1. aprillist kuni 1. oktoobrini on korrakaitseülesande täitmisest vabastatud füüsiline isik, kes tegeleb Euroopa Liidu toimimise lepingu I lisas loetletud põllumajandustoodete, välja arvatud kalandustoodete tootmisega, kui:

1) isikul on korrakaitseülesande täitmise ajal reaalne vajadus osaleda Eestis põllumajandustöödel ja

2) korrakaitseülesande täitmine võib põhjustada ohu isiku põllumajandustootmise jätkamisele.

§ 82². Kaitseväge ja Kaitseliidu kaasamine riiklikku järelevalvesse

(1) Kaitseväge ja Kaitseliitu võib kaasata riiklikku järelevalvesse juhul ja nii kaua, kui korrakaitseorgan ei saa ise ega vabatahtlikult kaasatud isiku abil õigel ajal või piisavalt tulemuslikult ohtu ennetada, välja selgitada, tõrjuda või korrarikkumist kõrvaldada.

(2) Kaitseväge ja Kaitseliitu võib kaasata järgmiste riikliku järelevalve ülesannete täitmise:

1) otsingu- ja päästetöö ning demineerimistöö;

2) kriisiolukorra lahendamine;

3) liikluse korraldamine ja reguleerimine kriisiolukorras;

- 4) maismaapiiri valvamine;
- 5) politsei ja piirivalve seaduses ja selle alusel määratud isikute kaitsmine ja objektide valvamine;
- 6) tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel määratud alaliselt või ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti kaitsmine;
- 7) ühiskonna toimimise seisukohast oluliste võrgu- ja infosüsteemide kaitsmine;
- 8) riigivastaste, avaliku rahu vastaste ning üldohtlike süütegude toimepanemise ohu ennetamine, väljaselgitamine, tõrjumine ja korrarikkumise kõrvaldamine;
- 9) ulatusliku evakuatsiooni läbiviimisse ja varjumise korraldamisse.

(3) Riiklikku järelevalvesse kaasatav kaitseväelane ja Kaitseliidu liige on allutatud ülesande täitmise eest vastutavale korrakaitseorgani ametnikule või käsuõigusega ülemale või juhile, kes saab korraldusi korrakaitseorganilt.

(4) Riiklikku järelevalvesse kaasatav Kaitsevägi või Kaitseliit võib kohaldada riikliku järelevalve meetmeid ja vahetut sunni juhul, kui ta on kaasatud käesoleva seaduse § 82⁴ lõike 1 punkti 3 alusel riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega.

(5) Kui käesoleva seaduse § 82⁴ lõike 1 punktis 3 nimetatud otsuses ei ole määratud teisiti, võib riikliku järelevalve meetmete kohaldamise volitusega kaitseväelane ja Kaitseliidu tegevliige käesoleva seaduse § 82² lõikes 2 nimetatud ülesande täitmisel kohaldada §-des 28 ja 30, § 32 lõigetes 1–4, §-des 38, 41, 42, 44 ja 44¹, § 45 lõigetes 1 ja 5 ning §-des 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52 ja 53¹ sätestatud erimeetmeid.

(6) Kaitseväelane ja Kaitseliidu tegevliige võib käesoleva seaduse § 32 lõikes 4 ja § 45 lõikes 5 sätestatud erimeetmeid kohaldada vaid eriolukorra või erakorralise seisukorra ajal.

(7) Kui käesoleva seaduse § 82⁴ lõike 1 punktis 3 nimetatud otsuses ei ole määratud teisiti, võib riiklikku järelevalvesse vahetu sunni kohaldamise volitusega kaasatud kaitseväelane või Kaitseliidu tegevliige kanda ja kasutada kaasava korrakaitseorgani erivahendit ning relvaseaduse § 3 lõike 2 punktis 2 nimetatud relva.

§ 82³. Kaitseväge ja Kaitseliidu riiklikku järelevalvesse kaasamise tingimused

(1) Riiklikku järelevalvesse võib riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega kaasata kaitseväelast ja Kaitseliidu tegevliiget, kes on läbinud kaitseväelase ja Kaitseliidu tegevliikme riiklikku järelevalvesse kaasamise väljaõppe ja omandanud selle tulemusena asjaomase ülesande täitmiseks ning selle raames riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamiseks vajalikud teadmised, oskused ja hoiakud (edaspidi *õpiväljundid*).

(2) Riiklikku järelevalvesse kaasatav kaitseväelane ja Kaitseliidu tegevliige peab kandma vormiriietust koos eritunnusega. Riiklikus järelevalves kasutatav Kaitseväge või Kaitseliidu sõiduk tähistatakse eritunnusega.

(3) Ülesande iseloomust tuleneval erandjuhul võib korrakaitseorgani loal loobuda vormiriietuse kandmisest ja eritunnuse kasutamisest.

§ 82⁴. Kaitseväe ja Kaitseliidu riiklikku järelevalvesse kaasamise otsustamine ja lõpetamine

(1) Kaitseväe ja Kaitseliidu riiklikku järelevalvesse kaasamise otsustab:

- 1) Kaitseväe juhataja või tema volitatud ülem, kui Kaitsevägi kaasatakse ilma korrakaitseorgani riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volituseta;
- 2) Kaitseliidu ülem või tema volitatud isik, kui Kaitseliit kaasatakse ilma korrakaitseorgani riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volituseta;
- 3) Vabariigi Valitsus Vabariigi Presidendi nõusolekul, kui Kaitsevägi või Kaitseliit kaasatakse korrakaitseorgani riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 3 nimetatud otsusest teavitatakse viivitamata Riigikogu juhatust ja Riigikogu riigikaitsekomisjoni esimeest.

(3) Kaitseväe ja Kaitseliidu riiklikku järelevalvesse kaasamise otsustamisel määratakse muu hulgas:

- 1) kaasatavate kaitseväelaste ja Kaitseliidu liikmete koguarv või selle ülempiir;
- 2) kaasamise tähtaeg;
- 3) lubatud riikliku järelevalve meetmed, relvad ja erivahendid.

(4) Kaitseväge ja Kaitseliitu võib kaasata kuni 30 päevaks otsuse tegemise päevast arvates. Kaitseväe ja Kaitseliidu kaasamist võib pikendada kuni 30 päeva kaupa, järgides käesolevas seaduses kaasamise kohta sätestatud tingimusi ja korda.

(5) Kui jätkuv Kaitseväe või Kaitseliidu kaasamine takistaks märkimisväärselt Kaitseväe või Kaitseliidu põhiülesannete täitmist, võib kaasamise otsustanud organ kaasamise enne tähtaega lõpetada, teavitades sellest enne korrakaitseorganit.

§ 82⁵. Kaitseväe ja Kaitseliidu riiklikku järelevalvesse kaasamise kord

(1) Kaitseväe ja Kaitseliidu riiklikku järelevalvesse kaasamise tingimused ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

(2) Kaitseväe ja Kaitseliidu riiklikku järelevalvesse kaasamise korras sätestatakse:

- 1) riiklikku järelevalvesse kaasamise taotlemise ja otsustamise täpsem kord;
- 2) riiklikku järelevalvesse kaasatavate kaitseväelaste ja Kaitseliidu liikmete alluvuse küsimused;
- 3) kaitseväelase ja Kaitseliidu liikme riiklikku järelevalvesse kaasamise väljaõppe kord, õpiväljundite kirjeldus või õppekava;
- 4) eritunnuse kirjeldus ja kasutamise nõuded;
- 5) riiklikku järelevalvesse kaasamisega kaasneva kulu hüvitamise kord.

2. jagu

Korrakaitseesse kaasatud füüsilise isiku õigused

§ 82⁶. Töölepingu ülesütlemise või teenistussuhte lõpetamise keeld

Tööandja ei või töötajaga töölepingut üles öelda või ametnikuga teenistussuhet lõpetada põhjusel, et töötaja või ametnik on kaasatud käesoleva seaduse § 82¹ alusel korra-kaitsesse.

§ 82⁷. Ravi- ja ravimikulude hüvitamine

Kui isik on käesoleva seaduse § 82¹ alusel korra-kaitsesse kaasamise käigus saanud vigastada või on haigestunud, on isikul õigus, et riik kannaks tema ravi- ja ravimikulud, mida ei kaeta ravikindlustuse seaduse alusel.

§ 82⁸. Hüvitis osalise ja puuduva töövõime tekkimisel

(1) Kui käesoleva seaduse § 82¹ alusel korra-kaitsesse kaasatud isikul tuvastatakse töövõimetoetuse seaduse alusel osaline või puuduv töövõime korra-kaitses osalemisel saadud vigastuse või töö tõttu tekkinud haiguse tagajärjel, on isikul õigus saada riigilt hüvitist, lähtudes Eesti Töötukassa poolt töövõime esmakordsel hindamisel tuvastatud töövõime ulatusest, järgmiselt:

1) osalise töövõime korral – tema kahe aasta töötasu või palga ulatuses;

2) puuduva töövõime korral – tema seitsme aasta töötasu või palga ulatuses.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud seose isiku töövõime ulatuse ja käesoleva seaduse § 82¹ alusel kohustuse täitmise tagajärjel saadud vigastuse või tekkinud haiguse vahel tuvastab vajaduse korral Sotsiaalkindlustusamet avaliku teenistuse seaduse §-s 49¹ sätestatud korras.

(3) Hüvitise arvutamise aluseks võetakse töölepingu seaduse alusel arvutatud isiku keskmine töötasu.

(4) Kui isik ei saanud hüvitise määramisele eelneval perioodil töötasu ega palka, arvutatakse hüvitise suurus hüvitise määramise ajal töölepingu seaduse § 29 lõike 5 alusel kehtiva töötasu alammäära alusel.

(5) Hüvitis makstakse isikule välja osade kaupa. Osa suurus sõltub töövõime esmakordsel või kordushindamisel tuvastatud osalise või puuduva töövõime kestusest.

(6) Hüvitist ei maksta kokku rohkem kui töövõime esmakordsel hindamisel tuvastatud töövõime ulatusele vastav hüvitise maksimummäär.

(7) Kui isiku töövõime ulatus muutub, lähtutakse hüvitise edasisel maksmisel töövõime kordushindamisel tuvastatud töövõime ulatusele vastavast käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud hüvitise määrast, võttes arvesse juba väljamakstud hüvitist.

(8) Kui töövõime kordushindamise tulemusena on isikul õigus saada hüvitist väiksemas ulatuses, kui talle on välja makstud, siis enam makstud summat tagasi ei nõuta.

(9) Isikul, kellele töövõime kordushindamise tõttu enam käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud hüvitist ei makstud, kuid kelle töövõime on uue töövõime kordushindamise alusel vähenenud, ei tohi makstava hüvitise aeg koos ajaga, mille eest hüvitist ei makstud, olla kokku pikem tema hüvitise maksimummäär arvutamise aluseks olevast ajast.

(10) Kui töövõime kordushindamisel tuvastatud osalise või puuduva töövõime periood algab töövõime esmakordsele tuvastamisele järgneval kalendriaastal, korrigeeritakse hüvitise arvutamise aluseks olevat töötasu või palka osalise või puuduva töövõime esmakordse tuvastamise aasta tarbijahinnaindeksiga. Kui töövõime kordushindamisel tuvastatud osalise või puuduva töövõime periood algab hiljem, korrigeeritakse hüvitise arvutamise aluseks olevat töötasu või palka tarbijahinnaindeksitega alates osalise või puuduva töövõime esmakordse tuvastamise aastast kuni viimasele töövõime kordustuvastamisele eelneva aastani.

§ 82⁹. Hüvitis isiku hukkmisel

(1) Kui käesoleva seaduse § 82¹ alusel korraüksesse kaasatud isik kohustuste täitmise käigus hukub või saadud vigastuse tagajärjel sureb, on perekonnaseaduse alusel tema ülalpidamisel olnud isikutel õigus saada riigilt hüvitist kokku isiku kümne aasta töötasu või palga ulatuses.

(2) Kui käesoleva seaduse § 82¹ alusel korraüksesse kaasatud isik kohustuste täitmise käigus hukub või saadud vigastuse tagajärjel sureb, maksab riik isiku matuse korraldanud isikule tehtud kulude hüvitamiseks toetust. Toetust makstakse surnu transportimise, tuhastamise või matmise ja leinatalituse kulude hüvitamiseks.

§ 82¹⁰. Hüvitiste ja kulude määramine ja maksmine

(1) Käesoleva seaduse §-des 82⁷–82⁹ ettenähtud hüvitiste ja kulude arvutamise, määramise ja maksmise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

(2) Käesoleva seaduse § 82¹ alusel korraüksesse kaasatud isiku hukkmise ning osalise või puuduva töövõime korral makstavate hüvitiste taotlemisel ja määramisel kohaldatakse riigieelarve seaduse §-s 58 sätestatud.

§ 82¹¹. Hüvitise saamise õiguse puudumine

Käesoleva seaduse §-des 82⁷–82⁹ sätestatud ei kohaldata, kui käesoleva seaduse § 82¹ alusel korraüksesse kaasatud isik oli hukkmisel või vigastuse saamisel:

- 1) pannud toime süüteo;
- 2) pannud toime enesetapu või enesetapukatse;
- 3) pannud toime enesevigastuse, mis ei ole põhjuslikus seoses haigusliku seisundiga ega tulenenud teiste isikute õigusvastasest käitumisest;
- 4) alkohoolse, narkootilise või psühhotroopse aine joobes.“;

13) paragrahvi 83 täiendatakse lõigetega 5¹– 5³ järgmises sõnastuses:

„(5¹) Asja sundkasutusse võtmisega ja sundvõõrandamisega tekkinud kulud hüvitab asja sundkasutusse võtmist taotlenud korraükseseorgan. Isikule asja sundkasutusse võtmisega ja sundvõõrandamisega tekkinud kulud võib jätta hüvitamata, kui:

- 1) korraükseseorgan kasutas asja isiku huvides;
- 2) korraükseseorgan kasutas avaliku korra eest vastutava isiku asja;
- 3) isik võib saada kulude hüvitist mujalt, sealhulgas kindlustuselt.

(5²) Riikliku järelevalve käigus asja sundkasutusse võtmise ja sundvõõrandamisega tekkinud kulud hüvitatakse täies ulatuses isikule, kes tegeleb Euroopa Liidu toimimise lepingu I lisas loetletud põllumajandustoodete, sealhulgas kalandustoodete tootmisega.

(5³) Käesoleva paragrahvi lõikes 5² nimetatata isikutele riikliku järelevalve käigus asja sundkasutusse võtmise ja sundvõõrandamisega tekkinud kulude ulatuse ja hüvitamise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.“;

14) seaduse 7. peatükki täiendatakse §-ga 83¹ järgmises sõnastuses:

„§ 83¹. Korrakaitssesse kaasamise hüvitis

(1) Kui isik kaasati käesoleva seaduse §-de 53¹ ja 82¹ alusel korrakaitssesse, on tal õigus saada korrakaitssesse kaasamist taotlenud korrakaitseorganilt:

1) hüvitist korrakaitsses osaletud aja eest, välja arvatud juhul, kui tööandja säilitab töötajale või ametnikule korrakaitsses osalemise ajal tema senise töötasu;

2) kaasamisega tekkinud otseste kulude hüvitist.

(2) Korrakaitssesse kaasatud isikule makstavate hüvitiste ulatuse ja maksmise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.“.

§ 192. Krediidiasutuste seaduse muutmine

Krediidiasutuste seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 3 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Eestis asutatud krediidiasutus või välisriigi krediidiasutuse Eestis asutatud filiaal on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 1 või 2 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja, välja arvatud juhul, kui tema Eestis tehtud maksed või Eestis tehtud sularaha väljamaksed moodustavad vähem kui ühe protsendi Eesti krediidiasutuste, makseasutuste ja e- raha asutuste vastavast kogunäitajast ning Eesti Panga hinnangul pole tal Eestis maksete toimimisele olulist mõju. Hinnangu andmisel arvestab Eesti Pank eelnimetatud maksete kõrval ka asjaomases krediidiasutuses või filiaalis maksekontot omavate klientide arvu ja kaasatud hoiuste mahtu.“;

2) paragrahvi 3 täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses:

„(2¹) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevust korraldav asutus täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 5 alusel.“;

3) paragrahvi 3 täiendatakse lõigetega 4 ja 5 järgmises sõnastuses:

„(4) Eesti Pank võib kehtestada käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud loetelu koostamise täpsemad tingimused ja korra.

(5) Elutähtsat teenust osutav krediidiasutus ja välisriigi krediidiasutuse filiaal on kohustatud säilitama tema juures maksekontot omavale isikule kriisiolukorras juurdepääsu makseasutuste

ja e-raha asutuste seaduse § 3 lõike 1 punktis 2 nimetatud makseteenustele, kuid mitte suuremas ulatuses, kui vastav asutus neid teenuseid tavaolukorras pakub.“;

4) paragrahvi 96 täiendatakse lõikega 14 järgmises sõnastuses:

„(14) Järelevalvet käesoleva seaduse § 3 lõikes 2¹ sätestatud kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 193. Kriminaalmenetluse seadustiku muutmine

Kriminaalmenetluse seadustikus tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 3 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Erakorralise ja sõjaseisukorra ajal kohaldatakse käesolevat seadustikku, arvestades käesoleva seadustiku 14². peatükis sätestatud erisusi.“;

2) seadustikku täiendatakse 14². peatükiga järgmises sõnastuses:

„14². peatükk

ERAKORRALISE JA SÕJASEISUKORRA AJAL MENETLUSTOIMINGUTE TEGEMISE JA KOHTUMENETLUSE ERISUSED

§ 382¹¹. Isiku kahtlustatavana kinnipidamine

(1) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib kuriteos kahtlustatavat kohtu loata kinni pidada kuni hetkeni, kui tema suhtes on koostatud süüdistusakt või sõlmitud kokkulepe, kuid mitte üle 96 tunni.

(2) Kahtlustatava kinnipidamise kohta erakorralise või sõjaseisukorra ajal koostab uurimisasutus kinnipidamisprotokolli ning teatab sellest 48 tunni jooksul prokuratuurile. Kinnipidamisprotokolli sisu tehakse kahtlustatavale teatavaks.

(3) Kahtlustatav kuulatakse erakorralise või sõjaseisukorra ajal üle viivitamata, kuid hiljemalt 72 tundi pärast kinnipidamist.

(4) Erakorralise või sõjaseisukorraga kaasnevatel erandlikel asjaoludel, eelkõige kriminaalasja erilise keerukuse või mahukuse või samaaegsete kriminaalasjade paljususe korral võib prokuratuur pikendada käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kinnipidamise tähtaega kokku kuni 168 tunnini.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud juhul pikendatakse kinnipidamist kirjalikku taasesitamist võimaldaval viisil ja pikendamine peab sisaldama järgmisi andmeid:

1) kinnipidamist pikendava prokuröri nimi;

2) kuupäev ja kellaaeg;

3) selle isiku nimi, kelle kinnipidamist pikendatakse;

4) kinnipidamise tähtaeg;

5) kinnipidamise pikendamise põhjendus või viide dokumendile, mis kinnipidamise pikendamise põhjendust sisaldab.

(6) Kui prokuratuur veendub erakorralise või sõjaseisukorra ajal isiku vahistamise vajaduses, koostab ta vahistamisaotluse ja korraldab kinnipeetu toimetamise selle taotluse lahendamiseks kohtusse tema kahtlustatavana kinnipidamisest alates 96 tunni jooksul või käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud juhul pikendatud kinnipidamise tähtaja jooksul.

§ 382¹². Jälitustoiminguks loa andmise vormistamine

Erakorralise või sõjaseisukorra ajal vormistatakse käesoleva seadustiku § 126⁴ lõigetes 2 ja 3 nimetatud kirjalik luba 48 tunni jooksul jälitustoimingu alustamisest arvates.

§ 382¹³. Jälitustoimingust teavitamine

(1) Kui jälitustoimingu tegemise loa tähtaeg lõpeb või mitme ajaliselt vähemalt osaliselt kattuva jälitustoimingu tegemisel neist viimase loa tähtaeg lõpeb erakorralise või sõjaseisukorra ajal, teavitab jälitusasutus isikut, kelle suhtes jälitustoiming tehti, ning isikut, kelle perekonna- või eraelu puutumatus jälitustoiminguga oluliselt riivati ja kes on menetluse käigus tuvastatud, nelja kuu jooksul pärast erakorralise või sõjaseisukorra lõppemist, kuid hiljemalt viis aastat pärast jälitustoimingu loa tähtaja lõppemist.

(2) Käesoleva seadustiku § 126¹³ lõikes 6 nimetatud teavitamata jätmise loa tähtaja lõppemise või selle pikendamisest keeldumise korral teavitatakse isikut jälitustoimingust nelja kuu jooksul pärast erakorralise või sõjaseisukorra lõppemist, kuid hiljemalt viis aastat pärast jälitustoimingu loa tähtaja lõppemist.

§ 382¹⁴. Kriminaal- ja kohtutoimiku dokumentide tõlkimine

(1) Menetleja võib otsustada, et erakorralise või sõjaseisukorra ajal jäetakse dokumendid, mis ei ole eestikeelsed, eesti keelde tõlkimata.

(2) Juhul kui prokuratuur või kohus peab vajalikuks käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud dokumendi tõlkimist, laseb ta dokumendi suuliselt või kirjalikult eesti keelde tõlkida.

§ 382¹⁵. Kriminaalasja läbivaatamise territoriaalse kohtualluvuse muutmine

Erakorralise või sõjaseisukorra ajal on Riigikohtu esimehel õigus muuta õigusemõistmise korra kohaseks toimimiseks kriminaalasjade läbivaatamise territoriaalset kohtualluvust, juhul kui erakorralise või sõjaseisukorraga kaasnevate erandlike asjaolude tõttu ei ole võimalik kriminaalasja läbi vaadata käesoleva seadustiku §-des 24–27 sätestatud kohtualluvuse kohaselt.

§ 382¹⁶. Kriminaalasja arutamise tähtaeg

(1) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal otsustab kohus kohtu alla andmise kümne päeva jooksul kriminaalasja kohtusse saabumise päevast arvates ning kohtuotsus kuulutatakse välja hiljemalt järgmisel päeval pärast kohtuotsuse tegemist.

(2) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal ei kohaldata kohtulikule arutamisele käesoleva seadustiku §-s 268¹ sätestatud.

§ 382¹⁷. Kriminaalasja arutamise peatamine maakohtus ja ringkonnakohtus

(1) Kohus võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal peatada kohtusse saadetud kriminaalasja kohtuliku arutamise või kriminaalasja apellatsiooni korras arutamise, kui asja arutamine ei ole võimalik või on oluliselt raskendatud erakorralise või sõjaseisukorraga kaasnevate erandlike asjaolude tõttu.

(2) Asja arutamise peatamise vormistab kohus põhistatud määrusega.

(3) Kohus uuendab käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel peatatud menetluse, kui peatamise aluseks olev asjaolu on ära langenud.

§ 382¹⁸. Kriminaalasja kassatsiooni korras läbivaatamise peatamine

(1) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib Riigikohus menetlusse võetud kriminaalasja läbivaatamise peatada, kui asja läbivaatamine ei ole võimalik või on oluliselt raskendatud erakorralise või sõjaseisukorraga kaasnevate erandlike asjaolude tõttu.

(2) Kriminaalasja läbivaatamise peatamise vormistab Riigikohus põhistatud määrusega.

(3) Riigikohus uuendab käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel peatatud menetluse, kui peatamise aluseks olev asjaolu on ära langenud.

(4) Kriminaalasja läbivaatamise peatamise korral katkeb käesoleva seadustiku § 363 lõikes 7 sätestatud menetlustähtaja kulgemine ja menetluse uuendamisel algab tähtaja kulgemine uuesti.

§ 382¹⁹. Kohtuotsuse ja -määruse täitmisele pööramise tähtaeg

(1) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib prokuratuur taotleda kohtult süüdimõistva kohtuotsuse või kohtumääruse viivitamata täitmisele pööramist, kui kohtulahendi hilisem täitmine on raskendatud või võimatu või viivitamatu täitmine on vajalik riigi julgeolekut ja põhiseaduslikku korda ähvardava vahetu ohu kiireks tõrjumiseks.

(2) Kohus otsustab kohtulahendi viivitamata täitmisele pööramise kirjalikus menetluses põhistatud määrusega.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud määrust saab vaidlustada üksnes süüdimõistva otsuse peale edasi kaevates.“

§ 194. Kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse muutmine

Kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse § 4¹ pealkirjas ja lõikes 1 asendatakse tekstiosa „kõrgendatud kaitsevalmiduse ja sõjaseisukorra ajal“ tekstiosaga „riigikaitse kaitse“ kriisiolukorras“.

§ 195. Käibemaksuseaduse muutmine

Käibemaksuseaduse § 39 lõikes 6 asendatakse sõna „riigikaitse“ sõnadega „sõjalise kaitse“.

§ 196. Küberturvalisuse seaduse muutmine

Küberturvalisuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 3 lõike 1 punktist 1 jäetakse välja sõnad „hädaolukorra seaduses sätestatud“;

2) paragrahvi 3 lõiget 4 täiendatakse punktiga 11¹ järgmises sõnastuses:

„11¹) riigi tegevusvaru haldajale;“;

3) paragrahvi 7 täiendatakse lõikega 3¹ järgmises sõnastuses:

„(3¹) Kui elutähtsa teenuse toimimist tagavad infosüsteemid asuvad välisriigis, tagab elutähtsa teenuse osutaja elutähtsa teenuse toimepidevuse ka viisil ja vahenditega, mis ei sõltu välisriikides asuvatest infosüsteemidest.“;

4) seadust täiendatakse §-ga 17³ järgmises sõnastuses:

„17³. Haldusorgani kaasamine

Riigi Infosüsteemi Amet võib kaasata küberintsidendi lahendamisse teise haldusorgani halduskoostöö seaduses sätestatud korras.“.

§ 197. Lennundusseaduse muutmise

Lennundusseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) seaduses asendatakse läbivalt sõnad „riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister“ sõnadega „sõjalise kaitse valdkonna eest vastutav minister“;

2) paragrahvi 4 lõikes 5 asendatakse sõna „riigikaitse seaduse“ sõnadega „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse“;

3) paragrahvi 46² lõikes 5 ja § 60¹ lõike 3 punktis 2 asendatakse sõna „hädaolukorra“ sõnaga „kriisiolukorra“;

4) seaduse 7¹. peatükki täiendatakse §-ga 46¹⁹ järgmises sõnastuses:

„§ 46¹⁹. Lennujulgestuse teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne

(1) Lennujulgestuse teenuse osutaja, kes tagab lennujulgestusmeetmete kohaldamise elutähtsat teenust osutava lennuvälja käitlejaga sõlmitud lepingu alusel, püsiv kriisiülesanne on tagada teenuse osutamine vastavalt käesoleva seaduse 7¹. peatükis sätestatud ja lennuvälja käitlejaga sõlmitud lepingule.

(2) Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega kehtestada käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kriisiülesande täitmiseks erisused, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks.“;

5) seaduse 8³. peatükki täiendatakse §-ga 50⁴¹ järgmises sõnastuses:

„§ 50⁴¹. Maapealse teenindaja püsiv kriisiülesanne

(1) Maapealse teenindaja, kes osutab nõukogu direktiivi 96/67/EÜ lisas loetletud maapealse käitluse teenuseid, välja arvatud toitlustusteenust, elutähtsat teenust osutavale lennuvälja käitlejale maapealse teeninduse lepingu alusel, püsiv kriisiülesanne on tagada teenuse

osutamine vastavalt käesoleva seaduse 8³. peatükis sätestatule ja maapealse teeninduse lepingule.

(2) Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega kehtestada käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kriisiülesande täitmiseks erisused, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks.“;

6) paragrahv 58⁸ tunnistatakse kehtetuks;

7) seadust täiendatakse §-ga 58⁹ järgmises sõnastuses:

„§ 58⁹. Elutähtsa teenuse osutaja ja püsiv kriisiülesanne

(1) Tallinna lennuinfo piirkonnas tsiviillennuliiklusteenuse ja aeronavigatsiooniteenuse osutaja on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 16 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja.

(2) Lennuvälja käitaja, kes käitab Tallinna ja Pärnu lennuvälja, on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 15 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 5 alusel.“;

8) paragrahvi 60¹ täiendatakse lõikega 13 järgmises sõnastuses:

„(13) Järelevalvet käesoleva seaduse § 46¹⁹ lõikes 1, § 50⁴¹ lõikes 1 ja § 58⁸ lõikes 3 sätestatud kriisiülesannete täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 198. Liiklusseaduse muutmine

Liiklusseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 8 lõiget 3 täiendatakse punktiga 1¹ järgmises sõnastuses:

„1¹) korrakaitseorgani poolt riiklikku järelevalvesse kaasatud Kaitseväge või Kaitseliidu reguleerija kriisiolukorras;“;

2) paragrahvi 99 lõikes 2 asendatakse tekstiosa „Riigikaitse seaduse 4. peatüki“ tekstiosaga „Tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse 10. peatüki“;

3) paragrahvi 190⁶ lõike 2 punkt 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„4) veoautoga on täidetud tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse tähenduses kriisiülesannet või kriisiülesande täitmiseks vajalikku kodanikukohustust.“.

§ 199. Maagaasiseaduse muutmine

Maagaasiseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 17¹ lõikes 2¹ asendatakse tekstiosa „hädaolukorra seaduse § 36 lõike 1 punktis 2“ tekstiosaga „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 9“;

2) paragrahvi 17¹ täiendatakse lõikega 2² järgmises sõnastuses:

„(2²) Käesoleva paragrahvi lõikes 2¹ nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesande, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses § 74 lõike 5 alusel.“;

3) paragrahvi 22 lõige 15 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

(15) Tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 9 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja on:

1) ettevõtja, kes osutab gaasivõrgus ülekandeteenust;

2) ettevõtja, kelle jaotusvõrguga on ühendatud üle 1000 tarbija.“;

4) paragrahvi 22 täiendatakse lõigetega 15² ja 15³ järgmises sõnastuses:

„(15²) Käesoleva paragrahvi lõikes 15 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesande, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 5 alusel.“;

(15³) Isiku, kes osutab käesoleva paragrahvi lõikes 15 nimetatud elutähtsa teenuse osutajale võrgu või selle osa arendamise või opereerimise teenust, püsiv kriisiülesanne on tagada võrgu toimimine vastavalt tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 5 alusel kehtestatud nõuetele.“;

5) paragrahvi 26² lõikes 2¹ ja § 26³ lõikes 2 asendatakse sõnad „Vabariigi Valitsuse kriisikomisjon“ sõnadega „asjaomane asutus“ vastavas käändes;

6) paragrahvi 26² lõike 4¹ teine lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium teavitab olukorrast Vabariigi Valitsust ja muid asjaomaseid asutusi.“;

7) paragrahvi 37 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Järelevalvet käesoleva seaduse § 17¹ lõikes 2² ning § 22 lõigetes 15² ja 15³ sätestatud kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 200. Makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse muutmine

Makseasutuste ja e-raha asutuste seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 4 lõike 1 punkt 14 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„14) sularaha käitlemine;“;

2) paragrahvi 4 täiendatakse lõikega 6 järgmises sõnastuses:

„(6) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 14 tähenduses on:

1) sularaha käitlemine sularaha lugemine, sortimine, pakendamine ja arvestuse pidamine, sularahaautomaatide kassettide täitmine ning muud teenused, mis võimaldavad sularaha- või makseautomaadist sularaha väljavõtmist, kui see töötab ühe või mitme kaardi väljastaja huvides, kes ei ole kontolt raha välja võtva kliendiga sõlmitud makseteenuse lepingu osapool;

2) pangatähtede käitluse seadmete haldamine Euroopa Keskpanga kinnitatud sularaha käitlemise registris olevate seadmete omamine, monitoorimine, riistvaralise ja tarkvaralise toimekindluse tagamine ning sularahaautomaatide kassettide sularahaautomaatidesse paigaldamise korraldamine.“;

3) paragrahvi 4¹ pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„4¹. Makseteenuste hulgast välistatud teenuseid osutava isiku kohustused“;

5) paragrahvi 4¹ täiendatakse lõigetega 5 ja 6 järgmises sõnastuses:

„(5) Isik, kes osutab vähemalt ühte käesoleva seaduse § 4 lõikes 6 nimetatud teenust, on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 2 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punkti 2 alusel.“;

5) paragrahvi 5 täiendatakse lõigetega 1¹–1⁴ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Eestis asutatud makseasutus või e-raha asutus või välisriigi makseasutuse või välisriigi e-raha asutuse filiaal on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktides 1 ja 2 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja, kui tema Eestis tehtud maksed või sularaha väljamaksud moodustavad rohkem kui ühe protsendi Eesti krediidasutuste, makseasutuste ja e-raha asutuste vastavast kogunäitajast ning Eesti Panga hinnangul on tal Eestis maksete toimimisele oluline mõju. Hinnangu andmisel arvestab Eesti Pank eelnimetatud maksete kõrval ka makseasutuses või e-raha asutuses maksekontot omavate klientide arvu.

(1²) Elutähtsat teenust osutavate makseasutuste ja e-raha asutuste loetelu kinnitab Eesti Pank.

(1³) Eesti Pank võib kehtestada käesoleva paragrahvi lõikes 1² nimetatud loetelu koostamise täpsemad tingimused ja korra.

(1⁴) Käesoleva paragrahvi lõikes 1¹ nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevust korraldab asutus täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 5 alusel.“;

6) paragrahvi 50 lõike 3 punktis 11 asendatakse sõna „hädaolukorra“ sõnaga „kriisiolukorra“;

7) paragrahvi 89 täiendatakse lõikega 5 järgmises sõnastuses:

„(5) Järelevalvet käesoleva seaduse § 3 lõikes 1¹ ja § 4¹ lõikes 5 sätestatud kriisiülesannete täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 201. Maksukorralduse seaduse muutmine

Maksukorralduse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 29 punktid 53–55 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„53) Kaitseressursside Ametile kaitseväeteenistuse seaduses sätestatud kutsealuse ja asendusteenistuja kaitseväeteenistuskohustuse täitmise tagamiseks ja riikliku järelevalve korraldamiseks ning tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud kriisiülesande määramiseks ja täitmise tagamiseks, ning kriisiülesande täitmiseks vajaliku töökohustuse nõuete kontrollimiseks;

53¹) Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusele tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse alusel ühekordse kriisiülesande andmiseks ja teatavaks tegemiseks, asja sundkasutusse võtmiseks ja sundvõõrandamiseks ning nende teatavaks tegemiseks, samuti nende täitmise tagamiseks ja järelevalve teostamiseks;

54) Kaitsevägele kaitseväeteenistuse seaduses nimetatud reservis oleva isiku kaitseväeteenistuskohustuse täitmise tagamiseks ja riikliku järelevalve teostamiseks, tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse alusel kodanikukohustuse rakendamiseks, selle täitmise tagamiseks ja järelevalve teostamiseks, ning Kaitseväge korralduse seaduses sätestatud kaitsevägeeluure teostamiseks;

55) tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 97 alusel isikule kodanikukohustuse või § 42 alusel asutusele ühekordse kriisiülesande panemise otsustamiseks.“;

3) paragrahvi 29 täiendatakse punktidega 62 ja 63 järgmises sõnastuses:

„62) korra- ja kaitseorganile korra- ja kaitseorganiseaduse § 82¹ lõikes 1 nimetatud isiku korra- ja kaitseorganiseaduse täitmise kaasamise otsustamiseks;

63) Välisministeeriumile välisriikide esindustes töötanud või töötavate isikute töötamise andmete kohta.“.

§ 202. Meditsiiniseadme seaduse muutmine

Meditsiiniseadme seaduse § 16 täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:

„(4) Kui see on vajalik paljude inimeste elu ja tervist vahetult ohustavas olukorras, sealhulgas loodusõnnetus, katastroof, nakkushaiguse epideemia või kriisiolukord tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse tähenduses, ning kui kõigi kehtestatud nõuete täitmine ei võimalda tagada elanikkonna ja raviasutuste katkematut varustatust meditsiiniseadmetega, võib Terviseamet ajutiselt lubada erandeid meditsiiniseadme turul kättesaadavaks tegemise nõuete, meditsiiniseadme kliiniliste uuringute ja *in vitro* diagnostikameditsiiniseadme toimivusuuringute nõuete, meditsiiniseadme ohutusala teabe esitamise nõuete ja teabe edastamise nõuete täitmisest. Samuti võib Terviseamet sellises olukorras piirata meditsiiniseadme reklaami, kui see on vajalik inimeste elu ja tervise kaitseks.“.

§ 203. Meediateenuste seaduse muutmine

Meediateenuste seaduse § 21 täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:

„(4) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal tuleb edastatud programmi salvestisi säilitada erakorralise või sõjaseisukorra lõppemiseni.“.

§ 204. Meresõiduohutuse seaduse muutmine

Meresõiduohutuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 50 täiendatakse lõigetega 3 ja 4 järgmises sõnastuses:

„(3) Jäämurdeteenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on tagada jäämurdeperioodil jäämurdmine enda teeninduspiirkonnas vastavalt Transpordiametiga sõlmitud lepingule.

(4) Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega kehtestada käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud kriisiülesande täitmiseks erisused, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks.“;

2) paragrahvi 76 täiendatakse lõikega 12 järgmises sõnastuses:

„(12) Järelevalvet käesoleva seaduse § 50 lõikes 3 sätestatud püsiva kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 205. Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse muutmine

Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 13 lõikes 8 asendatakse sõnad „eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra“ sõnaga „kriisiolukorra“;

2) paragrahv 26 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 26. Nakkushaiguste leviku tõkestamine kriisiolukorras

Nakkushaiguse leviku tõkestamiseks kriisiolukorras rakendatakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seadust käesolevast seadusest tulenevate erisustega.“;

3) paragrahvi 28 lõige 12 tunnistatakse kehtetuks;

4) paragrahvi 45² lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Terviseamet võib kaasata olukorras, mis on seotud tervishoiualase hädaolukorra või kriisiolukorraga, oma ülesannete täitmise teise haldusorgani halduskoostöö seaduses sätestatud korras.“.

§ 206. Planeerimisseaduse muutmine

Planeerimisseaduse § 2 lõikes 2 asendatakse sõna „hädaolukorra“ sõnaga „kriisiolukorra“.

§ 207. Politsei ja piirivalve seaduse muutmine

Politsei ja piirivalve seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) seadust täiendatakse §-ga 3¹ järgmises sõnastuses:

„§ 3¹. Politsei ülesannete täitmise kaasamine

(1) Politsei- ja Piirivalveamet võib avaliku korra kaitsesse kaasata vanglateenistuse ametnikke juhul ja nii kaua, kui Politsei- ja Piirivalveamet ei saa ise õigel ajal või piisavalt tulemuslikult ohtu ennetada, välja selgitada, tõrjuda või korrarikkumist kõrvaldada.

(2) Vanglateenistuse kaasamine on lubatav juhul, kui see ei takista oluliselt vanglateenistuse ametnike teenistuskohustuste täitmist. Vanglateenistuse ametnike esmane ülesanne on täita neile pandud teenistuskohustusi.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel kaasatud vanglateenistuse ametnikul on politseiametniku volitused.

(4) Täpsemad Politsei- ja Piirivalveameti ülesanded, mille täitmisse võib vanglateenistuse ametnikke kaasata, ning kaasamise tingimused ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

(5) Kaitseväge ja Kaitseliitu võib kaasata politsei ülesannete täitmisse ja selle raames riiklikku järelevalvesse korrakaitseeaduses sätestatud tingimustel ja korras.“;

2) paragrahvi 7⁷ lõiked 3–8 tunnistatakse kehtetuks;

3) paragrahvi 72¹ lõikest 1 jäetakse välja sõnad „hädaolukorra lahendamise“;

4) paragrahvi 108⁴ lõige 4¹ tunnistatakse kehtetuks;

5) paragrahvi 108⁴ lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Vabatahtlikul merepäästjal on õigus kohaldada merepäästetööl korrakaitseeaduse §-des 30 ja 50 ja § 53¹ lõikes 1 sätestatud järelevalve erimeetmeid korrakaitseeaduses sätestatud alusel.“.

§ 208. Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmine

Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse § 5¹ tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Kriisiolukorras võib Sotsiaalkindlustusamet valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul pikendada isiku puude raskusastme kestust, kui puude raskusastme tuvastamine on kriisiolukorra tõttu objektiivsetel põhjustel oluliselt takistatud ja puude raskusastme kestuse pikendamine on vajalik puudega inimesele tema sotsiaalsete tagatiste säilimiseks, kuni kriisiolukorrast tingitud ümberkorralduse vajadus on ära langenud.“.

§ 209. Põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse muutmine

Põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 2 punkt 9 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„9) lahendab taotlusi peatada või lõpetada erakonna tegevus või peatada töötajate ja tööandjate ühingu või selle liidu tegevus;“;

2) paragrahvi 2 täiendatakse punktiga 11 järgmises sõnastuses:

„11) lahendab taotlusi kontrollida erakorralise seisukorra, sõjaseisukorra, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni väljakuulutamise ja lõpetamise otsuse ning Eesti Vabariigi territooriumil korraldataval rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osalemiseks välisriigi relvajõududele riigis viibimise loa andmise otsuse vastavust põhiseadusele, seadusele ja välislepingule.“;

3) paragrahvi 3 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Erakorralise ja sõjaseisukorra ajal otsustab erakonna ning töötajate ja tööandjate ühingu või selle liidu tegevuse peatamise kolleegium.“;

4) paragrahvi 13 täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses:

„(3) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal lahendab kohus käesoleva seaduse §-s 6 nimetatud taotluse viivitamata.“;

5) seaduse 3. peatüki pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„3. peatükk

KAEBUSED RIIGIKOGU, RIIGIKOGU JUHATUSE JA VABARIIGI PRESIDENDI OTSUSTE PEALE NING TAOTLUSED RIIGIKOGU JA VABARIIGI PRESIDENDI OTSUSTE TÜHISTAMISEKS“;

6) paragrahvi 16 senine tekst loetakse lõikeks 1 ja paragrahvi täiendatakse lõikega 2 järgmises sõnastuses:

„(2) Õiguskantsler ja kohus võivad esitada Riigikohtule taotluse tühistada Riigikogu erakorralise seisukorra, sõjaseisukorra, mobilisatsiooni või demobilisatsiooni väljakuulutamise või lõpetamise otsus või Eesti Vabariigi territooriumil korraldataval rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osalemiseks välisriigi relvajõududele riigis viibimise loa andmise otsus.“;

7) paragrahvi 18 senine tekst loetakse lõikeks 1 ja paragrahvi täiendatakse lõikega 2 järgmises sõnastuses:

„(2) Õiguskantsler ja kohus võivad esitada Riigikohtule taotluse tühistada Vabariigi Presidendi sõjaseisukorra või mobilisatsiooni väljakuulutamise otsus.“;

8) paragrahvid 19–20¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 19. Kaebuse ja taotluse esitamise tähtaeg

Kaebuse Riigikogu, Riigikogu juhatuse või Vabariigi Presidendi otsuse peale ja taotluse Riigikogu või Vabariigi Presidendi otsuse tühistamiseks võib Riigikohtule esitada kümne päeva jooksul otsuse jõustumisest arvates.

§ 20. Kaebuse ja taotluse sisu- ja vorminõuded

(1) Kaebus ja taotlus esitatakse põhistatult ja selles märgitakse:

- 1) andmed kaebuse või taotluse esitaja kohta;
- 2) andmed vaidlustatava otsuse kohta;
- 3) selgelt väljendatud taotlus.

(2) Lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatule märgitakse kaebuses, kuidas vaidlustatav otsus rikub kaebuse esitaja õigusi.

(3) Lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatule märgitakse taotluses põhiseaduse sätted või põhimõtted või seaduse sätted, millele vaidlustatav Riigikogu või Vabariigi Presidendi otsus ei vasta.

(4) Kaebuse ja taotluse allkirjastab esitaja ning sellele lisatakse vaidlustatava otsuse tekst ja muud kaebuse või taotluse aluseks olevad dokumendid.

§ 20¹. Puuduste kõrvaldamine ning kaebuse ja taotluse tagastamine läbivaatamatult

(1) Kui kaebus või taotlus ei vasta käesoleva seaduse §-s 20 sätestatud nõuetele ja selles on kõrvaldatavaid puudusi, annab Riigikohus kaebuse või taotluse esitajale tähtaja puuduste kõrvaldamiseks. Kui kaebuse või taotluse esitaja ei ole määratud tähtpäevaks puudusi kõrvaldanud, tagastab Riigikohus kaebuse või taotluse läbivaatamatult selle esitajale.

(2) Kaebus ja taotlus tagastatakse läbivaatamatult selle esitajale, kui selle läbivaatamine ei kuulu Riigikohtu pädevusse.

(3) Kaebus tagastatakse läbivaatamatult selle esitajale, kui vaidlustatav otsus ei saa rikkuda kaebuse esitaja õigusi ja kaebus on seetõttu ilmselgelt põhjendamatu.“;

9) paragrahvi 21 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Menetlusosalised kaebuse ja taotluse läbivaatamisel Riigikohtus on kaebuse või taotluse esitaja ja otsuse teinud organ.“;

10) paragrahvi 21 täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses:

„(3) Kohtuotsuse või -määruse alusel algatatud menetluses on taotluse läbivaatamisel menetlusosalised kohtuvaidluse menetlusosalised ja otsuse teinud organ.“;

11) paragrahvi 22 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Kohus lahendab kaebuse Riigikogu, Riigikogu juhatuse või Vabariigi Presidendi otsuse peale ja taotluse Riigikogu või Vabariigi Presidendi otsuse tühistamiseks viivitamata pärast nõuetekohase kaebuse või taotluse saamist.“;

12) paragrahvi 23 lõiked 1 ja 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kui Riigikogu, Riigikogu juhatuse või Vabariigi Presidendi otsuse peale esitatud kaebuse ja Riigikogu või Vabariigi Presidendi otsuse tühistamise taotluse läbivaatamisel tekib kohtul põhjendatud kahtlus asjassepuutuva õigustloova akti, selle andmata jätmise või välislepingu põhiseadusele vastavuses, uuendab kohus määrusega menetluse, kaasates asja läbivaatamise menetlusosalistena ka käesoleva seaduse § 10 lõikes 1 nimetatud isikud.

(2) Menetluse uuendamise korral lahendab kohus käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kaebuse ja taotluse üheaegselt asjassepuutuva õigustloova akti, selle andmata jätmise või välislepingu põhiseadusele vastavuse kontrollimisega käesoleva seaduse § 13 lõikes 1 näidatud tähtjal pärast menetluse uuendamist.“;

13) paragrahvi 24 lõike 1 punkt 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„2) jätta kaebuse või taotluse rahuldamata.“;

14) seaduse 5. peatüki pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„5. peatükk

ERAKONNA TEGEVUSE PEATAMINE JA LÕPETAMINE NING TÖÖTAJATE JA TÖÖANDJATE ÜHINGU TEGEVUSE PEATAMINE“;

15) seadust täiendatakse §-ga 32¹ järgmises sõnastuses:

„§ 32¹. Taotlus peatada erakonna või töötajate ja tööandjate ühingu tegevus erakorralises ja sõjaseisukorras

Erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib Vabariigi Valitsus esitada Riigikohtule taotluse peatada erakonna ning töötajate ja tööandjate ühingu või selle liidu tegevus, kui see on vajalik olukorra lahendamiseks.“;

16) paragrahvi 33 lõiked 1 ja 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Menetlusosalised erakonna tegevuse peatamise või lõpetamise või töötajate ja tööandjate ühingu või selle liidu tegevuse peatamise taotluse läbivaatamisel Riigikohtus on Vabariigi Valitsus ja erakond või töötajate ja tööandjate ühing või selle liit, kelle tegevuse peatamist või lõpetamist taotletakse.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud menetlusest võib arvamuse andmise õigusega osa võtta õiguskantsler.“;

17) paragrahvis 34 ja § 35 lõikes 1 asendatakse sõnad „erakonna tegevuse lõpetamise taotluse“ sõnadega „erakonna tegevuse peatamise või lõpetamise või töötajate ja tööandjate ühingu või selle liidu tegevuse peatamise taotluse“;

18) paragrahvi 36 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Asja lahendamisel võib Riigikohus:

1) otsustada erakonna tegevuse lõpetamise;

2) otsustada erakonna või töötajate ja tööandjate ühingu või selle liidu tegevuse peatamise erakorralise või sõjaseisukorra lõppemiseni;

3) jätta Vabariigi Valitsuse taotluse rahuldamata.“.

§ 210. Päästeseaduse muutmine

Päästeseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 1 lõige 3 tunnistatakse kehtetuks;

2) paragrahvi 2 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Päästeamet võib sõlmida juriidilise isikuga tsiviilõigusliku lepingu Päästeameti tegevuses osaleva vabatahtliku tegevuse korraldamiseks.“;

3) paragrahvi 5 lõike 1 punkt 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„6) kriisiolukorraks valmistumine, selle lahendamise tagamine ning elanikkonnakaitse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse alusel;“

4) paragrahvi 5 täiendatakse lõikega 5 järgmises sõnastuses:

„(5) Kaitseväge ja Kaitseliitu võib kaasata päästeasutuse ülesannete täitmisse ja selle raames riiklikku järelevalvesse korrakaitseasutuses sätestatud tingimustel ja korras.“;

5) paragrahvi 13¹ lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Päästeamet võib käesolevas seaduses sätestatud riikliku järelevalve teostamiseks kohaldada korrakaitseasutuse §-des 30, 32, 44, 44¹, 49, 50, 51, 52 ja 53¹ sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid korrakaitseasutuses sätestatud alusel ja korras.“;

6) paragrahvi 13² lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Päästeamet võib ajutiselt keelata isiku viibimise siseveekogu jääl päästesündmuse ennetamiseks.“;

7) paragrahvi 13² lõiked 2 ja 3 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Päästeamet võib valdaja nõusolekuta siseneda tema valduses olevale piiratud või tähistatud kinnisasjale, ehitisse, eluruumi ja ruumi, sealhulgas avada uksi, väravaid, kõrvaldada muid takistusi, ning teha seal lammutustöid, kaevetöid, maha raiuda puid, teha tõkestustuld, tõkestada kraave, ojasid või jõgesid ning teha muid samalaadseid tegevusi, kui see on vajalik päästetööks või demineerimistööks.

(3) Päästeamet võib halduskohtu loata läbi vaadata isiku valduses oleva piiratud või tähistatud kinnisasja, ehitise või ruumi, kui see on vajalik päästetööks või demineerimistööks.“;

8) paragrahvid 19–21 tunnistatakse kehtetuks;

9) seadust täiendatakse §-ga 21¹ järgmises sõnastuses:

„21¹. Haldusorgani kaasamine

Päästeamet võib kaasata oma ülesannete täitmisse teise haldusorgani halduskoostöö seaduses sätestatud korras.“;

10) seaduse 6¹. peatükk tunnistatakse kehtetuks;

11) paragrahvi 32 lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „osaleb“ sõnaga „elanikkonnakaitses,“;

12) paragrahvi 34 lõikest 1 jäetakse välja sõnad „, välja arvatud ennetustööl osalevad isikud“;

13) paragrahv 38 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 38. Vabatahtliku päästja väljaõpe, osalemine elanikkonnakaitses, päästetööl ja ennetustööl ning kohaldatavad meetmed

(1) Vabatahtliku päästja väljaõpet korraldab Päästeamet.

(2) Vabatahtliku päästja väljaõpe on kaheastmeline.

(3) Vabatahtliku päästja esimese astme õppes omandatakse vabatahtliku päästja tööks vajalikud algteadmised ja oskused. Esimese astme õpe kestab vähemalt 16 tundi ning lõpeb arvestusega.

(4) Esimese astme õppe läbinud vabatahtlik päästja võib päästeametniku korraldusel ja koos temaga:

1) osaleda päästetööl;

1¹) osaleda elanikkonnakaitstes kriisilukorraks valmistumisel ja selle lahendamisel;

2) siseneda päästetöökäesolevasse valdusesse ja vaadata valdus läbi korra- ja ohuhoolduse seaduses ettenähtud alusel ja korras, arvestades käesoleva seaduse §-des 13¹ ja 13² sätestatud erisusi;

3) kasutada päästesündmuse käigus füüsilist jõudu korra- ja ohuhoolduse seaduses sätestatud alusel ja korras.

(4¹) Elanikkonnakaitstes kriisilukorra lahendamisel on vabatahtlikul päästjal õigus:

1) siseneda valdusesse ja vaadata valdus läbi, et tagada isiku varjumine või evakuaatsioon ohustatud alalt ohutusse kohta;

2) peatada sõiduk, et tagada isiku varjumine või evakuaatsioon ohustatud alalt ohutusse kohta;

3) tuvastada varjumiskohta või evakuaatsioonikohta sisenemisel ja sealt väljumisel isiku isikusamasus;

2) kontrollida varjumiskohta või evakuaatsioonikohta sisenemisel isikut ja tema riietust vaatlemise ja kompimise teel või tehnilise vahendi või väljaõppe saanud teenistukoera abil, et kindlaks teha, kas isiku valduses ei ole eset või ainet, millega ta võib varjumiskohas või evakuaatsioonikohas ohustada ennast või teisi isikuid või mille omamine varjumiskohas või evakuaatsioonikohas on keelatud;

3) kontrollida varjumiskohta või evakuaatsioonikohta sisenemisel isikuga kaasas olevat asja vaatlemise või tehnilise vahendi või väljaõppe saanud teenistukoera abil, et kindlaks teha, kas isiku valduses ei ole eset või ainet, millega ta võib varjumiskohas või evakuaatsioonikohas ohustada ennast või teisi isikuid või mille omamine on keelatud;

4) kinni pidada isik vahetult eesiseva kuriteo toimepanemise ärahoidmiseks või elu või kehalist puutumast ähvardava vahetu ohu tõrjumiseks. Kinnipeetud isik antakse viivitamata üle Politsei- ja Piirivalveametile.

(4²) Vabatahtlikul päästjal on õigus võtta hoiule käesoleva paragrahvi lõike 4¹ punktides 2 ja 3 sätestatud kontrolli käigus leitud ese või aine, millega isik võib ohustada ennast või teisi isikuid või mille omamine varjumiskohas või evakuaatsioonikohas on keelatud. Eseme või aine hoiulevõtmine dokumenteeritakse ja ese või aine antakse viivitamata üle Politsei- ja Piirivalveametile.

(4³) Vabatahtlikul päästjal on õigus käesoleva paragrahvi lõike 4¹ punktis 4 isiku kinnipidamisel kasutada füüsilist jõudu korra- ja ohuhoolduse seaduses sätestatud alusel ja korras, kui isiku kinnipidamine ning isiku tegevuse tõkestamine vabatahtliku päästja suulise korraldusega ei ole võimalik või õigel ajal võimalik.

(5) Vabatahtlik päästja võib osaleda iseseisvalt ennetustööl ja elanikkonnakaitseks valmistumisel pärast esimese astme väljaõppe läbimist.

(6) Vabatahtliku päästja teise astme õppe eelduseks on esimese astme õppe edukas läbimine. Teise astme õppe kestab vähemalt 36 tundi ning õppes omandatakse iseseisvaks ülesande täitmiseks vajalikud teadmised ja oskused. Õpe lõpeb arvestusega.

(7) Teise astme õppe läbinud vabatahtlik päästja võib iseseisvalt päästeametniku korraldusel:

1) osaleda päästetööl;

2) siseneda päästetöökäesolevasse valdusesse ja vaadata valdus läbi korra- ja ohuhoolduse seaduses ettenähtud alusel ja korras, arvestades käesoleva seaduse §-des 13¹ ja 13² sätestatud erisusi;

3) kasutada päästesündmuse käigus füüsilist jõudu korrakaitseseaduses sätestatud alusel ja korras.

(8) Vabatahtliku päästja väljaõppe ja arvestuse läbiviimise korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.“;

14) paragrahvi 39 lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „peavad“ tekstiosaga „elanikkonnakaitstes,“;

15) paragrahvi 42¹ lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(42¹) Kriisiroll määratakse abidemineerijale (edaspidi *kriisirolliga abidemineerija*), kes annab nõusoleku abistada Päästeametit demineerimistööl kriisiolukorras (edaspidi *kriisiaeg*) ning kellel on ülesande täitmiseks vajalikud teadmised ja oskused.“;

16) paragrahvi 42³ lõike 1 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kui kriisirolliga abidemineerija arvatakse Kaitseväe sõjaaja üksuse koosseisu või ta asub tööle püsiva kriisiülesandega ameti- või töökohale või tema ameti- või töökoht määratakse kriisiülesandega ameti- või töökohaks, peatatakse tema kriisirolliga abidemineerija staatus.“;

17) paragrahvi 42³ lõike 3 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Kriisirolliga abidemineerija staatus jätkub, kui isik vabastatakse püsiva kriisiülesandega ameti- või töökohalt, tema ameti- või töökohta ei loeta enam püsiva kriisiülesandega ameti- või töökohaks või ta arvatakse välja Kaitseväe sõjaaja üksuse koosseisust. Staatus jätkamiseks esitab isik Päästeametile avalduse.“;

18) paragrahv 44 tunnistatakse kehtetuks;

19) paragrahvid 45 ja 46 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 45. Ulatusliku või pikaajalise päästetöö ja demineerimistöoga ning kriisiolukorras elanikkonnakaitsega seotud kulude hüvitamine

(1) Ulatuslikul või pikaajalisel päästetööl või demineerimistööl või kriisiolukorras elanikkonnakaitstes osalevale juriidilisele isikule, vabatahtlikule päästjale, abidemineerijale ja § 19 alusel päästetööle rakendatud füüsilisele isikule tekitatud kulud, välja arvatud saamata jäänud tulu, hüvitatakse riigieelarve seaduse § 58 lõike 3 alusel kehtestatud määruses sätestatud korras.

(2) Ulatusliku või pikaajalise päästetöö või demineerimistöoga või kriisiolukorras elanikkonnakaitsega seotud kulude hüvitamise ulatuse ja korra juriidilisele isikule, vabatahtlikule päästjale, abidemineerijale ja päästetööle rakendatud füüsilisele isikule kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

§ 46. Ulatuslikul või pikaajalisel päästetööl ja demineerimistööl ning kriisiolukorras elanikkonnakaitstes osalemise tasu maksmine

(1) Ulatuslikul või pikaajalisel päästetööl või demineerimistööl või kriisiolukorras elanikkonnakaitstes osalevale vabatahtlikule päästjale, abidemineerijale ja § 19 alusel päästetööle rakendatud füüsilisele isikule makstakse päästetööl, demineerimistööl või

elanikkonnakaitses osaletud aja eest tasu, milleks eraldatakse Päästeametile eelarvevahendid riigieelarve seaduse § 58 lõike 3 alusel kehtestatud määruuses sätestatud korras.

(2) Vabatahtlikule päästjale, abidemineerijale ja päästetööle rakendatud füüsilisele isikule ulatuslikul või pikaajalisel päästetööl või demineerimistööl või kriisiolukorras elanikkonnakaitses osaletud aja eest tasu maksmise ulatuse ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.“;

20) paragrahvi 48 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Kahju, mille Päästeamet on päästesündmuse käigus käesoleva seaduse § 13² lõikes 2 ja korrakaitse seaduse §-des 49–52 nimetatud meetmete kohaldamise tõttu juriidilisele või füüsilisele isikule õiguspäraselt tekitanud, loetakse õnnetusest põhjustatud kahjuks.“.

§ 211. Päästeteenistuse seaduse muutmise

Päästeteenistuse seaduses § 20² lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Päästeteenistuja puhkuse võib ilma tema nõusolekuta katkestada, kui ta kutsutakse teenistusse tagasi kriisiolukorra tõttu.“.

§ 212. Rahvastikuregistri seaduse muutmise

Rahvastikuregistri seaduse §-s 19 asendatakse tekstiosa „Hädaolukorra, eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra“ sõnaga „Kriisiolukorra“.

§ 213. Raudteeseaduse muutmise

Raudteeseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 6 täiendatakse lõigetega 3 ja 4 järgmises sõnastuses:

„(3) Avalikku reisijatevedu teostava raudtee-ettevõtja püsiv kriisiülesanne on korraldada teenust vastavalt käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatule.

(4) Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega kehtestada käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud kriisiülesande täitmiseks erisused, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks.“;

2) seaduse 1. peatükki täiendatakse §-ga 9¹ järgmises sõnastuses:

„§ 9¹. Elutähtsa teenuse osutaja ja püsiv kriisiülesanne

(1) Raudteeinfrastruktuuri-ettevõtja, kes majandab avalikku raudteeinfrastruktuuri, on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 17 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja.

(2) Riigi osalusega raudteeveo-ettevõtja, kellel on kaubaveo tegevusluba, on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 18 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 5 alusel.“;

3) paragrahvi 143 täiendatakse lõikega 10 järgmises sõnastuses:

„(10) Järelevalvet käesoleva seaduse § 6 lõikes 3 ja § 9¹ lõikes 3 sätestatud püsiva kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 214. Ravimiseaduse muutmine

Ravimiseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 14 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Riigi tegevusvarus ja tervishoiuvaldkonna vajadusteks moodustatud riigivarus olevate ravimite käitlemisele kohaldatakse käesolevas seaduses või selle alusel kehtestatud õigusaktides sisalduvaid ravimite hulгимүүki reguleerivaid sätteid niivõrd, kuivõrd riigi tegevusvaru ja tervishoiuvaldkonna vajadusteks moodustatud riigivaru käsitlevate õigusaktidega ei ole reguleeritud teisiti.“;

2) paragrahvi 15 lõige 8 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(8) Kui see on vajalik paljude inimeste elu ja tervist vahetult ohustavas olukorras, sealhulgas loodusõnnetus, katastroof, nakkushaiguse epideemia või kriisiolukorras tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse tähenduses, ning kõigi kehtestatud nõuete täitmine ei võimaldaks tagada elanikkonna ja raviasutuste katkematut varustatust ravimitega, võib Raviamet ajutiselt piirata ravimite väljastamist ning lubada erandeid käesolevas seaduses ja selle alusel kehtestatud ravimite käitlemise nõuete, ravimi müügiloo nõuete, ravimite kliiniliste uuringute nõuete, ravimi väljakirjutamise nõuete, ravimi ohutuslase teabe esitamise nõuete ja teabe edastamise nõuete täitmisest. Samuti võib Raviamet sellises olukorras piirata ravimireklaami, kui see on vajalik inimeste elu ja tervise kaitseks.“;

3) paragrahvi 21 lõike 8 punkt 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1) kriisiolukorras tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse alusel.“;

4) paragrahvi 26 täiendatakse lõigetega 1¹–1⁵ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Arvestades käesoleva paragrahvi lõikes 1³ sätestatud kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega loetelu ravimite hulгимүүgi tegevusloa omajatest, kelle kaudu tagatakse ravimite hulгимүүk ravimite varustuskindluse tagamiseks ja kriisiolukorra lahendamiseks.

(1²) Käesoleva paragrahvi lõikes 1¹ nimetatud ravimite hulгимүүgi tegevusloa omaja on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 21 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja.

(1³) Käesoleva paragrahvi lõikes 1¹ nimetatud loetelu kehtestamisel lähtutakse ravimite hulгимүүgi tegevusloa omaja:

1) turustatavate ravimite nomenklatuurist;

2) turustatavate ravimite osakaalust ravimite turumahus;

3) võimest tagada koostöös lepingupartneritega ravimite varustuskindlus.

(1⁴) Raviamet hindab elutähtsa teenuse osutajate loetelu asjakohasust ja esitab vajaduse korral ettepaneku loetelu muutmiseks.

(1⁵) Käesoleva paragrahvi lõikes 1¹ nimetatud ravimite hulгимүүgi tegevusloa omaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust käesolevas seaduses, tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja nende seaduste alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 5 alusel.“;

5) paragrahvi 29 täiendatakse lõigetega 1¹–1⁵ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Arvestades käesoleva paragrahvi lõikes 1³ sätestatud kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega loetelu nendest üldapteekidest valmisolekutasemete kaupa, kelle kaudu tagatakse ravimite jaemüük ravimite varustuskindluse tagamiseks ja kriisiolukorra lahendamiseks.

(1²) Käesoleva paragrahvi lõikes 1¹ nimetatud üldapteek on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 21 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja.

(1³) Käesoleva paragrahvi lõikes 1¹ nimetatud loetelu kehtestamisel lähtutakse:

1) rahvastiku paiknemisest;

2) elutähtsa teenuse osutajate paiknemisest;

3) üldapteegi käibe, personali, ruumide ja seadmete sobivusest ravimite varustuskindluse tagamiseks võrreldes teiste sama asustusüksuse üldapteekidega.

(1⁴) Ravimiamet hindab elutähtsa teenuse osutajate loetelu asjakohasust ja esitab vajaduse korral ettepaneku loetelu muutmiseks.

(1⁵) Käesoleva paragrahvi lõikes 1¹ nimetatud üldapteegi püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust käesolevas seaduses, tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja nende seaduste alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 5 alusel.“;

6) seaduse 6. peatüki pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„6. peatükk

JÄRELEVALVE“;

7) seadust täiendatakse §-ga 102¹ järgmises sõnastuses:

„§ 102¹. Järelevalve kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle

Järelevalvet käesoleva seaduse § 26 lõikes 1⁵ ja § 29 lõikes 1⁵ sätestatud kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 215. Relvaseaduse muutmine

Relvaseaduses asendatakse läbivalt sõnad „riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister“ sõnadega „sõjalise kaitse valdkonna eest vastutav minister“.

§ 216. Riigieelarve seaduse muutmine

Riigieelarve seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 20 täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses:

„(2¹) Salastatud teavet sisaldavat valdkonna arengukava ei esitata Riigikogule arutamiseks. Enne sellise arengukava või selle muutmise eelnõu esitamist Vabariigi Valitsusele esitatakse eelnõu arvamuse andmiseks Riigikogu vastavale komisjonile.“;

2) paragrahvi 45 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Pärast riigikaitse eesmärgi tagamiseks kehtestatud kriisiolukorra otsust, sealhulgas erakorralise seisukorra, mobilisatsiooni või sõjaseisukorra väljakuulutamist või kollektiivse enesekaitse lepinguga ette nähtud kohustuste täitmiseks võib Vabariigi Valitsus esitada Riigikogule riigieelarve muutmise seaduse või lisaelarve eelnõu ning otsustada vajaduse korral selle rakendamise kuni Riigikogu poolt küsimuse otsustamiseni, kusjuures enne Riigikogu poolt küsimuse otsustamist tehtavate kulude kogumaht ei tohi ületada kümnet protsenti jooksva aasta riigieelarve kulude mahust. Kui riigieelarve muutmise seaduse või lisaelarve eelnõuga nähakse ette seaduses sätestatud toetus- või tasumäärade muutmine, esitatakse riigieelarve muutmise seaduse või lisaelarve eelnõuga samal ajal asjakohase seaduse muutmise eelnõu.“;

3) paragrahvi 45 lõike 2 punkt 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„3) kriisiolukord või kollektiivse enesekaitse lepinguga ettenähtud kohustuste täitmine;“;

4) paragrahvi 45 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Riigikaitse eesmärgi tagamiseks kehtestatud kriisiolukorra lahendamiseks, sealhulgas erakorralise seisukorra, mobilisatsiooni ja sõjaseisukorra ajal sellega seonduvate ülesannete täitmiseks või kollektiivse enesekaitse lepinguga ette nähtud kohustuste täitmiseks võib Vabariigi Valitsus esitada Riigikogule riigieelarve muutmise seaduse eelnõu ning otsustada vajaduse korral Riigikogule esitatud eelnõu rakendamise kuni Riigikogu poolt küsimuse otsustamiseni.“;

5) paragrahvi 64 lõike 6 punkt 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1) riigi toimimine kriisiolukorras;“;

6) paragrahvi 64 lõige 7 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(7) Kui riigikaitse eesmärgi tagamiseks kehtestatud kriisiolukorra, sealhulgas erakorralises seisukorras, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni korral ning sõjaseisukorra ajal on vaja kasutada täiendavaid riigi rahalisi vahendeid olukorra lahendamiseks, sealhulgas riigi eelarvelise jätkusuutlikkuse tagamiseks, võib Vabariigi Valitsus määrata riigieelarve ja käesoleva seaduse § 67 lõikes 1 nimetatud isikute väljamaksete tingimused.“;

7) paragrahvi 66 lõiget 5, § 70 lõiget 5 ja § 72 lõiget 4 täiendatakse pärast sõna „Vabariigi Valitsus“ sõnadega „või tema volitatud minister“.

§ 217. Riigihangete seaduse muutmine

Riigihangete seaduse § 15 täiendatakse lõikega 10¹ järgmises sõnastuses:

„(10¹) Kriisiolukorras on avaliku sektori hankijal ja võrgustikusektori hankijal õigus kriisiolukorra lahendamiseks seotud hankelepingu sõlmimisel, mille eeldatav maksumus on vähemalt võrdne lihtanke piirmääraga, kuid on väiksem kui rahvusvaheline piirmäär, kohaldada käesoleva seaduse 3. peatüki 1. jaos sätestatud korda.“.

§ 218. Riigikaitse seaduse kehtetuks tunnistamine

Riigikaitse seadus tunnistatakse kehtetuks.

§ 219. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise

Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 49 täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:

„(4) Riigikogu esimees kutsub Riigikogu täiendava istungi kokku viivitamata, kui Vabariigi Valitsus või Vabariigi President on esitanud Riigikogule ettepaneku kuulutada välja erakorraline seisukord või pikendada erakorralist seisukorda või kui Vabariigi President on esitanud Riigikogule ettepaneku kuulutada välja sõjaseisukord, mobilisatsioon või demobilisatsioon.“;

2) paragrahvi 56 lõike 1 punkti 5 täiendatakse pärast sõna „väljakuulutamise“ tekstiosaga „või selle pikendamine“;

3) paragrahvi 56 lõike 1 punktist 6 jäetakse välja tekstiosa „ja kaitsevalmiduse kõrgendamiseks seotud otsus“;

4) paragrahvi 56 lõiget 1 täiendatakse punktiga 6¹ järgmises sõnastuses:

„6¹) otsuse eelnõu, mis on seotud Eesti Vabariigi territooriumil või muu riigi territooriumil korraldataval rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osalemiseks välisriigi relvajõududele ajutise riigis viibimise loa andmisega ning mis võetakse arutamisele esimesel võimalusel;“;

5) paragrahvi 118 pealkiri ja lõige 1 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„§ 118. Erakorralise seisukorra, sõjaseisukorra, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni väljakuulutamist ja pikendamist käsitleva ning Eesti Vabariigi territooriumil korraldataval rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osalemiseks välisriigi relvajõududele riigis viibimise loa andmisega seotud Riigikogu otsuse eelnõu menetlemise erisused

(1) Erakorralise seisukorra, sõjaseisukorra, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni väljakuulutamist ja pikendamist käsitleva või Eesti Vabariigi territooriumil korraldataval rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osalemiseks välisriigi relvajõududele riigis viibimise loa andmisega seotud Riigikogu otsuse eelnõu arutatakse ühel lugemisel.“.

§ 220. Riigikontrolli seaduse muutmise

Riigikontrolli seaduse § 18 lõige 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(6) Kui riigikontrolöri volitused on lõppenud ennetähtaegselt, tuleb julgeolekukontroll riigikontrolöri kandidaadi suhtes teostada kolme kuu jooksul arvates käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud dokumentide saamisest. Julgeolekukontrolli teostava asutuse juhi loal võib julgeolekukontrolli teostamise tähtaega pikendada ühe kuu võrra, kui esineb riigisaladuse ja

salastatud välisteabe seaduse § 33 lõike 4 punktis 1 või 2 nimetatud asjaolu või on ühe kuu jooksul võimalik riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse § 33 lõike 4 punktis 3 või 4 nimetatud asjaolu ilmnemine. Julgeolekukontrolli teostamise tähtaja pikendamisest teavitatakse Vabariigi Presidenti, asjaomaseid valitsuskomisjone ning Riigikogu julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni.“.

§ 221. Riigipiiri seaduse muutmine

Riigipiiri seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 9⁶ lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Politsei- ja Piirivalveamet võib ajutiselt keelata isiku viibimise piiriveekogul, sisemerel või selle jääl isiku elu või tervist ähvardava ohu ennetamiseks või tõrjumiseks või piirirežiimi rikkumise ennetamiseks.“;

2) paragrahvi 9⁶ lõikest 7 jäetakse välja tekstiosa „riigikaitse seaduse tähenduses“;

3) paragrahvi 9¹⁰ lõiget 1 täiendatakse teise lausega järgmises sõnastuses:

„Massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorda käsitatakse käesolevas seaduses väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse tähenduses.“;

4) paragrahvi 9¹⁰ täiendatakse lõikega 7 järgmises sõnastuses:

„(7) Käesolevas seaduses sätestatud massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorra kohta sätestatud võib kohaldada ka massilisest sisserändest põhjustatud kriisiolukorras.“;

5) paragrahvi 11 lõige 8 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(8) Politsei- ja Piirivalveametil on kriisiolukorras õigus kontrollida ning keelata Eesti kodaniku lahkumine Eestist, kui tema suhtes kehtib tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse alusel kehtestatud Eestist lahkumise keeld või piirang.“;

6) paragrahvi 14¹ lõikes 5 asendatakse sõna „riigikaitse seadust“ sõnadega „tsiviilkriisi ja riigikaitse seadust“.

§ 222. Riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse muutmine

Riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 7 pealkiri ja sissejuhatav lauseosa muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 7. Tsiviilkriisi ja riigikaitse riigisaladus

Tsiviilkriisi ja riigikaitse riigisaladus on:“;

2) paragrahvi 7 punkt 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1) tsiviilkriisiks ja riigikaitseks valmistumist, selle juhtimist ja tegevust käsitlev teave, välja arvatud teave, mille avalikuks tulek ei kahjusta Eesti Vabariigi julgeolekut. See teave salastatakse salajasel või madalamal tasemel kuni 50 aastaks.“;

3) paragrahvi 8 punkt 8 tunnistatakse kehtetuks;

4) paragrahvi 9 punktis 3 asendatakse läbivalt sõna „hädaolukord“ sõnaga „kriisiolukord“ vastavas käändes;

5) paragrahvi 10 punkt 1¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1¹) tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse alusel määratud alaliselt või ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti, välja arvatud käesoleva paragrahvi punktis 1 nimetatud objektide, ja avaliku korra tagamiseks alaliselt või ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti valve- ja häiresüsteeme ning kaitsemeetmeid käsitlev teave, välja arvatud teave, mille avalikuks tulek ei kahjusta Eesti Vabariigi julgeolekut. See teave salastatakse piiratud tasemel kuni 20 aastaks;“;

6) paragrahvi 22 lõike 2 punktis 4, § 23 lõike 3 punktis 4 ja § 52 lõike 1 punktis 7 asendatakse sõnad „Vabariigi Valitsuse julgeolekukomisjonile“ sõnadega „asjaomasele ministeeriumile ja Riigikantseleile“;

7) paragrahv 24 tunnistatakse kehtetuks;

8) paragrahvi 33 lõike 4 punktis 1¹ asendatakse tekstiosa „eriolukorrast, erakorralisest seisukorrast, kõrgendatud kaitsevalmidusest või sõjaseisukorrast“ sõnaga „kriisiolukorrast“;

9) paragrahvi 38 lõike 3 punktis 2 asendatakse sõnad „teabevaldajat, Kaitsepolitseiametit ja Vabariigi Valitsuse julgeolekukomisjoni“ sõnadega „teabevaldajat ja Kaitsepolitseiametit“.

§ 223. Riigi Teataja seaduse muutmise

Riigi Teataja seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 9 lõige 2¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2¹) Vabariigi Valitsuse kriisiolukorra ja eriolukorra väljakuulutamise ja lõpetamise otsus, Riigikogu erakorralise seisukorra ja sõjaseisukorra, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni väljakuulutamise ja lõpetamise otsus, Vabariigi Presidendi sõjaseisukorra ning mobilisatsiooni väljakuulutamise otsus, samuti kriisiolukorra lahendamiseks, sealhulgas mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni korraldamiseks antud haldusakt esitatakse avaldamiseks viivitamata.“;

2) paragrahvi 9 lõiked 2² ja 6² tunnistatakse kehtetuks.

§ 224. Riigivaraseaduse muutmise

Riigivaraseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 11 lõiked 3 ja 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Vallasasja, välja arvatud väärtpaberi valitsemise võib üle anda ajutiselt või alaliselt ühelt riigivara valitsejalt teisele täidesaatva riigivõimu asutusele, kui vallasasi on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks.“

(4) Kinnisasjade ja piiratud asjaõiguste valitsemist kriisiolukorras ühelt riigivara valitsejalt teisele üle ei anta. Kui kriisiolukorra lahendamiseks on vaja kinnisasja või selle osa kasutada teisel täidesaatva riigivõimu asutusel, võib kinnisasja kasutuse ajutiselt üle võtta.“;

2) paragrahvi 12 lõige 7 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(7) Käesoleva seaduse § 11 lõigetes 3 ja 4 nimetatud riigivara valitsemise üleandmine ja ajutisse kasutusse võtmine otsustatakse kriisiolukorras riigivara valitseja või volitatud asutuse ja riigivara üleandmist või ajutisse kasutusse taotleva täidesaatva riigivõimu asutuse omavahelisel kokkuleppel.“;

3) paragrahvi 12 lõige 8 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(8) Käesoleva seaduse § 11 lõigetes 3 ja 4 nimetatud riigivara valitsemise üleandmise ning ajutiseks kasutuseks võtmise, tagastamise ja kulude hüvitamise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.“;

4) paragrahvi 33 lõike 1 punkt 3¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„3¹) vara on vajalik kohaliku omavalitsuse üksusele, avalik-õiguslikule juriidilisele isikule või eraõiguslikule juriidilisele isikule kriisiolukorras tema ülesannete täitmiseks või muul avalikul eesmärgil.“.

§ 225. Riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmine

Riikliku pensionikindlustuse seaduse § 60¹ tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Kriisiolukorras võib Sotsiaalkindlustusamet valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul pikendada püsiva töövõimetuse ekspertiisi otsuse lõpptähtaega, kui uus hindamine on kriisiolukorra tõttu objektiivsetel põhjustel oluliselt takistatud ja püsiva töövõimetuse ekspertiisi otsuse lõpptähtaja pikendamine on vajalik püsivalt töövõimetule inimesele tema sotsiaalsete tagatiste säilimiseks, kuni kriisiolukorrast tingitud ümberkorralduse vajadus on ära langenud.“.

§ 226. Sadamaseaduse muutmine

Sadamaseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 1 lõike 2 punkt 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„5) alaliselt või ajutiselt kaitstavaks olulise tähtsusega objektiks määratud sadamale kohaldatakse käesolevat seadust tsiviilkriisi ja riigikaitse seadusest tulenevate erisustega.“;

2) seaduse 1. peatükki täiendatakse §-dega 3¹ ja 3² järgmises sõnastuses:

„§ 3¹. Elutähtsa teenuse osutaja ja püsiv kriisiülesanne

(1) Sadama pidaja on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 19 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja, kui on täidetud vähemalt üks järgmistest tingimustest:

1) tema sadama toimimine mõjutab teise elutähtsa teenuse toimepidevuse või riigikaitse tagamist;

2) tema sadamat läbivate reisijate arv moodustab märkimisväärse osa Eestis rahvusvaheliste reisijate arvust;

3) tema sadama kaudu veetava kauba maht moodustab märkimisväärse osa Eestis sadamate kaudu veetavate kaupade kogumahust.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud elutähtsat teenust osutavate sadama pidajate ja nende hallatavate elutähtsa teenuse osutamiseks kasutatavate sadamate loetelu kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 5 alusel.

§ 3². Sadamaoperaatori püsiv kriisiülesanne

(1) Sadamaoperaatori, kes lastib ja lossib käesoleva seaduse § 3¹ lõike 2 alusel kinnitatud elutähtsa teenuse osutamiseks kasutatavas sadamas konteiner- ja veeremkaupu, püsiv kriisiülesanne on tagada teenuse osutamine vastavalt käesolevas seaduses sätestatule ja elutähtsat teenust osutava sadama pidajaga sõlmitud lepingule.

(2) Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega kehtestada käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kriisiülesande täitmiseks erisused, kui see on vajalik kriisiolukorra, eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra lahendamiseks.“;

3) paragrahvi 16 lõikes 9 asendatakse sõnad „hädaolukorra lahendamise“ sõnadega „elutähtsa teenuse toimepidevuse“;

4) paragrahvi 16 lõike 11 punktis 9 asendatakse sõnad „hädaolukorra lahendamise“ sõnadega „elutähtsa teenuse toimepidevuse plaani“;

5) paragrahvi 33 lõiget 4 täiendatakse pärast sõna „viibivad“ sõnadega „või on tarvis sadamasse sisenemiseks või sildumiseks vastu võtta“;

6) paragrahvi 42 täiendatakse lõikega 6 järgmises sõnastuses:

„(6) Riiklikku järelevalvet käesoleva seaduse § 31 lõikes 3 ja § 32 lõikes 1 sätestatud kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 227. Tervisekassa seaduse muutmine

Tervisekassa seaduse § 2 täiendatakse lõigetega 5 ja 6 järgmises sõnastuses:

„(5) Tervisekassa püsiv kriisiülesanne tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse tähenduses on tagada käesolevas seaduses sätestatud ülesannete täitmine.

(6) Valdkonna eest vastutav minister võib täpsustada määrusega Tervisekassa püsivat kriisiülesannet, selle täitmise mahtu ning püsiva kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise nõudeid.“.

§ 228. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmine

Tervishoiuteenuste korraldamise seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 1 lõige 2⁴ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2⁴) Kriisiolukorraks valmistumisel ja kriisiolukorra lahendamisel kohaldatakse tervishoiukorraldusele tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse sätteid, arvestades käesoleva seaduse erisusi.“;

2) paragrahvi 4 senine tekst loetakse lõikeks 1 ning paragrahvi täiendatakse lõigetega 2 ja 3 järgmises sõnastuses:

„(2) Valdkonna eest vastutav minister võib kehtestada määrusega:

1) loetelu tervishoiuteenuse osutajatest, kes ei kuulu elutähtsa teenuse osutajate hulka, kuid täidavad püsivaid kriisiülesandeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 9 tähenduses;

2) tervishoiuteenuse osutaja püsiva kriisiülesande täpsema sisu, selle täitmise mahu, püsiva kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise nõuded, arvestades käesoleva seaduse §-des 58¹–58³ sätestatud.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 2 punkti 1 alusel kehtestatud loetelus nimetatud juriidilise isiku või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutseva tervishoiuteenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada tervishoiuteenust käesolevas seaduses, tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja nende seaduste alusel kehtestatud nõuete kohaselt.“;

3) seaduse 1. peatükki täiendatakse §-ga 4⁴ järgmises sõnastuses:

„4⁴. Tervishoiualane hädaolukord

(1) Tervishoiualane hädaolukord käesoleva seaduse tähenduses on olukord või oht olukorra tekkeks:

1) mis põhjustab tõsiseid häireid käesoleva seaduse § 7 lõikes 5, § 17 lõikes 1¹ ja § 22 lõikes 4¹ nimetatud elutähtsa teenuse osutaja toimepidevuses või ohustab vahetult paljude inimeste elu ja tervist ning

2) mille lahendamiseks on vajalik mitme asutuse või isiku tegevuse ühtsus ning koordineeritus ja mille lahendamine ei ole võimalik tavapärasest erinevat juhtimiskorraldust rakendamata või tavapärasest oluliselt rohkem võimeid, isikuid ja vahendeid kasutamata ning

3) mille lahendamiseks ei ole vajalik rakendada tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud juhtimiskorraldust, kriisiolukorra meetmeid, piiranguid ja nõudeid.

(2) Tervishoiualase hädaolukorra üle otsustab Terviseamet lähtudes ohuhinnangust ja muust asjassepuutuvast teabest.

(3) Terviseamet teavitab tervishoiualasest hädaolukorrast ja selle lõpetamisest valdkonna eest vastutavat ministrit ja teisi asjassepuutuvaid asutusi ja isikuid.

(4) Terviseamet hindab tervishoiualast hädaolukorda põhjustanud asjaolusid järjepidevalt ning otsustab nende äralangemisel tervishoiualase hädaolukorra lõppemise üle.“;

4) paragrahvi 7 täiendatakse lõigetega 5–9 järgmises sõnastuses:

„(5) Arvestades käesoleva paragrahvi lõikes 6 sätestatud kehtestab valdkonna eest vastutav minister Tervisekassa ja Terviseameti ettepanekul määrusega loetelu üldarstiabi osutajatest, kes on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 7 nimetatud elutähtsa teenuse osutajad ja täidavad püsivat kriisiülesannet.

(6) Käesolevas paragrahvis nimetatud elutähtsa teenuse osutajate määramisel lähtutakse:

- 1) ühtlase kättesaadavuse põhimõttest maakondades ja linnades;
- 2) üldarstiabi osutaja või samal taristul koos ühe keskusena tegutsevate üldarstiabi osutajate toimepidevuse võimest;
- 3) kõikide osutatavate tervishoiuteenuste, sealhulgas tugiteenuste mahust tervikuna.

(7) Terviseamet hindab elutähtsa teenuse osutajate loetelu asjakohasust ja esitab vajaduse korral ettepaneku loetelu muutmiseks.

(8) Käesoleva paragrahvi lõike 5 alusel kehtestatud loetelusse kuuluv üldarstiabi osutaja on kohustatud viivitamata teavitama Terviseametit muudatustest loetelu kehtestamisel arvesse võetud tingimustes.

(9) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud üldarstiabi osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust käesolevas seaduses, tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja nende seaduste alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 5 alusel.“;

5) paragrahvi 17 lõige 1¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1¹) Kiirabibrigaadi pidaja, kellega on sõlmitud käesoleva seaduse §-s 17² sätestatud kiirabi rahastamise leping, on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 7 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja.“;

6) paragrahvi 17 täiendatakse lõikega 1³ järgmises sõnastuses:

„(1³) Käesoleva paragrahvi lõikes 1¹ nimetatud kiirabibrigaadi pidaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust käesolevas seaduses, tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja nende seaduste alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 5 alusel.“;

7) paragrahvi 22 lõige 4¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4¹) Käesoleva seaduse § 55 lõike 1 alusel kehtestatud haiglavõrgu haigla on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 7 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja.“;

8) paragrahvi 22 täiendatakse lõikega 4³ järgmises sõnastuses:

„(4³) Käesoleva paragrahvi lõikes 4¹ nimetatud haiglavõrgu haigla püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust käesolevas seaduses, tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja nende seaduste alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 5 alusel.“;

9) seadust täiendatakse §-ga 42² järgmises sõnastuses:

„§ 42². Tegevusloa taotlemise ja andmise erisused kriisiolukorras

(1) Valdkonna eest vastutav minister võib kehtestada määrusega ajutised erisused käesoleva seaduse §-des 41 ja 42 nimetatud nõuetes tervishoiualase hädaolukorra või kriisiolukorras tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse tähenduses.

(2) Tegevusloale võib lisada kõrvaltingimusena tegevusloa tähtajalisuse kriisiolukorra ajaks (edaspidi *tähtajaline tegevusluba*). Kriisiolukorra ajaks antud tähtajalise tegevusloa puhul ei kehti kindlustuskohustuse nõue tervishoiuteenuse osutaja kohustusliku vastutuskindlustuse seaduse tähenduses.

(3) Erakorralises seisukorras ja sõjaseisukorras, kui tervishoiuteenust ei ole võimalik kehtivas tegevusloas märgitud tegevuskohas jätkata ning Terviseametil ei ole võimalik anda tähtajalist tegevusluba, ei ole tervishoiuteenuse osutamise jätkamiseks tegevusluba nõutav.

(4) Kui tervishoiuteenuse osutajal on vaja käesoleva paragrahvi lõike 3 tähenduses jätkata tervishoiuteenuse osutamist kehtivas tegevusloas märgitud tegevuskohast erinevas tegevuskohas, on ta sellest kohustatud teavitama Terviseametit ja tegevust võib jätkata Terviseameti nõusolekul.“;

10) paragrahvi 52 lõike 1 punkt 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„2) tervishoiuvaldkonna vajadusteks riigivaru moodustamist, haldamist, uuendamist ja kasutusele võtmist;“;

11) paragrahvi 52 lõike 1 punktid 2¹ ja 2² muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„2¹) tervishoiualase hädaolukorra või kriisiolukorras käesoleva paragrahvi lõike 1³ alusel kehtestatud tingimuste ja korra kohaselt Tervisekassa kaudu isikutele ravikindlustuse seaduses sätestatud soodsamatel tingimustel hüvitiste maksmist tervishoiualasest hädaolukorrast või kriisiolukorrast tulenevate toimetulekuraskuste ennetamiseks ja leevendamiseks riigieelarvega ettenähtud summa piires;

2²) tervishoiualasest hädaolukorrast või kriisiolukorrast tulenevalt käesoleva paragrahvi lõike 1³ alusel kehtestatud tingimuste ja korra kohaselt Tervisekassa kaudu tervishoiuteenuse osutajale või kiirabibrigaadi pidajale eritingimustel teenuste eest tasumist tervishoiuteenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse tagamiseks riigieelarvega ettenähtud summa piires;“;

12) paragrahvi 52 lõike 1 punkt 2³ tunnistatakse kehtetuks;

13) paragrahvi 52 lõike 1 punkt 2⁴ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„2⁴) sõjas haavata saanud isikute raviks käesoleva paragrahvi lõike 1³ alusel kehtestatud tingimuste ja korra kohaselt Tervisekassa kaudu tervishoiuteenuse osutajale või kiirabibrigaadi pidajale teenuste eest tasumist riigieelarvega ettenähtud summa piires;“;

14) paragrahvi 52 lõike 1 punkt 7 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„7) valmisoleku tagamist tervishoiuteenuste osutamiseks tervishoiualases hädaolukorras või kriisiolukorras, tervishoiuteenuse osutaja tegevusvaru moodustamist ja uuendamist, tervishoiuteenuste osutamise korralduse ümberkorraldamise planeerimist ja ümberkorraldamist ning tervishoiuteenuse osutajate kriisialast väljaõpet;“;

15) paragrahvi 52 lõige 1² muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1²) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 2¹ ja 2² sätestatud tervishoiualase hädaolukorra või kriisiolukorraga seotud hüvitisi ja teenuste eest tasumist võib rakendada kuni vajaduse äralangemiseni, kuid mitte kauem kui 90 kalendripäeva pärast nimetatud olukorra lõppemist.“;

16) paragrahvi 52 täiendatakse lõikega 3¹ järgmises sõnastuses:

„(3¹) Tervisekassa püsiva kriisiülesande täitmine tagatakse riigieelarves ravikindlustuseks ja Tervisekassa eelarves ettenähtud vahenditest.“;

17) paragrahvi 56 lõike 1 punkt 11 tunnistatakse kehtetuks;

18) paragrahv 57⁴ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 57⁴. Tervishoiuteenuse osutaja tegevusvaru

Käesolevas seaduses sätestatud elutähtsa teenuse osutaja on kohustatud tagama enda teenuse toimepidevuse tagamiseks tegevusvaru (edaspidi *tervishoiuteenuse osutaja tegevusvaru*), lähtudes tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 5 alusel kehtestatud määrusest.“;

19) seadust täiendatakse §-ga 57⁶ järgmises sõnastuses:

„§ 57⁶. Tervishoiuvaldkonna vajadusteks riigivaru moodustamine, haldamine, uuendamine ja kasutusele võtmine

(1) Riigivaru tervishoiuvaldkonna vajadusteks (edaspidi *riigi tervishoiuvaru*) on tervishoiuvaldkonna toimepidevuse tagamiseks, tervishoiualaseks hädaolukorraks ning kriisiolukorraks valmistamiseks või selle lahendamiseks vajaminevad ravimid, meditsiiniseadmed ja muud tervishoius kriitiliselt vajalikud vahendid, mis on Terviseameti omandis või mille omandamine või kasutamine on Terviseametil eelnevalt sõlmitud lepingutega tagatud.

(2) Riigi tervishoiuvaru moodustab ning selle koosseisu ja kogused määrab Terviseamet koos asjaomaste asutuste ja isikutega, sealhulgas Kaitseväe, Ravimiameti, Tervisekassa ja Eesti Varude Keskusega.

(3) Terviseamet hoiab riigi tervishoiuvaru ise või annab hoiulepingu alusel varu või selle osa hoiule juriidilisele isikule. Ravimite korral on varu hoidjaks ravimite hulгимүүgi tegevusloa omaja.

(4) Riigi tervishoiuvaru tuleb hoida Eestis.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud hoiulepingus peavad olema sätestatud vähemalt:

- 1) varu asukoha aadress;
- 2) varu hoidmise tingimused;
- 3) varu uuendamise tingimused;
- 4) varu hoiukohast väljastamise tehnilised tingimused;
- 5) varu hoidmise kontrollimise kord;
- 6) lepingu tähtaeg.

(6) Riigi tervishoiuvaru moodustamise ja haldamise kohustuse täitmiseks võib Terviseamet sõlmida tähtajalise lepingu, mille alusel juriidiline isik võtab endale varu või selle osa

moodustamise ja haldamise kohustuse ning Terviseametil on õigus kokkulepitud tingimustel omandada lepinguga hõlmatud varu (edaspidi *delegeeritud varu*).

(7) Delegeeritud varu lepingus sätestatakse lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatule:

- 1) Terviseameti õigus lepinguga hõlmatud varu omandada igal ajal kogu lepingu kehtivusaja jooksul;
- 2) tingimus, et varu omandamise korral on tagatud varu kättesaadavus Terviseametile lepingus sätestatud aja jooksul;
- 3) varu omandamisel makstava hinna kujundamise meetoodika.

(8) Riigi tervishoiuvaru moodustamise, haldamise, uuendamise ja kasutusele võtmise kulud kaetakse riigieelarve vahenditest või varu müügist saadud vahendite arvelt.

(9) Varu kasutusele võtmise otsustab Terviseamet, teavitades sellest valdkonna eest vastutavat ministrit ja teisi asjaomaseid asutusi ja isikuid.

(10) Käesoleva paragrahvi lõikes 9 nimetatud otsuses esitatakse:

- 1) varu kasutusele võtmise põhjus;
- 2) kasutusele võetava varu nomenklatuur ja kogus;
- 3) varu kasutusele võtmise tingimused;
- 4) kasutusele võetud varu taastamise tingimused.

(11) Varu hoidja peab arvestust varu kohta, mis sisaldab muu hulgas teavet hoiukoha asukoha kohta ning hoiukohtade kaupa teavet varu koosseisu, koguse, aegumise tähtpäeva ja rahalise arvestuse kohta.

(12) Terviseamet esitab iga aasta 25. veebruariks ja 25. augustiks Sotsiaalministeeriumile andmed varu koosseisu, koguse, aegumise tähtpäevade ja asukohtade kohta eelneva poolaasta viimase päeva seisuga. Vajaduse korral esitab Terviseamet Sotsiaalministeeriumi nõudmisel täiendavaid andmeid varu kohta.“;

20) paragrahv 58¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 58¹. Tervishoiukorraldus tervishoiualase hädaolukorra ja kriisiolukorra ülesannete täitmisel ning selleks valmistumisel

(1) Tervishoiualasest hädaolukorrast ja kriisiolukorrast tulenevate ülesannete täitmiseks ja selleks valmisoleku tagamiseks kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega:

- 1) tervishoiu rakendatavate meetmete, piirangute ja nõuete (edaspidi koos *kriisimeetmed*) sisu valitsemisala asutustele ning tervishoiuteenuse osutajatele ja
- 2) Terviseameti juures tegutseva eriarstiabi, kiirabi ja üldarstiabi kriisistaabi moodustamise alused ja ülesanded.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 1 nimetatud kriisimeetmed hõlmavad vastavalt olukorra kriitilisusele olukorraks ettevalmistavaid tegevusi, tervishoiualase hädaolukorra või kriisiolukorras rakendatavaid tervishoiuteenuste ümberkorraldusi ning tervishoiuteenuste kvaliteedi nõudeid ja kättesaadavuse piiranguid ning tervishoiuteenuse osutaja tegevusvaru kasutusele võtmist.

(3) Terviseamet määrab haldusaktiga konkreetse kriisimeetme koos vajalike tegevuste ja tervishoiuteenuse osutajatega, kellele need kohalduvad. Edasilükkamatus olukorras antakse korraldus kriisimeetme rakendamise kohta suuliselt ning see vormistatakse haldusaktina esimesel võimalusel.

(4) Terviseamet kohaldab ainult sellist kriisimeedet, mis on proportsionaalne, arvestades sellega taotletavat eesmärki ja kohaldamist nõudvat olukorda. Terviseamet hindab konkreetse kriisimeetme vajalikkust pidevalt ning otsustab tervishoiualase hädaolukorra või kriisiolukorra lõppemisel ka sellega seonduva kriisimeetme lõpetamise.

(5) Terviseamet teavitab kriisimeetme rakendamisest ja selle lõpetamisest valdkonna eest vastutavat ministrit ja teisi asjassepuutuvaid asutusi ja isikuid.

(6) Valdonna eest vastutav minister võib tervishoiualasest hädaolukorrast ning kriisiolukorrast tulenevate ülesannete täitmiseks kehtestada haldusaktiga kõigile tervishoiuteenuse osutajatele ajutised tervishoiuteenuste kvaliteedi nõuded ja kättesaadavuse piirangud ning tervishoiuteenuste osutamise tavapärasest erinevad ajutised nõuded juhul, kui piirangute ja nõuete kehtestamine ei ole ette nähtud käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel antud määrusega ning nõuete ja piirangute kehtestamine on vältimatult vajalik.

(7) Terviseametil on õigus nimetada meditsiinijuht või -juhid, kes täidavad Terviseameti peadirektori antud ülesandeid ja koordineerivad tervishoiuteenuse osutajate tegevust tervishoiualase hädaolukorra ning kriisiolukorras või selleks valmistumisel, sealhulgas juhivad käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 2 nimetatud kriisistaapide tegevust.“;

21) seadust täiendatakse §-dega 58²–58⁵ järgmises sõnastuses:

„§ 58². Terviseameti ülesanded tervishoiualase hädaolukorra ja kriisiolukorra ülesannete täitmisel ning selleks valmistumisel

Terviseameti ülesanded tervishoiualase hädaolukorra ja kriisiolukorra ülesannete täitmisel ning selleks valmistumisel on järgmised:

- 1) kavandab kooskõlas tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud piirangutega tervishoiutöötajate ning apteekide töötajate poolt töökohustuse täitmise korraldust ning peab selle üle arvestust tervishoiukorralduse infosüsteemis;
- 2) annab kooskõlas tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud piirangutega töökohustuse täitmiseks asjakohaseid korraldusi;
- 3) kaasab vajaduse korral teisi ministereid ning asjassepuutuvaid asutusi ja isikuid muudatuste ettevalmistamiseks tervishoiuteenuste toimepidevuse tagamiseks;
- 4) annab tervishoiuteenuse osutajatele haldusakte, lähtudes käesoleva seaduse § 58¹ lõike 1 alusel kehtestatud kriisimeetmetest, § 58¹ lõike 6 alusel kehtestatud ministri haldusaktidest ning muudest õigusaktidest;
- 5) omab ülevaadet nende tervishoiuteenuse osutajate hõivatuses, kes täidavad kriisiülesannet, ning koordineerib tervishoiualast infovahetust;
- 6) otsustab tervishoiuteenuse osutaja tegevusvaru ümberjagamise;
- 7) täidab muid käesolevas seaduses, tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud ülesandeid.

§ 58³. Püsiva kriisiülesandega tervishoiuteenuse osutaja ülesanded tervishoiualase hädaolukorra ja kriisiolukorra ülesannete täitmisel ning kriisiolukorraks valmistumisel

Püsiva kriisiülesandega tervishoiuteenuse osutaja, sealhulgas elutähtsa teenuse osutaja kohustused tervishoiualase hädaolukorra ja kriisiolukorra ülesannete täitmisel ning selleks valmistumisel on järgmised:

- 1) teavitab Terviseametit tervishoiuteenuse osutamise takistustest, abi vajadusest ning patsientide teise tervishoiuteenuse osutaja juurde ümberpaigutamisest olulises mahus;
- 2) teavitab Terviseametit täiendava personali ning täiendavate meditsiiniseadmete ja ravimite vajadusest;
- 3) annab Terviseametile tema nõudmisel tervishoiualase hädaolukorra või kriisiolukorra lahendamise juhtimiseks või selleks valmistumiseks vajalikku teavet;
- 4) teavitab õigel ajal oma patsiente tervishoiuteenuste osutamise ümberkorraldusest;
- 5) korraldab personali kriisialase väljaõppe;
- 6) täidab muid käesolevas seaduses, tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud ülesandeid.

§ 58⁴. Haldusmenetluse erisused

(1) Teabe käesoleva seaduse §-s 58¹ sätestatud Terviseameti ja valdkonna eest vastutava ministri haldusaktide kohta võib avaldada massiteabevahendis, kui haldusakti adressaatide arv on suurem kui 50.

(2) Käesoleva seaduse §-s 58¹ sätestatud haldusakt jõustub selle teatavaks tegemisel vahetule adressaadile või selle avaldamisel massiteabevahendis, kui haldusaktis eneses ei sätestata teist tähtaega.

§ 58⁵. Terviseameti ülesanded piiriülese tervishoiualase humanitaarabi andmisel ja vastuvõtmisel

Terviseamet koordineerib riiklikul tasandil piiriülese tervishoiualase humanitaarabi (edaspidi *humanitaarabi*) andmist ja vastuvõtmist järgmiselt:

- 1) hindab humanitaarabi vajadust ja mahtu ning teeb vajaduse korral vastavasisulise ettepaneku valdkonna eest vastutavale ministrile;
- 2) hindab Eestis viibivate patsientide teistesse riikidesse suunamise vajadust ja teeb vajaduse korral vastavasisulise ettepaneku valdkonna eest vastutavale ministrile;
- 3) teeb koostööd rahvusvaheliste koostööpartneritega piiriülese abi väljasaatmisel ja vastuvõtmisel;
- 4) juhib humanitaarabi vastuvõtmist ja väljastamist, sealhulgas abi jagamist Eesti territooriumil;
- 5) osaleb oma haldusala rahvusvaheliste abitaotluste koostamisel koostöös asjaomaste ministriumide, asutuste ja isikutega;
- 6) täidab muid ülesandeid kooskõlas Vabariigi Valitsuse otsusega.“;

22) paragrahv 59 tunnistatakse kehtetuks;

23) seaduse 6. peatüki pealkirjast jäetakse välja sõna „RIIKLIK“;

24) seadust täiendatakse §-ga 62¹ järgmises sõnastuses:

„§ 62¹. Järelevalve kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle

Järelevalvet käesoleva seaduse § 4 lõikes 3, § 17 lõikes 1³ ja § 22 lõikes 4³ sätestatud kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“;

25) paragrahv 62¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 62¹. Järelevalve kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle

„Järelevalvet käesoleva seaduse § 4 lõikes 3, § 7 lõikes 9, § 17 lõikes 1³ ja § 22 lõikes 4³ sätestatud kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 229. Tervishoiuteenuse osutaja kohustusliku vastutuskindlustuse seaduse muutmine

Tervishoiuteenuse osutaja kohustusliku vastutuskindlustuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 4 täiendatakse lõikega 5 järgmises sõnastuses:

„(5) Käesolevas paragrahvis nimetatud kindlustuskohustus ei kehti tervishoiuteenuste korraldamise seaduse tähenduses tähtajalise tegevusloa puhul, mis on antud kriisiolukorra ajaks.“;

2) paragrahvi 20 punkt 9 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„9) kahju, mis on tekkinud tervishoiualase hädaolukorra või kriisiolukorra tõttu või seoses terroriakti toimepanemisega;“.

§ 230. Toiduseaduse muutmine

Toiduseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 1 lõike 1 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Käesolevas seaduses sätestatakse toidu käitlemise alused, käitleja enesekontroll, toidu varustuskindluse tagamise abinõud, riigi tegevusvarusse kuuluva toiduvaru koosseis ja kasutusele võtmise tingimused ning riiklik järelevalve toidu ohutuse ja muudele nõuetele vastavuse tagamiseks.“;

2) paragrahvi 1 lõige 5¹ loetakse lõikeks 5² ning paragrahvi täiendatakse lõikega 5¹ järgmises sõnastuses:

„(5¹) Käesoleva seaduse 7¹. peatükis sätestatud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse sätteid, arvestades käesolevas seaduses ning tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud erisusi.“;

3) seadust täiendatakse 7¹. peatükiga järgmises sõnastuses:

**„7¹. peatükk
TOIDU VARUSTUSKINDLUS**

§ 46¹. Toidu varustuskindluse tagamine

(1) Toidu varustuskindlus tagatakse rakendades käesolevas peatükis ning tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud meetmeid.

(2) Kriisiolukorras tagatakse elanikkonna toiduga varustamine ulatuses, mis on vajalik elaniku esmavajaduse rahuldamiseks.

§ 46². Toidu tarneahela toimimise tagamine

Vabariigi Valitsus võib keelata osaliselt või täielikult toidu väljaveo Eestist, kui toitu ei turustata piisavas koguses elanikkonna esmavajaduste rahuldamiseks või on oht sellise olukorra tekkeks.

§ 46³. Toidu varustuskindluse tagamine elutähtsa teenuse kaudu

(1) Toidu varustuskindlus tagatakse eelkõige elutähtsa teenuse osutaja tegevuse kaudu tema valdkonnas.

(2) Ettevõtja on elutähtsa teenuse osutaja tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse tähenduses, kui tema majandustegevuse katkemine või lõpetamine mõjutab märkimisväärselt elanikkonna toiduga varustamist, sealhulgas ühe valdkonna või toidugrupi korral, ja kelle on valdkonna eest vastutav minister elutähtsa teenuse osutajaks määranud.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud toidu varustuskindluse valdkonnaks on eelkõige:

- 1) teravilja-, pagari- või makarontoodete tootmine,
- 2) looma pidamine liha või piima tootmise eesmärgil;
- 3) liha käitlemine;
- 4) piima käitlemine;
- 5) toidu jaekaubandus.

(4) Käesolevas peatükis, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 2 nimetatud piima tootmise eesmärgil looma pidamise valdkonnas, käsitatakse konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 tähenduses valitseva mõju kaudu seotud ettevõtjaid ning tulundusühistut ja tema liikmeid ühe ettevõtjana.

§ 46⁴. Elutähtsa teenuse osutaja

(1) Käesoleva seaduse § 46³ lõikes 3 sätestatud valdkonnas mõjutab märkimisväärselt elanikkonna toiduga varustamist ettevõtja, kelle aasta selle valdkonna müügikäive on valdkonnas tegutsevate ettevõtjate müügikäibest suurim, kui käesolevas seaduses ei ole sätestatud teisiti.

(2) Käesoleva seaduse § 46³ lõike 3 punktis 1 sätestatud teravilja-, pagari- või makarontoodete tootmise valdkonnas võetakse aluseks selle valdkonna ettevõtja aasta müügikäibe suurus.

(3) Käesoleva seaduse § 46³ lõike 3 punktides 2 ja 3 sätestatud looma pidamise, välja arvatud piimaveiste pidamise, ja liha käitlemise valdkonnas võetakse aluseks selle valdkonna ettevõtja aasta müügikäibe suurus.

(4) Käesoleva seaduse § 46³ lõike 3 punktis 2 sätestatud piimaveiste pidamise valdkonnas mõjutab märkimisväärselt elanikkonna toiduga varustamist ettevõtja, kes peab vähemalt 1500 piimaveist.

(5) Käesoleva seaduse § 46³ lõike 3 punktis 4 sätestatud piima käitlemise valdkonnas võetakse aluseks selle valdkonna ettevõtja aasta müügikäibe suurus.

(6) Käesoleva seaduse § 46³ lõike 3 punktis 5 sätestatud toidu jaekaubanduse valdkonnas mõjutab märkimisväärselt elanikkonna toiduga varustamist ettevõtja, kelle toidu jaekaubanduse turuosa on vähemalt 6%.

(7) Käesolevas paragrahvis sätestatud toidu varustuskindluse valdkonna kohta, eelkõige lõigetes 4–6 sätestatud valdkonna kohta kehtestatud nõuetele vastavatest ettevõtjatest mõjutab elanikkonna toiduga varustamist enim ettevõtja, kes on teisi toidu varustuskindluse valdkonna elutähtsa teenuse osutajaid arvestades sobivaim, et tagada toidu varustuskindlus võimalikult terviklikult, laiapindselt ja parimal viisil, lähtudes tema ettevõtte asukohast, tegevuse mitmekesisusest, käideldavatest toidugruppidest, loomse toidu tootmise eesmärgil peetavate loomade arvust, lepingulise suhte olemasolust teise toidu varustuskindluse valdkonna elutähtsa teenuse osutajaga ning võimaluse korral ettevõtja huvidest.

(8) Käesolevas paragrahvis nimetatud toidu varustuskindluse valdkonna märkimisväärselt elanikkonna toiduga varustamist mõjutava ettevõtja nõuetele vastavatest ettevõtjatest on elutähtsa teenuse osutajaks sobivaim eelkõige see ettevõtja, kelle tegevus vastab enim selle valdkonna elutähtsa teenuse määratlusele.

(9) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud valdkonnas mõjutavad märkimisväärselt elanikkonna toiduga varustamist kolm selle valdkonna suurima müügikäibega ettevõtjat.

§ 46⁵. Elutähtsa teenuse osutaja määramine

(1) Ettevõtja vastavus käesoleva seaduse §-s 46⁴ sätestatud nõuetele tehakse kindlaks tema majandusaasta aruande ja tema põllumajandusloomade registri ning riigi toidu ja söödaregistri andmete alusel.

(2) Toidu varustuskindluse valdkonnas elutähtsa teenuse osutaja määrab käesolevas seaduses ja selle alusel kehtestatud asjakohastest nõuetest lähtuvalt valdkonna eest vastutav minister käskkirjaga.

(3) Elutähtsa teenuse osutaja määramiseks võetakse aluseks määramise aastale vahetult eelnenud kahe aasta käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud andmete keskmised andmed.

(4) Käesoleva seaduse § 46⁴ lõikes 7 sätestatud kaalutlustest lähtuvalt võib valdkonna eest vastutav minister määrata selles valdkonnas elutähtsa teenuse osutajaks väiksema arvu nõuetele vastavaid ettevõtjaid, kui neid selles valdkonnas on.

(5) Toidu varustuskindluse valdkonnas elutähtsa teenuse osutaja määramise täpsemad tingimused ja korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 46⁶. Toiduvaru koosseis ja kasutusele võtmise tingimused

(1) Riigi tegevusvarusse kuulub toidu varu (edaspidi *toiduvaru*). Toiduvaru hulka võib kuuluda teravilja varu.

(2) Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega kehtestada toiduvarus oleva toidu ja teraviljavaru koguste osakaalu, kogused või varu täpsema koosseisu ning toiduvaru välja ostmise ja uuendamise alused, kooskõlastades selle riigi tegevusvaru haldamise eest vastutava ministriga, ning taotleb selleks eelarvelised vahendid.

(3) Toiduvaru võetakse kasutusele elanikkonna elupäästva varuna.

(4) Teraviljavaru võib lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatule anda kasutamiseks ka ettevõtjale tootmissisendina toidu või sööda tootmiseks või loomse toidu tootmise eesmärgil peetavate loomade söötmiseks.

(5) Vabariigi Valitsus kehtestab teraviljavaru tootmissisendina kasutusele võtmise otsustamisel seda kasutava ettevõtja majandustegevuse suhtes tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse §-s 62 sätestatud asjakohased piirangud.“;

3) paragrahvi 47 täiendatakse lõikega 4¹ järgmises sõnastuses:

„(4¹) Riiklikku järelevalvet toidu varustuskindluse tagamise nõuete täitmise üle teostab Põllumajandus- ja Toiduamet tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ning käesolevas seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 231. Töövõimetoetuse seaduse muutmine

Töövõimetoetuse seaduse § 8¹ lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Kriisiolukorras võib töötukassa valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul pikendada isiku osalise või puuduva töövõime kestust, kui töövõime hindamine on kriisiolukorra tõttu objektiivsetel põhjustel oluliselt takistatud ning osalise ja puuduva töövõime kestuse pikendamine on vajalik vähenenud töövõimega inimesele tema sotsiaalsete tagatiste säilimiseks, kuni kriisiolukorrast tingitud ümberkorralduse vajadus on ära langenud.“.

§ 232. Tulumaksuseaduse muutmine

Tulumaksuseaduse § 19 lõike 3 punktis 12 asendatakse tekstiosa „hädaolukorra seaduse § 44 ning riigikaitse seaduse § 55¹“ tekstiosaga „, korrakaitse seaduse §-de 82⁷–82⁹ ning tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 100“.

§ 233. Turvategevuse seaduse muutmine

Turvategevuse seadust täiendatakse §-ga 9¹ järgmises sõnastuses:

„§ 9¹. Turvaettevõtjana elutähtsa teenuse osutamine

(1) Turvaettevõtja, kes osutab püsivalt turvamise teenust elutähtsa teenuse osutajale elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamiseks või kellega on turvateenuse osutamine elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamiseks lepitud kokku elutähtsa teenuse osutaja toimepidevuse plaanis, on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 2 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust kriisiolukorras tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab püsivat kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 94 lõike 5 alusel.

(3) Järelevalvet käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 234. Töölepingu seaduse muutmine

Töölepingu seaduse § 17 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Tööandja korraldus peab olema seotud töölepingus ettenähtud tööülesandega, välja arvatud kriisiolukorras antav korraldus täiendava tööülesande täitmiseks, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks või selle toetamiseks.“.

§ 235. Tööstusheite seaduse muutmine

Tööstusheite seaduse § 78 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Loa andja võib kuni kuueks kuuks kirjalikult peatada kohustuse järgida vääveldioksiidi heite piirväärtust suure põletusseadme puhul, mis tavaliselt kasutab vähese väävlisisaldusega kütust, kui seadme käitaja ei suuda täita vääveldioksiidi piirväärtuse nõuet vähese väävlisisaldusega kütuse tarnete katkemise tõttu, kui see on vajalik teenuse kättesaadavuse ja toimepidevuse tagamiseks.“.

§ 236. Töötuskindlustuse seaduse muutmine

Töötuskindlustuse seaduse § 23 täiendatakse lõikega 2² järgmises sõnastuses:

„(2²) Eesti Töötukassa püsivateks kriisiülesanneteks on käesoleva paragrahvi lõike 2 punktides 1, 3¹ ja 4 sätestatud ülesannete täitmine, tööturumeetmete seaduse §-s 15 nimetatud tööturutoetuse maksmine ning töötute, töövõime ja töövõimetoetuse, töötutoetuse ja käesoleva seaduse alusel kindlustatute ja hüvitiste maksmise üle arvestuse pidamine.“.

§ 237. Vabariigi Presidendi töökorra seaduse muutmine

Vabariigi Presidendi töökorra seaduse § 20 lõikes 3 asendatakse sõna „nelja“ sõnaga „viie“.

§ 238. Vabariigi Valitsuse seaduse muutmine

Vabariigi Valitsuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 6 lõige 4¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4)¹ Kui Riigikogu ei saa kokku tulla, võib Eesti riigi iseseisvust ja sõltumatust, territoriaalset terviklikkust ja põhiseaduslikku korda ähvardava ohu korral Vabariigi Valitsus ja minister peaministri juuresolekul edasilükkamatul juhul astuda ametisse ametivande andmisega Riigikogu esimehele.“;

2) paragrahvi 16 lõige 2¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2¹) Eesti riigi iseseisvust ja sõltumatust, territoriaalset terviklikkust ja põhiseaduslikku korda ähvardava vahetu ohu korral on Vabariigi Valitsus otsustusvõimeline, kui istungist võtab peale peaministri osa vähemalt kaks ministrit.“;

3) paragrahvi 37 lõikes 5 asendatakse tekstiosa „riigikaitseaduse § 9 lõikes 4“ tekstiosaga „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 33 lõikes 2“;

4) paragrahvi 60 lõikes 1 asendatakse läbivalt sõna „riigikaitse“ sõnadega „sõjalise kaitse“;

5) paragrahvi 77 lõiget 1 täiendatakse punktiga 2¹ järgmises sõnastuses:

„2¹) nõustab Vabariigi Valitsust ja peaministrit;“;

6) paragrahvi 77 lõike 1 punkt 13 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„13) juhhib riigi julgeolekuolukorra analüüsimist ja hindamist;“;

7) paragrahvi 77 lõiget 1 täiendatakse punktidega 13¹ ja 13² järgmises sõnastuses:

„13¹) koordineerib riigi strateegilist kommunikatsiooni;

13²) kogub ja töötleb ühtlustatud riigiülese olukorratähtsuse tagamiseks tsiviilkriisi ja riigikaitset puudutavat teavet;“;

8) paragrahvi 77 lõike 1 punkt 14 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„14) töötab välja tsiviilkriiside ja riigikaitse poliitika ning koordineerib selle elluviimist;“;

9) paragrahvi 77 täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses:

„(3) Oma ülesannete täitmiseks teeb Riigikantselei koostööd rahvusvaheliste organisatsioonide ja teiste riikidega.“.

§ 239. Vangistusseaduse muutmine

Vangistusseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) seaduse 2. peatüki 8. jagu täiendatakse §-ga 72² järgmises sõnastuses:

„72². Vangla püsiv kriisiülesanne

(1) Kriisiolukorraks käesoleva paragrahvi tähenduses on kriisiolukord tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse tähenduses.

(2) Vangla püsiv kriisiülesanne on vangla toimepidevuse ja vangistuse täideviimise tagamine.“;

2) paragrahvi 109 pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 109. Vangla saatemeeskond ja relvastatud üksus“;

3) paragrahvi 109 lõiked 4 ja 5 tunnistatakse kehtetuks;

4) seaduse 6. peatüki 2. jagu täiendatakse §-ga 109¹ järgmises sõnastuses:

„§ 109¹. Vangla ülesannete täitmisse kaasamine

(1) Vangla võib kaasata vangla julgeolekut ja korda ohustava sündmuse lahendamisse ning kinnipeetavate, arestialuste ja vahistatute saatmiseks politseiametnikke juhul ja nii kaua, kui vangla ei saa ise õigel ajal või piisavalt tulemuslikult neid ülesandeid täita.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel kaasatud politseiametnikul on vanglaametniku volitused.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ülesande täitmisel politseiametnike kaasamise tingimused ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.“;

§ 240. Veeseaduse muutmine

Veeseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 112 lõikes 5 asendatakse sõna „hädaolukorra“ sõnaga „kriisiolukorra“;

2) paragrahvi 114 lõiked 1 ja 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Maandamiskava rakendamist korraldab Keskkonnaministeerium koostöös teiste ministeeriumide ja kohaliku omavalitsuse üksustega.

„(2) Valmisolek üleujutusteks tagatakse päästeseaduse ja tsiviilkriisi ja riigikaitse seadusega sätestatud korras koostatud plaanide ja maandamiskavade kohaselt.“;

3) paragrahvi 188 lõike 1 punktides 1 ja 8 ning § 194 lõikes 4 asendatakse sõna „hädaolukorras“ sõnaga „kriisiolukorras“ vastavas käändes.

§ 241. Vedelkütuse seaduse muutmine

Vedelkütuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 2 lõike 1 punkt 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„6) kütuse hoiuteenuse osutamine on isiku poolt tema majandustegevuse raames teisele isikule kuuluva kütuse hoidmine ja ladustamine, välja arvatud kriisiülesannete täitmiseks vajalike vahendite ja varu hoidmine tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse tähenduses;“;

2) paragrahvi 2¹ lõike 8 punkt 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„4) kütuse puhul, mis on tarbimisse lubatud vedelkütusega varustamisest tingitud kriisiolukorras.“;

3) paragrahvi 3 lõige 7 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(7) Tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 10 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja on:

1) kütuse müüja, kellel on kümme või enam tanklat ja kelle tanklad asuvad vähemalt kolmes maakonnas;

2) aktsiisilao tegevusluba omav isik, kes lubab vedelkütust riigisisesse tarbimisse.“;

4) paragrahvi 3 täiendatakse lõikega 7¹ järgmises sõnastuses:

„(7¹) Käesoleva paragrahvi lõikes 7 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud

nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 5 alusel.“;

5) paragrahvi 20 täiendatakse lõikega 6 järgmises sõnastuses:

„(6) Järelevalvet käesoleva seaduse § 3 lõikes 7¹ sätestatud kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 242. Vedelkütusevaru seaduse muutmine

Vedelkütusevaru seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 4 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Varu moodustab ja seda haldab tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 82 lõikes 3 sätestatud äriühing (edaspidi *varu haldaja*).“;

2) paragrahvi 7 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Varustamisraskuste korral võetakse varu kasutusele tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 84 lõikes 1, 2 või 3 sätestatud korras.“;

3) paragrahvi 7¹ lõikes 2 asendatakse sõnad „hädaolukorra seaduse“ sõnadega „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse“.

§ 243. Veterinaarseaduse muutmine

Veterinaarseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 2 lõikes 3 asendatakse sõnad „hädaolukorra seadust“ sõnadega „tsiviilkriisi ja riigikaitse seadust“;

2) paragrahv 60 tunnistatakse kehtetuks;

3) paragrahvi 75 lõiget 1 täiendatakse pärast arvu „44“ tekstiosaga „, 44¹“;

4) paragrahvi 75 lõiked 2 ja 3 tunnistatakse kehtetuks.

§ 244. Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmine

Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 3 täiendatakse lõigetega 1² ja 1³ järgmises sõnastuses:

„(1²) Massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorda käsitatakse käesolevas seaduses väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse tähenduses.

(1³) Käesolevas seaduses sätestatud massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorra kohta sätestatud võib kohaldada ka massilisest sisserändest põhjustatud kriisi- ja eriolukorras.“;

2) paragrahvi 14 lõike 4¹ teises lauses asendatakse sõna „hädaolukorras“ sõnadega „massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorras, kriisiolukorras“;

3) paragrahvi 31 lõike 4 esimeses lauses ja lõike 5 esimeses lauses asendatakse tekstiosa „Käesoleva seaduse § 36⁶ lõikes 1 nimetatud“ sõnadega „Massilisest sisserändest põhjustatud“;

4) 2¹. jao pealkirjas ja § 36⁶ pealkirjas, lõigetes 3¹ ning 5, lõike 7 esimeses lauses, lõike 9 esimeses lauses, lõike 11 sissejuhatavas lauseosas ning punktis 7 ja lõikes 12 asendatakse sõna „hädaolukord“ sõnadega „massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukord“ vastavas käändes;

5) paragrahvi 52 lõige 4 tunnistatakse kehtetuks.

§ 245. Välismaalaste seaduse muutmise

Välismaalaste seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 43 täiendatakse lõikega 3³ järgmises sõnastuses:

„(3³) Massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorda käsitatakse käesolevas seaduses väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse tähenduses.“;

2) paragrahvi 43 lõikes 3² ja § 106 lõikes 1⁶ asendatakse sõnad „hädaolukorras või eriolukorras“ tekstiosaga „massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorras või kriisiolukorras“;

3) paragrahvi 91¹ lõige 1¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1¹) Pärast massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorra või kriisiolukorra lõppu võib pikaajalist viisat Politsei- ja Piirivalveametis taotleda välismaalane, kellele on antud Eestis viibimise seaduslik alus käesoleva seaduse § 43 lõike 3² alusel.“.

§ 246. Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse muutmise

Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) seadust täiendatakse §-ga 1⁴ järgmises sõnastuses:

„§ 1⁴. Massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukord

(1) Massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukord käesoleva seaduse tähenduses on olukord, kus ootamatult saabub Eestisse ja viibib Eestis erakordselt palju välismaalasi ning see tekitab ettenägematult suure koormuse haldusasutustele, kohtutele või kinnipidamiskohtade mahutavusele.

(2) Massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorra lahendamist juhivad Politsei- ja Piirivalveamet, kes otsustab, kas olukord on massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukord. Politsei- ja Piirivalveamet otsustab massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorra alguse ja lõpu.

(3) Politsei- ja Piirivalveamet juhivad massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorra lahendamist tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse alusel koostatud kriisiplaani kohaselt.

(4) Käesolevas seaduses sätestatud massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorra kohta sätestatud võib kohaldada ka massilisest sisserändest põhjustatud kriisiolukorras.“;

2) paragrahvi 6² lõike 2 esimeses lauses ja lõike 3 esimeses lauses asendatakse tekstiosa „Käesoleva seaduse § 15⁴ lõikes 1 nimetatud“ sõnadega „Massilisest sisserändest põhjustatud“;

3) paragrahvi 13 lõikes 4 asendatakse sõnad „hädaolukorras või eriolukorras“ sõnadega „massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorras“;

4) paragrahvi 15⁴ pealkirjas, lõigetes 3¹ ja 5, lõike 6 punktis 7, lõike 7 esimeses lauses, lõike 9 esimeses lauses ning lõikes 10 asendatakse sõna „hädaolukord“ sõnadega „massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukord“ vastavas käändes.

§ 247. Välissuhtlemisseaduse muutmine

Välissuhtlemisseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 6 lõike 2 punkt 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„4) arutab Vabariigi Valitsuse esitatud arengukoostöö ja humanitaarabi põhimõtteid ning koos riigikaitsekomisjoniga julgeolekupoliitika aluseid enne nende Vabariigi Valitsuses heakskiitmist.“;

2) paragrahvi 9 lõike 1 punkt 3 tunnistatakse kehtetuks;

3) paragrahvi 10 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Riigikantselei töötab koos asjaomaste ministriumidega välja julgeolekupoliitika alused.“.

§ 248. Õiguskantsleri seaduse muutmine

Õiguskantsleri seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 1 täiendatakse lõikega 12 järgmises sõnastuses:

„(12) Õiguskantsler teostab järelevalvet kriisiolukorra ja selle lõpetamise otsuse, erakorralise seisukorra, sõjaseisukorra, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni väljakuulutamise ja lõpetamise otsuse ning Eesti Vabariigi territooriumil korraldataval rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osalemiseks välisriigi relvajõududele riigis viibimise loa andmise otsuse põhiseadusele ja seadustele vastavuse üle tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud korras.“;

2) paragrahvi 6¹ lõige 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(6) Kui õiguskantsleri volitused on lõppenud ennetähtaegselt, tuleb julgeolekukontroll õiguskantsleri kandidaadi suhtes teostada kolme kuu jooksul arvates käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud dokumentide saamisest. Julgeolekukontrolli teostava asutuse juhi loal võib julgeolekukontrolli teostamise tähtaega pikendada ühe kuu võrra, kui esineb riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse § 33 lõike 4 punktis 1 või 2 nimetatud asjaolu või on ühe kuu jooksul võimalik riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse § 33 lõike 4 punktis 3 või 4

nimetatud asjaolu ilmnemine. Julgeolekukontrolli teostamise tähtaja pikendamisest teavitatakse Vabariigi Presidenti, asjaomaseid valitsuskomisjone ning Riigikogu julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni.“.

§ 249. Ühistranspordiseaduse muutmine

Ühistranspordiseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 6 täiendatakse lõigetega 4 ja 5 järgmises sõnastuses:

„(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud liinivedu teostava vedaja püsiv kriisiülesanne on tagada liinivedu vastavalt pädeva asutusega sõlmitud avaliku teenindamise lepinguga või haldusaktiga pandud avaliku teenindamise kohustusele.

(5) Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega kehtestada käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud kriisiülesande täitmiseks erisused, kui see on vajalik kriisiolukorra, eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra lahendamiseks.“;

2) paragrahvi 80 täiendatakse lõikega 9 järgmises sõnastuses:

„(9) Järelevalvet käesoleva seaduse § 3 lõikes 4 sätestatud kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 250. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse muutmine

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 6 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 5 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja on vee-ettevõtja, kes on määratud vee-ettevõtjaks ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse § 7 lõikes 2 või 2² sätestatud korras.“;

2) paragrahvi 6 täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses:

„(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1¹ nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust kriisiolukorras tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevust korraldav asutus täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 5 alusel.“;

3) paragrahvi 66 täiendatakse lõikega 11 järgmises sõnastuses:

„(11) Järelevalvet käesoleva seaduse § 6 lõikes 3 sätestatud kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 251. Seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub 2024. aasta 1. jaanuaril. Käesoleva seaduse § 230 ja § 228 punktid 4 ja 25 jõustuvad 2025. aasta 1. jaanuaril.

Jüri Ratas
Riigikogu esimees

Tallinn, 2023

Algatab Vabariigi Valitsus

(allkirjastatud digitaalselt)